

**Consilierul local –
administrator eficient
al resurselor comunității**

**Corina
Răceanu**

**Nicolae
Munteanu**

**Sergiu
Bălașa**

**Consilierul local –
administrator eficient
al resurselor comunității**

ARTIR_{ESS}

Timișoara – 2006

Consilier editorial: Marian Rotaru
Tehnoredactare & copertă: Gabriel Budici

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

**Consilierul local-administrator eficient al
resurselor comunității/** Corina Răceanu, Nicolae
Munteanu, Sergiu Bălașa: Timișoara, Artpress-2005
ISBN 973-7836-64-2

© Editura ARTPRESS
300551 Timișoara, str. Al. Vaida Voievod FN
Tel./fax: 0256 - 293.809; 293.975

Cuprins

Capitolul I	
Prezentarea proiectului și a partenerilor.....	7
Capitolul II	
Mecanisme ale bugetului local.	
Atragerea și gestionarea fondurilor extrabugetare.....	33
Capitolul III	
Elaborarea și implementarea unei strategii de dezvoltare locală.....	71
Capitolul IV	
Planificarea investițiilor. Organizarea serviciilor publice de gospodărie comunală (regie proprie versus parteneriat public-privat).....	99
A. Planificarea investițiilor.....	99
B. Organizarea serviciilor publice de gospodărie comunală.....	110
C. Anexă. Promovare economică locală.....	126

**Capitolul
I****Prezentarea proiectului
și a partenerilor**

**Daniel Gorgan
Sorin Pavel
Lucia Tisan
Ioan Dan
Oana Radomir
Ion Modoacă
Ioan Ioan
Corina Roșu-
Ciobanu
Ioan Sas**

Titlul proiectului: „Consiliul Local – administrator eficient al resurselor comunității”

Beneficiar: Primăria orașului Jimbolia

Parteneri: Consiliul Local Jimbolia, Consiliul Local Făget, Consiliul Local Coștei, Consiliul Local Dumbrăvița, Consiliul Local Giera, Consiliul Local Foeni, Consiliul Local Liebling, Consiliul Local Sânpetru Mare, Consiliul Local Pișchia.

Localizare: România, județul Timiș, Regiunea V Vest, localitățile: Jimbolia, Făget, Coștei, Dumbrăvița, Foeni, Giera, Liebling, Sânpetru Mare, Pișchia.

Finanțator: Uniunea Europeană prin Programul Phare, Fondul de modernizare pentru dezvoltarea administrației la nivel local, Linia bugetară: Ro – 2002/000-586.03.02.

Co-finanțator: Primăria orașului Jimbolia.

Scopul proiectului a fost îmbunătățirea în maxim 12 luni, a performanțelor celor 9 administrații locale parteneri, 7 din mediu rural și 2 orașe

mici ale județului Timiș, prin organizarea unor sesiuni de instruire destinate consilierilor locali și aparatului administrativ, primar, secretar, contabil, în vederea înțelegerii corecte a procesului de modernizare, cu accent pe domenii de interes precum descentralizarea financiară și parteneriatele locale.

Grupurile țintă ale proiectului au fost formate din beneficiarii direcți - consilieri locali, primari, secretari și contabili, care au participat împreună la sesiunile de instruire și din beneficiarii indirecti - promotori locali, persoane din aparatul propriu al primăriilor, precum și alte persoane din comunitățile locale partenere.

Activitățile principale ale proiectului au constat în organizarea a 3 module de instruire în fiecare localitate, cu temele: *Elaborarea și implementarea unei strategii de dezvoltare locală; Mecanisme ale bugetului local. Atragerea și gestionarea fondurilor extrabugetare; Planificarea investițiilor. Organizarea serviciilor publice de gospodărie comunală și elaborarea, tipărirea și distribuirea prezentei publicații.* Materialele prezentate pe parcursul instruirilor se regăsesc în capitolele următoare.

Pentru atingerea rezultatelor proiectului, în perioada februarie 2005-ianuarie 2006 au fost organizate cele 27 de sesiuni de instruire și informare destinate atât consilierilor locali, cât și aparatului propriu al primăriilor. Pentru buna organizare a acestora am primit sprijinul a trei formatori cu experiență profesională vastă în domeniul prezentat pe parcursul instruirii.

Pe parcursul celor 12 luni de desfășurare proiectul și-a propus:

- să prezinte aleșilor locali informații relevante în domeniul autonomiei locale și descentralizării financiare;
- să informeze factorii de decizie de la nivelul unei comunități cu privire la necesitatea dezvoltării de parteneriate locale, vitale pentru dezvoltarea viitoare a comunității locale și pentru elaborarea și implementarea cu succes a strategiilor de dezvoltare locale;
- să dezvolte un parteneriat viabil între cele 9 Consilii Locale partenere ale proiectului, prin diseminare de informații în domeniile acoperite de sesiunile de instruire. Un prim pas în acest sens a fost realizat pe parcursul implementării proiectului, când toate consiliile

locale partenerere au fost invitate să viziteze localitatea Jimbolia, fapt realizat până la finalul implementării proiectului.

În paginile ce urmează vom face o scurtă descriere a unităților administrativ teritoriale reprezentate de partenerii din proiect, în scopul promovării acestora.

Orașul Jimbolia

Orașul Jimbolia se află situat în partea de vest a României, la 572 km distanță față de București, pe calea ferată, și 600 km pe șosea. În cadrul județului Timiș se află în extremitatea vestică, la 39 km distanță (pe calea ferată) de reședința acestuia, municipiul Timișoara. Ca poziție geografică, orașul Jimbolia este situat în Câmpia Banatului, la contactul dintre Câmpia Timișului și Câmpia Mureșului. Alitudinea medie a orașului este de 82 de metri. Jimbolia se află la intersecția unor importante căi de comunicație ce fac legătura dintre România și spațiul ex-iugoslav, fiind un important punct de frontieră feroviar și rutier la granița dintre România și Serbia.

În sistemul urban românesc, Jimbolia face parte din categoria orașelor mici, sub 20.000 de locuitori, la nivel național ocupând locul 175 din cele 261 de orașe ale țării. În cadrul județului Timiș, orașul Jimbolia ocupă locul IV ca număr de locuitori (11.600 locuitori), după orașele Timișoara, Lugoj și Sănnicolau Mare, deținând 1,5% din populația totală a județului și 2,5% din populația urbană a acestuia.

Data întemeierii unei așezări omenești pe actualul teritoriu al orașului Jimbolia se pierde în negura vremurilor. Cercetările arheologice au scos la iveală urme de locuire încă din epoca bronzului (circa 1800 ani î. Hr.). Pe teritoriul orașului a fost găsită și o medalie de cupru din vremea lui Constantin cel Mare (300-337 d. Hr.) cu inscripția "Urbs Roma".

Numele localității ("Chumbul") se întâlnește menționat pentru prima dată în "Registrul dijmelor papale pentru anii 1332-1337". Anul 1332 este considerat astfel, data primei atestări documentare a localității Jimbolia. Unii autori (Barovszky S., 1911) consideră că încă de la începuturi așezarea ar fi fost bisericească. O diplomă datată 1489 menționează trei localități al căror proprietar era familia Csomboly: Combol Mare, Combol Mijlociu și Combol Inferior. Aceste localități se aflau sub administrație maghiară.

În legătură cu numele localității trebuie precizat că de-a lungul istoriei sale, acesta, nu a fost mereu același. Până la colonizarea germane începute în 1766 localitatea s-a numit Chumbul, Chombol, Csomboly, Zsomboly, Schumbul, toate aceste denumiri derivând, se pare, din numele familiei Csompoly care a avut mari posesiuni în această zonă în secolele XV-XVI. În 1766 noua așezare rezultată în urma colonizărilor germane avea să se numească Hatzfeld-Landestreu (Landestreu se numea jumătatea de la răsărit, Hatzfeld – partea de apus). Până în 1899 este consacrată denumirea de Hatzfeld, nume care provenea de la primul ministru al împărătesei Maria Tereza pe nume Karl Friederich Anton Graf von Hatzfeld-Gleichen (1718-1793). Din 1899, localitatea este denumită Zsombolya, iar din 1920 și până în 1924, când va face parte din statul sârb, Dzombolj. Abia din 1924, așezarea, parte componenta a statului român, este numită oficial Jimbolia.

Populația orașului Jimbolia număra la recensământul din anul 2002, 11.113 locuitori.

Evoluția numerică a populației orașului a fost marcată de mai multe faze. Până la începutul secolului XX, populația așezării crește de la 1543 locuitori în 1766 la 10.150 locuitori în 1902, pe fondul unei natalități relativ ridicate (peste 40‰). Până la mijlocul secolului XX, ritmul de creștere se mai atenuează. Sporul natural se reduce de la 10‰ la 6‰ în anul 1960. În același an, Jimbolia ajunge la un număr de 12.400 locuitori. Începând din 1960 și până în 1989 ritmul de creștere al populației este puternic influențat și de sporul migratoriu din alte zone ale țării. Acest spor migratoriu a fost impus de necesitatea asigurării forței de muncă pentru industria mereu în creștere a orașului din acea perioadă. În anul 1981, Jimbolia atinge cea mai mare populație din istoria sa, peste 15.000 locuitori, ajungând să fie al treilea oraș ca mărime din județul Timiș (după Timișoara și Lugoj). Anul 1990 marchează începutul unei perioade de descreștere demografică pe fondul reducerii natalității, dar și al plecării masive a populației de etnie germană. Față de recensământul din 1992, populația orașului a scăzut cu circa 800 de locuitori.

Structura etnică a populației este marcată încă din secolul al XVIII – lea de superioritatea numerică absolută a populației de etnie

germană (șvabi). Abia în anul 1875 structura etnică a așezării începe să se diversifice: germani 82 %, maghiari 9,5 %, sârbi 2,5 %, români 1%, alte etnii 4%.

Începând cu această perioadă ponderea românilor crește continuu, de la 8,6% în anul 1938, la 31% în anul 1960, ajungând să devină majoritară abia în anul 1977. După această dată ponderea populației românești va crește progresiv de la peste 60 % în 1992 la 72,4% în prezent (2002).

O evoluție interesantă va cunoaște populația de origine germană. De la 82% din populația așezării în 1875, reprezentând etnia majoritară, în 1938 va ajunge la 57,7% iar în 1960 la 34 %, menținându-se până la această dată pe primul loc, ca pondere, în cadrul etniilor orașului. Din 1960, ponderea germanilor se va reduce continuu, fiind depășiți ca număr de maghiari, în anul 1990. După această dată, reculul demografic al germanilor devine extrem de puternic, datorită emigrărilor masive, în anul 2002 ei reprezentând doar 4,6% din populația totală.

Maghiarii care dețineau, în 1875, 9,5% din populația totală vor crește ca pondere până în 1960 (26%), după care ponderea lor în cadrul populației va scădea, ajungând la 14,8% în anul 2002.

O creștere semnificativă au înregistrat în ultimul deceniu rromii, de la 5,9% din populația orașului în 1992, la 6,9 în anul 2002.

Structura pe religii a populației s-a caracterizat multă vreme prin superioritatea categorică a cultului romano-catolic (68,2% în anul 1948). În ultima jumătate de secol, raportul se inversează în favoarea ortodocșilor care ating 61,3% în anul 1992 și 64,4% în anul 2002. În același an, structura confesională a orașului arăta astfel: ortodocși – 64,4%, romano – catolici – 26,6%, penticostali 4%, reformați – 1,7%, alte culte 3,3%.

Din punct de vedere economic, sectorul primar, agricultura, ocupă o pondere însemnată. Fondul funciar cuprinde 9735 ha teren agricol, din care 92% teren arabil și 8% pășuni și fânețe. Solurile sunt de mare fertilitate, din categoria cernoziomurilor cu un înalt potențial productiv. Predomină cultura porumbului, urmată de cea a grâului, cu producții peste media națională. În domeniul creșterii animalelor primul loc îl ocupă porcinele. În domeniul industriei alimentare reprezentative sunt ramurile: morărit și panificație și prelucrarea cărnii.

Profilul industrial al orașului rămâne dominat de industria ușoară (încălțăminte, confecții, textile), după care urmează industria electrotehnică și electronică, industria mecanică, industria maselor plastice. În industria orașului lucrează 58% din populația activă a orașului. Cele mai mari firme industriale ale orașului sunt: Vogt România – componente electronice, Velius – încălțăminte, Halm – pompe hidraulice, CRH – subansamble auto, Ani Fashion – confecții, îmbrăcăminte.

Sectorul terțiar, care cuprinde toată gama serviciilor, are o pondere de 38%. În domeniul transporturilor feroviare, Jimbolia dispune de acces la căile ferate secundare: Timișoara – Jimbolia – Kikinda (spre Serbia) și Jimbolia – Lovrin. În domeniul transportului rutier, Jimbolia are acces la drumurile naționale 59A, Timișoara – Jimbolia – Srpska Crnja (Serbia) și 59C, Jimbolia – Sănnicolau Mare. Legătura cu localitatea Lovrin se face pe drumul județean DJ 594.

În anul 2004 Primăria orașului Jimbolia în parteneriat cu Asociația Microregională *Banat Ripensis* de Dezvoltare a Localităților a elaborat și publicat *Strategia de dezvoltare sustenabilă a orașului Jimbolia*.

Consiliul Local Jimbolia este format din 17 consilieri: Balogh Endre, Bános Ioan, Baziluc Eugen, Bill Zoltán, Boldor Augustin, Bura Vasile, Csutak Matilda-Barbara, Giulvezan Mircea, Gruicin Dragoliub, Horváth Iosif, Magheț Octavean, Magyar Attila, Nagy Ilie, Rákóczi Gheorghe, Tabeică Neculai, Takács Mihai, Zimța Ion.

Aparatul propriu al primăriei: Kaba Gábor - primar, Vânătoru Nicolae - viceprimar, Nițoi Ionel - secretar, Gorgan Daniel - promotor local, Călina Sorina – contabil șef.

Orașul Făget

Localitatea Făget a fost atestată documentar prima oară în anul 1548, cu ocazia unei donații făcute de nobilul Ioan de Bozwar fiicei sale Dorotheea, la castelul nobilului Iacob Bekeș din Făget, luându-și numele de la pădurile de fagi din zonă. Făgetul a fost declarat oraș în data de 15 iulie 1994. Orașul este alcătuit din centrul administrativ Făget și 9 sate arondate – Bichigi, Bătești, Begheiu Mic, Brănești, Bunea Mare, Colonia Mică, Jupânești, Povergina, Temerești. Are o suprafață de 145.7 km².

Orașul Făget este situat în vestul țării, pe malurile râului Bega, la întretăierea paralelei de 45° 51' 30" latitudine nordică cu meridianul de 22° 10' 30" longitudine estică. Aflat în estul județului Timiș, orașul se învecinează spre nord cu județul Arad, în partea estică cu comunele: Margina, Curtea, Tomești, la sud se învecinează cu comuna Fârdea, iar la vest cu comunele Dumbrava, Mănăștiur și Ohaba Lungă. Față de municipiul Lugoj, situat la vest, avem o distanță de 33 km, legătura efectuându-se pe Drumul Național 68 A. Același drum spre est pune orașul în legătură cu municipiul Deva, aflat la o distanță de 68 km. Linia ferată Lugoj-Făget-Ilia, dată în folosință la 17 septembrie 1898, pune în legătură Valea Timișului cu Valea Mureșului.

Zona este străbătută de râul Bega iar proporția reliefului este următoarea : 30% câmpie, 50% zonă colinară și 20% zonă muntoasă (zona Munților Poiana Ruscă).

Din punct de vedere fizico-geografic vatra localității este situată în Depresiunea Făgetului, formată în lungul unei dislocații tectonice care se continuă în Câmpia Banatului și este pusă în evidență de ariile de subsidență, la o altitudine cuprinsă între 150,7 și 160 m. Extravilanul este extins spre nord, pe sectorul sudic al Dealurilor Lipovei, la altitudine de 202 m în Dealul Cârciobina și Dealul Măgura și 278-312 m în interfluviul Dealurilor Lipovei. Spre sud și sud-est altitudinile au valori de 168 m, extravilanul extinzându-se pe terasele inferioare ale Begheiului, prin intermediul cărora se racordează la Dealurile Lugojului, periferice Munților Poiana Ruscăi.

Populația orașului și a satelor componente prezintă fluctuații în perioada anilor 1912-2002 determinate de valorile sporului natural și a sporului migratoriu, precum și de condițiile istorice și de dezvoltare social-economică. Evoluția populației a fost influențată de o multitudine de factori: indicele de natalitate, cele două războaie mondiale, înființarea sau desființarea unor instituții, exodul spre oraș, așezarea unor familii din județele Maramureș și Bistrița-Năsăud, sporirea influenței cultelor neoprotestante. Structura pe naționalități la recensământul din 2002 evidențiază că cea mai mare pondere o au românii: 91,75%. Alături de români mai trăiesc și maghiari în proporție de 4,31%, ucrainieni și ruteni în proporție de 2,77%, germani în

proporție de 0,80%, țigani în proporție de 0,23% și alții în proporție de 0,2%. După religie, locuitorii Făgetului și ai localităților aparținătoare sunt în majoritate creștini ortodocși 73,28%, urmați de penticostali 13,27%, romano-catolici 4,91%, bapțiști 3,22%, reformați 1,9% și alte religii 0,06%. În ceea ce privește dinamica naturală a populației, datele extrase din arhiva Primăriei Făget pentru perioada 1895-2005 referitoare la numărul nașterilor și morților evidențiază fluctuațiile valorilor sporului natural. Actualmente populația localității însumează 7.201 locuitori. Structura populației după etnie: români 91,751%; maghiari 4,3188%; rromi 0,2361%; germani 0,8054%; ucraineni 2,7635%; italieni 0,0694%; cehi 0,0139%; sloveni 0,0139%; ruteni 0,0139%; sârbi 0,0139%;

Din punct de vedere administrativ, orașul Făget este alcătuit din Consiliul Local și aparatul administrativ (Primăria). Consiliul local a fost constituit prin hotărârea Consiliului Local nr. 2, din data de 24 iunie 2004, având un nr. de 15 consilieri, fiind constituit pe comisii, după cum urmează: comisia economică, comisia juridică și comisia social-culturală.

În baza anexei nr. 1 la hotărârea Consiliului local Făget nr. 9/07.02.2005, aparatul administrativ este alcătuit dintr-un număr de 30 de persoane din care 2 persoane de demnitate publică, 3 persoane cu funcții publice de conducere, 20 de persoane cu funcții publice de execuție, 5 din categoria personalului contractual și este împărțit pe următoarele compartimente : serviciul administrație publică, audit, serviciul economic, compartimentul urbanism și amenajarea teritoriului, oficiul administrativ.

Ramuri economice reprezentative în zonă:

- **Industria Extractivă** - extragerea și prelucrarea materialelor de construcție: nisipuri cuarțoase, granituri, aragonit, granodiorite, argilă colinoasă refractară
- **Exploatarea și prelucrarea materialului lemnos**, de diferite esențe, de la cherestea, produse pentru destinații diferite, până la mobilă
- În **Industria Pielăriei** - valorificarea materiei prime din zonă pentru realizarea diferitelor obiecte de marochinărie: genți, poșete, portmonee, curele, haine.

Este de semnalat înființarea S.C. RIFAGET S.R.L., parte a concernului RIEKER ROMÂNIA, societate cu capital austriac având ca obiect de activitate prelucrarea finită a pielii – producția de încălțăminte. Societatea a construit o hală de producție pe str. Drumul Gladnei, creând un număr de 800 locuri de muncă.

Datorită poziției sale și datorită materiei prime (lemnul), în zona Făgetului s-a dezvoltat Exploatarea și prelucrarea materialului lemnos, de diferite esențe, de la cherestea, produse pentru destinații diferite, până la mobilă, putându-se aminti firma - FMP MOEBEL (firmă cu capital integral german), Mobi Grup, Pecci Arrendamenti (firmă italiană), Company Duzzoti, Sordan Exim, Lina Prod (capital german).

În Industria Pielăriei S.C. Comtim Industrie S.A., firmă cu capital italian, elvețian (80%) și român, valorifică materia primă din zonă, realizând diferite obiecte de marochinărie: genți, poșete, portmonee, curele, haine.

Orașul Făget, o frumoasă așezare pe malurile râului Bega, este centrul unei zone întinse, vestită poartă de intrare în Ardeal, cu nume de arbore falnic. Adevărată Bucovină a Banatului, nu numai prin etimologia toponimică, dar și prin sinonimia bogățiilor folclorice și etnografice păstrate nealterate într-o formă originală, în ciuda unor puternice mutații și influențe exterioare întâmplătoare sau dirijate, a ajuns astăzi cea mai reprezentativă zonă de păstrare și transmitere a civilizației materiale și spirituale românești din Banat.

Dansurile populare pot fi admirate cu ocazia horelor țărănești organizate cu diferite prilejuri, petrecerile populare caracteristice fiind rugile (nedeile), cu origine foarte veche în zilele solemne de bucurie organizate de romani în cinstea zeilor protectori.

An de an s-au organizat la Făget conferințe și prelegeri, concursuri corale și reprezentații literare, muzicale și teatrale, s-au aniversat evenimente cu adevărat glorioase din istoria neamului.

De 50 de ani funcționează Liceul Teoretic "Traian Vuia", care în prezent pregătește peste 1.100 elevi.

În 1950 ia ființă Biblioteca publică de împrumut, care în prezent numără peste 23.000 de volume. A doua bibliotecă locală este cea a Liceului "Traian Vuia", care satisface cerințele de lectură ale elevilor și cadrelor didactice.

Pe plan local, la Făget, au apărut mai multe publicații ca : “Bănățeanul”, în 1904, “Gazeta Făgetului”, în limba maghiară, în 1902, “Gazeta Făgetului”, în limba română, în 1921, “Școala noastră”, în 1923, “Făgețeanul”, în 1993. Cenaclul cultural-artistic “George Gârda” a editat 5 caiete, ce conțin creații ale membrilor săi.

În zona Făgetului se organizează numeroase festivaluri, târguri și alte evenimente. Astfel, în localitatea Jupînești, situată la 12 km de Făget, se organizează în fiecare an festivalul “Vatra de olari”, datorită tradiției acestor locuri, unde meșterii olari dau viață lutului. În Făget, în fiecare an se organizează festivalurile “Floarea de castan”, „La curțile dorului”, „Traian Iancu” și renumita “Rugă făgețeană” de ziua Adormirii Maicii Domnului.

Frumoasele tradiții culturale sunt păstrate și astăzi: se reactivează ansamblul folcloric “Făgețeană”, există o expoziție permanentă de literatură în casa memorială a poetului Traian Iancu, expoziția de sculptură Iancu Bujor, exponatele arheologice de la cetatea medievală.

Pitoreasca zonă a Făgetului oferă multiple posibilități de odihnă și agrement în orice anotimp, datorită verilor călduroase, toamnelor lungi și senine, iernilor blânde și de multe ori albe. Drumetia, pescuitul, vânatoarea sunt doar câteva dintre activitățile la care îndeamnă măreția monumentelor naturii, splendoarea și bogăția pădurilor și a apelor.

Zona Făgetului, și astăzi împădurită pe suprafețe întinse, este renumită prin arhitectura în lemn reprezentată atât de locuințe tradiționale, cât și de școli rurale, clădiri cu caracter administrativ sau cu destinație comercială, lăcașuri de cult. Ceea ce unește toate aceste categorii de construcții, conferindu-le o notă comună este nu numai materialul din care sunt ridicate, ci și tehnica de construcție, precum și desfășurarea planimetrică, asemănătoare cu locuința tradițională. În această splendidă arhitectură tradițională se înscrie și salba de biserici de lemn, mărturie peremptorie a românismului și ortodoxismului acestei zone.

Consiliul Local Făget este format din 15 consilieri: Ardelean Remus, Căliman Ionel, Ciorogariu Ioan, Dobândă Titus, Fratulescu Dorinel, Glava Delia, Ispas Ionel, Leucă Oana Georgeta, Marinconi

Marcu Flavia, Nicolescu Dana, Petrescu Gheorghe, Pascutescu Claudiu, Tomoni Dumitru, Trițoiu Dan, Vizauer Zoltan.

Aparatul propriu al primăriei: Dorel Covaci - primar, Ioan Mureșan - viceprimar, Valentina Sita - secretar, Lucia Tisan - promotor local, Ligia Răchițan - contabil șef.

Comuna Coștei

Situată pe DN 6, respectiv DJ 609, la 53 km de Timișoara, comuna Coștei are o poziție sud-estică pe harta județului Timiș. Coordonatele geografice sunt: paralela 45°45' latitudine nordică și meridianul 21°44' longitudine estică.

Satele comunei sunt : Coștei, Țipari, Păru, Hezeriș și Valea Lungă Română.

Comuna Coștei se învecinează cu municipiul Lugoj și comuna Boldur la sud, comuna Belinț la vest, comuna Balinț și Bethausen la nord și comuna Traian Vuia la nord-est.

Suprafața totală de 8.411,57 ha este compusă din 6.885,70 ha teren agricol, din care 5.031,13 ha teren arabil, 1.623,50 ha pășuni, 205,10 ha fânețe, 0,65 ha vii, 25,32 ha livezi, 995,76 ha păduri, 155,75 ha ape, 225,49 ha drumuri, 132,05 ha construcții și 16,82 ha teren neproductiv.

Din punct de vedere al formelor de relief, comuna prezintă două unități geomorfologice distincte : câmpia străbătută de valea Timișului cu lunca și terasa inferioară și dealurile pericarpice de la marginea de vest a masivului Poiana Ruscăi.

Câmpia are două subdiviziuni: câmpia aluvionară, situată de o parte și de alta a râului Timiș și a canalului Timiș–Bega, și câmpia piemontană. Altitudinea absolută a câmpiei este de cca. 115 m, respectiv 120 m. Apa freatică se găsește la 7 m adâncime. Zona colinară este reprezentată de dealul Țipariului, dealul Hezerișului (150-175 m), dealul Lighișului și dealul Topilelor (190 m).

Clima este în general temperată cu influențe mediteraneene, având verile călduroase și iernile blânde. Precipitațiile atmosferice cunosc o intensitate maximă în luna iunie, iar cele mai mici în cursul lunii februarie. Temperatura medie anuală este de 11°C.

Comuna are soluri aluvionare deosebit de fertile, dar și soluri brune de pădure și podzoluri secundare.

Potrivit formelor de relief, în zona de câmpie predomină culturi de cereale, leguminoase, zarzavaturi, plante de nutreț, plante oleaginoase. Dealurile sunt în parte acoperite de păduri de stejar, carpen, cer, gârniță, gorun, tei, salcâm și cireș.

Vegetația spontană ierboasă cuprinde specii de trifolium fragiferum, cerențelul, umbra iepurelui, coada cocoșului, iar în locuri mai umede găsim grâușor, brebenei, viorele, brândușa albă, toporași.

Particularitățile solului, existența rețelei hidrografice și vegetația variată asigură existența unei faune diversificate : iepuri, căprioare, porci mistreți, rozătoare, șopârle, ciori, fazani, porumbei, potârniche, vrâbii, insecte, crapi, somni, caras, lipan, mreana, scobar etc. Uneori se pot întâlni cerbul lopătar și cerbul carpatin .

Ca resurse naturale, sunt cariere de piatră și nisip - în albia râului Timiș, și depozite de argilă.

Existența localității Coștei este confirmată încă din sec. X, iar atestarea documentară provine din 1.479, când localitatea era întăritură în cadrul sistemului de apărare a cetății Lugoj. Denumirea localității provine de la cuvântul latin **costae** = coastă și a fost modificată de mai multe ori : Costil în 1.510, Coscei în 1.658, Coscii în 1.701, iar pe harta lui Mercy din 1.723 apare ca Küsefdil.

Silha, sat unit cu Coșteiul în 1.968 în urma noii împărțiri administrativ-teritoriale, și-a primit numele de la **sihla** = pădure, desiș, fiind atestat documentar din 1.479, sub denumirea Zehla, devenind Szilha în 1.488 și Schilla pe harta lui Mercy .

Hezeriș este atestat în 1.401, Păru în 1.723, Valea Lungă Română în 1.510 și Țipari (comunitate maghiară) în 1.881.

În 1.728 a început construirea canalului Bega, în vederea regularizării cursului râului Timiș, iar în 1.759 -1.760 s-a construit stăvilarul din Coștei, important nod hidrotehnic în alimentarea cu apă a Timișoarei.

De remarcat faptul că sătenii comunei au participat conduși de preotul Adam Groza (tatăl prim-ministrului Petru Groza) în 1.918 la adunarea organizată la Alba Iulia, cu ocazia Unirii.

Hramul bisericii ortodoxe române și greco-catolice este Sf. Mare Mucenic Gheorghe, prilej cu care se organizează anual ruga, se invită rudele și prietenii pentru a sărbători împreună.

Celelalte tradiții țin tot de practicile religioase și, deși se repetă an de an, au farmecul lor deosebit : pițărăii, colindul de Crăciun, învierea de Paști. Și tot o tradiție este tăierea porcului la Sf. Ignat și, tot mai rar, nunta țărănească cu steag și lăutari .

Comuna are 3.825 locuitori, din care 2.887 români, 593 maghiari, 14 germani, 3 sârbi, 258 țigani, 2 slovaci și 68 alte naționalități. După sex, sunt 1.988 femei și 1.837 bărbați.

În comună sunt 1.323 de locuințe, din care 1.304 private, 12 de stat și 7 ale cultelor religioase. Comuna Coștei are 6,4 km drum național, 13,3 km drum județean, 2 km drum comunal.

Comuna are rețea de apă potabilă, acces la cale ferată și drumuri rutiere. În comună funcționează grădinițe, școli generale, dispensar medical, poștă, gară, dispensar stomatologic, centrală telefonică digitală, cablu TV, post de poliție.

Economia locală numără 80 de agenți economici cu capital privat, persoane fizice și juridice. Serviciile oferite sunt: brutărie, moară, farmacie, reparații auto, tâmplărie, reparații uz casnic, bobi-naj, presă ulei la rece, mecanizare agricolă, etc.

Barajul de la Coștei, momentan în reparație, constituia nu demult un punct de atracție inedit prin pitorescul priveliștii, prin teii din parc, prin locul amenajat pentru plajă, prin căsuțele din camping, restaurantul non-stop și parcare aferentă.

Casa de cultură (Căminul cultural), momentan în construcție, constituia un vis frumos pentru mic și mare, cu multiple posibilități de agrement: bibliotecă, cinematograful, discotecă, sală de spectacole, etc.

Consiliul Local Coșteiu este format din 13 consilieri: Barboni Petru, Cireșan Viorel, Fenchea Elisabeta, Hoban Ioan, Jurjoni Oana, Lelescu Constantin, Marton Benjamin, Nicoli Doru, Neidoni Petrică, Olariu Ștefănel, Paniovan Aurel-Viorel, Țăran Ioan-Dănuț, Vlaiconi Petru.

Aparatul propriu al primăriei: Carebia Petru - primar, Illés József - viceprimar, Oros Cristina - secretar, Dan Ioan - promotor local, Tîrziu Gelu - contabil șef.

Comuna Dumbrăvița

Dumbrăvița este situată în partea centrală a județului Timiș, la nord de municipiul Timișoara, la 4.5 km distanță de acesta. Ea se învecinează la nord cu comunele Giarmata și Sânnandrei, la est cu comuna Ghiroda, iar la sud și vest cu teritoriul municipiului Timișoara.

Dumbrăvița este o comunitate rurală multietnică. **În privința structurii populației**, în Dumbrăvița predomină tinerii (peste 35%). Localitatea are o populație totală de 2702 locuitori. Localitatea are un real potențial turistic, datorită apropierii de Pădurea verde și de Timișoara.

Distribuția confesională a comunității (procentual):

1. ortodocși – 52%
2. catolici – 26%
3. reformați – 18%
4. persoane de alte religii – 4%

Distribuția etnică a comunității (procentual):

1. maghiari – 54%
2. români – 45%
3. alte naționalități – 1%

Clădirile de locuit sunt în număr de cca 1000. Numărul total de gospodării înregistrate este de 1500.

De asemenea, în localitate s-au construit în total 60 de km de canalizare, gaz, apă, începând cu anul 1995. În prezent, o mare parte din gospodării beneficiază de aceste servicii. Primăria are în vedere extinderea rețelei de gaz și canalizare din localitate.

După anul 1989, localitatea s-a dezvoltat considerabil din punct de vedere socio-economic, datorită numărului tot mai mare de firme care investesc în această zonă. În localitatea Dumbrăvița au investit numeroase firme, care au diverse profiluri : fabricarea de încălțăminte, îmbutelierea uleiului, apei minerale și a berii, fabricarea pâinii, domeniul construcțiilor. În plus, în localitate există asociații agricole, asociații agricole familiale și ateliere de tâmplărie.

Prin centrul localității Dumbrăvița, trece șoseaua DJ 691, pentru care s-au făcut lucrări de consolidare în anul 2001, dar care mai necesită lucrări de reparații. Pe direcția nord-sud, comuna și

localitatea sunt traversate de DJ.691 Timișoara-Lipova, fiind și singurul drum asfaltat de penetrație a comunei Dumbrăvița.

Trama stradală a comunei Dumbrăvița este alcătuită din străzi de categoria a III-a, care însumează o lungime totală de 11.605 km. Toate străzile din comună au trotuar, în schimb, din întreg sistemul de drumuri, numai șoseaua principală este asfaltată.

Se dorește modernizarea străzilor și încadrarea lor într-o categorie superioară (categoria a II-a) a D.J.691, amenajarea principalelor intersecții din zona centrală a localității, pentru a asigura fluidizarea circulației, creșterea confortului și a siguranței circulației, motiv pentru care s-au achiziționat două autobasculante pentru transportul materialelor de construcții necesare pentru modernizarea drumurilor.

Consiliul Local Dumbrăvița este format din 13 consilieri: Dénes Ildikó, Drapos Iosif, Imre Gheorghe, Kádár Gheorghe, Malac Victor, Nemedi Gavril, Szekeres Cecilia Rozalia, Surcică Adrian Gheorghe, Szűcs András Otto, Vălcăneanțu Adrean, Zaboș Iosif.

Aparatul propriu al primăriei: Szilágyi Géza - primar, Popa Ioan - viceprimar, Șchiop Elena - secretar, Pinter Elena - contabil șef.

Comuna Giera

Din punct de vedere al dimensiunii teritoriale și a numărului populației, Giera este o comună mică, situată în zona de sud-vest a județului Timiș, în apropierea frontierei cu Serbia-Muntenegru, teritoriul aparținând bazinului hidrografic Timiș-Bârzava din spațiul Banat. Are în componență trei localități: Giera, Grăniceri (Csavossy) și Toager.

Accesul în comună se poate face pe cale rutieră, pe DN 58 B, pe calea ferată și pe calea aerului, distanța până la aeroport fiind de 60 km.

Prima atestare documentară este în anul 1322 ca proprietate a neamului Cened, cu numele de Gyr, pentru localitatea Giera și imediat este atestată și localitatea Toager, în anul 1410 oficiindu-se primul botez în această localitate.

La recensământul din 1717 localitatea Giera figurează a fi locuită de sârbi stabiliți aici în secolul al XVII-lea, localitatea Toager este locuită în majoritate de români, iar Csavossy de către maghiari.

Între 1723-1725 o regăsim pe harta Contelui Mercy sub denumirea de Gyr. Colonizarea cu șvabi schimbă configurația etnică a localităților Giera și Csavossy, ambele fiind locuite, după colonizare, în majoritate de către etnici germani.

În anul 1900 localitatea Giera avea 214 gospodării și o populație de 1266 locuitori, din care: 825 germani, 321 sârbi și 120 unguri. Conform religiei, aceștia se împart în: 940 romano-catolici, 5 reformați și 321 ortodocși de rit vechi. Și celelalte localități aveau peste 1000 de locuitori.

Din „Monografia Banatului” de Ion Lotreanu vol.I (1935), reiese că în localitatea Giera, situată în plasa Ciacova, în apropierea graniței cu Jugoslavia trăiesc 1243 de locuitori, în majoritate germani și unguri de confesiune romano-catolică, ceilalți fiind români și sârbi-ortodocși. Biserica ortodoxă sârbă este zidită în anul 1912.

După Unirea de la 1918 se schimbă structura politică a comunei și din trei comune se formează o singură comună, care aparține de plasa Ciacova.

Evoluția populației după 1966 este pe o curba descendentă și ajunge în anul 1992 la 1320 de locuitori pe total comună, număr care se menține și în prezent. Are totodată loc și o nouă schimbare în structura etnică a populației, românii devenind majoritari.

Desființată în 1 mai 1989, comuna Giera s-a reînființat în decembrie 1989. Ca urmare a noilor condiții și a oportunităților apărute s-au pietruit aproape toate străzile, făcând posibil accesul în comună, pe orice timp. Toate cele trei localități au sisteme de alimentare cu apă, iar în două (Giera și Toager) se va da în folosință în anul 2006 și sistemul de canalizare racordat la stația proprie de epurare. Comuna are acces atât la telefonia fixă cât și la cea mobilă.

Consiliul Local Giera este format din 9 consilieri: Balázs Maria, Calancea Ionel, Ianoș Mihai, Lihet Gheorghe, Mocan Teodor, Paionschi Budimir, Paionschi Dalibor Sașa, Tánczos Anton, Zdrencov Zorca.

Aparatul propriu al primăriei: Hotean Victor - primar, Puiu Constantin - viceprimar, Pădurariu Miadora Dalma - secretar, Iovan Ioan - promotor local, Portik Elena - contabil șef.

Comuna Foeni

Comuna are două sate: Foeni (sediul comunei) și Cruceni. Istoria lor este diferită. Dacă Foeni are o perioadă de existență de 7-8 secole, Cruceni-ul actual este o colonie germană din secolul al XVIII-lea. În Foeni există monumente istorice: Conacul Mocioni, mausoleul și podul, nominalizate în lista monumentelor, capitolul *B* - „Monumente și ansambluri”.

Foeni-ul actual este atestat documentar în 1289, sub numele de Foen, cu prilejul convocării aici a unei diete de către regele Ladislau III.

Conform cercetărilor arheologice, pe locul actualului cimitir se găsea o întăritură medieval timpurie.

La începutul sec. al XVII-lea, după cucerirea zonei de către austrieci, din cauza conflictului, rămăseseră doar 18 case. În același secol, spre sfârșit, în zonă apare familia Mocioni. Ea primește de la Francisc I moșia Foeni și titlul nobiliar. Reședința și-o stabilesc în Foeni, unde la începutul sec al XVIII-lea își ridică *castelul*. Satul este sistematizat după modelele austriece și începe treptat să se dezvolte.

Istoria Crucenilor este mai puțin cunoscută. Sunt date că vechiul sat era amplasat la *Locul crucii*, la câțiva kilometri de satul actual, spre Timiș. Satul actual a luat ființă prin colonizarea germană în 1722, fiind proiectat conform aceluiași modele austriece adaptate la Banat.

Primăria se găsește în Foeni, care deține supremația și ca populație și dotări. Suprafața totală a intravilanului este de 1310,30 ha.

Comuna Foeni se află amplasată în sud-vestul județului Timiș, la granița cu Serbia-Muntelegru. Spre nord se învecinează cu comuna Uivar, spre est cu comunele Giulvăz și Ciacova, spre sud cu Giera și spre vest cu Serbia-Muntelegru. În sistemul de comunicații zonal, comuna reprezintă punct terminus, atât pentru căile rutiere (DJ593) cât și pentru calea ferată (ultima stație, Cruceni). De la limita comunei spre nord și sud există o legătură rutieră – DN59B, DJ593-spre Jimbolia și Deta, parțial modernizată. Pe teritoriul comunei există două puncte de frontieră pentru micul trafic, un punct la Foeni și un punct la Cruceni.

Întreg teritoriul comunei se găsește inclus în marea câmpie a Timișului, care se desfășoară în vestul și sud-vestul județului, un teritoriu plat, cu înălțimi ce se situează în jurul a 80 m. La limita sudică a comunei se găsește Timișul (pe direcția est-vest). Pe direcția nord-sud, comuna este străbătută de Bega mică, parțial canalizată. Teritoriul comunei este unitar, media anuală a regimului termic este de aproximativ 11 grade Celsius. Luna cea mai rece este ianuarie, iar temperaturile maxime sunt în luna iulie. Vânturile cele mai frecvente sunt din est, cele mai violente vânturi bat dinspre vest- nord vest, ajungând la nivelul unor furtuni puternice, în special în lunile august-septembrie.

Aidoma restului spațiului geografic din care face parte, peisajul comunei Foeni este extrem de plat și monoton. Lipsește vegetația, lipsesc denivelările pronunțate. Zonele limitrofe apelor sunt singurele unde vegetația și relieful imediat învecinat modifică caracteristicile locale ale peisajului.

Peisajul artificial este de asemenea specific zonei. Așezările sunt structurate printr-o rețea rectangulară de străzi, lotizare uniformă, dominante materializate de turele bisericilor. Ele formează ansambluri bine raportate la peisajul natural, care îi dă repere puternice. Așezările reprezintă, de asemenea, spațiile de concentrare ale vegetației înalte. În ciuda acestei uniformități, există mari șanse pentru turismul agricol, repere fiind satele din pusta din Ungaria și tendința firească existentă deja în comună de cumpărare sau închiriere a gospodăriilor părăsite.

Aidoma peisajului, structura solului comunei este extrem de omogenă pe întreg teritoriul ei. Solurile predominante sunt lacoviștile și lacoviștile compacte, între care se întâlnesc și soloneturi. Textura solurilor este luto-argiloasă sau chiar argiloasă, cu drenaj foarte slab, cu tendințe de saraturare. Această structură și lipsa reliefului sunt propice pentru marile culturi cerealiere care domină agricultura zonei, cu condiția întreținerii sistemului hidroameliorativ existent. În general, terenurile din zonă sunt de calitate foarte bună, cu mici excepții care sunt specifice în planșe. Stratificarea subsolului zonei este foarte omogenă. Ea este caracterizată prin existența pământurilor în general argiloase și mai puțin nisipoase, de obicei plastic consistente. Printre bogății se remarcă gazele naturale, descoperite și exploatate.

Vegetația înaltă există doar de-a lungul Timișului, pe tronsonul aferent comunei. Suprafața lor este extrem de redusă – cca. 2,2 ha. Există, de asemenea, vegetația specifică pășunilor și fânețelor, care au o pondere destul de mare – peste 110 ha. În sfera culturilor agricole, suprafețele de vii și livezi sunt extrem de reduse, față de cele destinate cerealelor. Caracteristici ca vegetația, în raport cu cele ale solului, clima și relieful, au determinat orientarea comunei spre agricultură. Adâncimea de îngheț este de aproximativ 0,75 m. Nivelul apelor subterane este de 1-2 m.

Conform datelor OCAOTA, suprafața totală a comunei este de 6425 ha, iar conform datelor Primăriei suprafața este de 6463,1 ha. Suprafața intravilanului este de 1310,03 ha.

După sistemul de proprietăți, zonificarea teritoriului comunei este astfel:

- teren domeniu public - 122,58 ha
- teren domeniu privat al statului - 946,6 ha
- teren proprietatea ministerelor și instituțiilor - 149,98 ha
- terenuri particulare sau ale unor societăți particulare - 5206 ha.

Proporția între domeniul statului și cel particular este obișnuită pentru zona de câmpie a județului Timiș, unde primează terenurile agricole particulare, ale asociațiilor sau fermelor privatizate.

Din punct de vedere al utilizării terenurilor, situația se prezintă astfel:

- terenuri ale așezărilor - 215,23 ha
- terenuri infrastructură - 133,36 ha
- terenuri agricultură - 5836,49 ha
- terenuri păduri și tufișuri - 2,25 ha
- ape și bălți - 198,83 ha
- terenuri neproductive - 38,91 ha.

Aceste date scot în evidență aspectele definiției ale economiei comunei Foeni, după cum urmează:

În primul rând, se detașează agricultura, care deține marea majoritate a terenurilor și ocupă mari procente din forța de muncă. În Foeni agricultura se practică atât în sistem individual, cât și prin mari societăți. Există puține unități de prelucrare a produselor agricole (2 brutării - Foeni).

O altă ramură care funcționează și are potențial este exploatarea gazelor naturale. Dat fiind reperatele existente, în restul teritoriului din vestul județului Timiș există probabil zăcăminte importante de petrol și de ape minerale, parțial descoperite.

Populația totală în comună este de 1725 persoane. În ultimele decenii populația a fost într-o continuă scădere. Prima etapă a acestui fenomen s-a derulat ca urmare a emigrării etnicilor germani înainte de 1990, a doua a continuat imediat după 1990. În prezent se constată o ușoară creștere. Densitatea foarte mică este o caracteristică a zonei de câmpie, cu sate rare care dețin suprafețe de teren importante. Populația trece printr-un proces pronunțat de îmbătrânire. Această realitate este realizată de exodul populației active către orașe sau către zonele importante și active, încă din anii 1970. Relativa stabilizare este doar aparentă și de scurtă durată, deoarece, dacă starea actuală de lucruri continuă, vom asista la o scădere permanentă a populației. Faptul că există familii de timișoreni care au cumpărat și cumpără locuințe părăsite în cele două sate nu rezolvă problema, nici demografic, nici economic.

Repartiția populației se prezintă astfel: 1263 de persoane în Foeni și 578 de persoane în Cruceni.

Conform factorului etnic, în comună sunt 1903 români, 369 maghiari, 2 germani, 164 de sârbi, 1 bulgar, 9 țigani și 175 de altă etnie. În Foeni majoritatea sunt ortodocși, iar la Cruceni majoritatea sunt catolici. La Foeni sunt 2 biserici ortodoxe, una românească și una sârbească, iar la Cruceni - o biserică catolică.

Conform statisticilor primăriei, numărul total de locuințe este de 606, din care 404 la Foeni și 202 la Cruceni. Există 515 numere de casă la Foeni (111 numere fără case-plațuri) și 331 numere la Cruceni (129 plațuri). Starea generală a locuirii este bună, fac excepții gospodăriile părăsite care se degradează progresiv. Locuirea este rezolvată unifamilial, cu gospodării tipice pentru zona de câmpie bănățeană, bine dotate, astfel:

- Poliție în sediul comunei;
- dispensare umane în Foeni și Cruceni;
- dispensar stomatologic în Cruceni;
- dispensar veterinar în Cruceni;

- școli: Foeni: I-IV Foeni
I-VIII Foeni
- Cruceni: I-IV Foeni
- grădinițe: Foeni
              Cruceni
- cămin cultural și bibliotecă Foeni;
- cămin cultural Cruceni;
- poștă la Foeni și Cruceni;
- centrală telefonică automată;
- biserică ortodoxă, ortodoxă sârbă în Foeni;
- biserica catolică în Cruceni.

Se adaugă o serie de dotări comerciale și de servicii, ca:

- 2 brutării în Foeni;
- 11 unități comerciale, din care 2 cooperatiste și 9 particulare.

În comună există ambele sisteme de circulație turistică: drumurile și calea ferată. Transportul de călători se realizează până în Grăniceri cu autobuzul. Sistemul rutier cuprinde: - drum național (DN 59B) - 13,7 km,

- drum județean (DJ 693) – 3 km,
- drum comunal (DC 207A și DC 207B) 7,7 km. Se

adaugă străzile, totalizând 17 km. Asfaltați sunt 8 km, iar pietruiti 5 km. Atât Foeni cât și Cruceni sunt alimentate cu apă prin puțuri forate în apropierea localităților și distribuită prin rețea stradală. În comună nu există sistem centralizat de evacuare a apei uzate. Gunoiul menajer se depozitează la gropile de gunoi stabilite, nu există platformă de gunoi. Ambele sate, precum și unitățile izolate sunt alimentate cu energie electrică. Comuna este alimentată dinspre nord-est.

Există serviciu poștal în ambele sate, în momentul de față telefonia este rezolvată printr-o centrală automată. Programele TV sunt recepționate prin cablu (firma *Eurocable TM*).

Zona nu are probleme deosebite din punct de vedere al protecției mediului, nu există practic agenți poluanți. Singurele pericole potențiale ar putea fi exploatarea gazelor naturale și, eventual, cele petroliere.

Cele două așezări umane sunt bine conservate și nu sunt detectate acțiuni constructive sau de alt tip care să le pună în pericol

sau să le modifice integritatea. Ambele localități își mențin părțile urbanistice ale secolului al XVIII-lea, cu foarte puține modificări în decursul timpului.

Consiliul Local Foeni este format din 11 consilieri: Avram Todor Octavian, Cauca Mariana Georgeta, Călugăr Gheorghe Emil, Cizmaș Miomir Dobrivoi, Chira Eugen, Chirici Branislav, Jurchiță Simion, Konyhai Ludovic Anton, Morar Iulian, Petrovici Viorel, Tescu Nicolae.

Aparatul propriu al primăriei: Ghilezan Viorel - viceprimar, Șeitan Claudia - secretar, Modoacă Ion - promotor local, Periat Liliana - contabil șef.

Comuna Liebling

Localitatea Liebling este situată în partea de sud-vest a județului Timiș, la o distanță de 35 km față de municipiul Timișoara, reședință a județului Timiș, pe drumul județean DJ 69 și drumul național DN 59. Cele mai apropiate orașe sunt: Timișoara la 35 km, Deta la 32 km, Ciacova la 20 km și Gătaia la 25 km.

În subordinea administrativă, comuna Liebling are următoarele localități: Liebling, centru administrativ; satul Cerna în partea de est și (Conacul) Iosif în partea de vest, situate la o distanță de 8 km, respectiv 5 km față de centrul de comună.

Prima atestare documentară a localității Liebling apare în secolul XIII sub numele de Besd sau Desd. Comuna Liebling a fost înființată în anul 1786, prin colonizarea etnicilor germani.

Datele ultimului recensământ al populației din anul 2002 arată că populația stabilă a comunei Liebling a fost de 3620 persoane, din care 1836 bărbați și 1784 femei. Pe grupe de vârstă, populația este distribuită astfel: 670 copii (0 -18 ani), 2131 adulți (19 - 60 ani), 819 vârstnici (peste 60 de ani). În comuna Liebling conviețuiesc în prezent mai multe etnii: români 3362, maghiari 176, germani 32, romi 157, alte naționalități 17. Dintre aceștia avem: 150 de copii proveniți din familii dezorganizate, 20 de bătrâni cu probleme, 800 pensionari și 30 șomeri.

Forța de muncă din localitate, navetează în orașele Deta și Timișoara, datorită insuficienței locurilor de muncă pe plan local.

Comuna Liebling este o localitate preponderent agricolă, dar și industrială, datorită activităților de morărit și panificație. Economia locală se bazează în proporție de peste 80% pe veniturile obținute din agricultură. Ocupația de bază a locuitorilor este așadar agricultura.

Comuna dispune de 7774 ha teren agricol, din care 6498 ha arabil, 858 ha pășune, 406 ha fânețe și 12 ha livezi. De asemenea, pe raza comunei o suprafață de 115 ha este reprezentată de zona piscicolă, barajul Liebling care este o adevărată atracție pentru pescarii din zonă. O pondere de 30% din totalul terenului agricol este necultivat. Dacă înainte de anul 1989 culturile predominante erau sfecla de zahăr, cânepă, rapiță boabe, în momentul de față predomină culturile de grâu, orzoaică de primăvară, orzoaică de toamnă, triticale, ovăz, porumb, orz, floarea soarelui și legume. În prezent, marea pondere a pământului arabil îl ocupă cele 4 exploatații agricole mari existente în comună.

Creșterea animalelor ocupă un loc important în domeniul agriculturii, prioritară fiind creșterea bovinelor, ovinelor și porcinelor. Totalul animalelor din localitate este de 1675 bovine, din care 345 vaci cu lapte; 5087 ovine, din care 3460 fătătoare; 87 caprine; 2850 porcine, din care 200 scroafe; 5200 de păsări.

Situația infrastructurii edilitare poate fi caracterizată astfel:

- rețeaua de electricitate este realizată în proporție de 100%;
- pe total comună iluminatul public stradal este acoperit în proporție de 90%.
- nu există rețea de gaz metan, magistrala de gaz aflându-se la 20 de km de localitatea Liebling spre Deta, la Voiteg, și la 30 km față de Liebling spre Timișoara, la Șag Timișeni;
- există rețea de distribuție a apei;
- există rețele de telefonie fixă, TV prin cablu;
- recent a fost înființată rețea de internet prin unde radio pentru consumatorii persoane fizice și juridice.

Starea drumurilor se prezintă astfel:

- Liebling, 10 km drum comunal, pietruit 70%, asfaltat doar drumul județean;
- Iosif, 3 km drum comunal, pietruit 2 km, asfaltat drumul județean;
- Cerna, 5,5 km drum comunal, pietruit 2 km.

Comuna Liebling și satul Iosif dispun fiecare de câte o gară, iar satul Cerna are o distanță de 18 km de parcurs până la gara din Liebling.

O atenție deosebită este acordată și celorlalte domenii ale vieții comunitare: învățământ, sănătate, cultură și păstrarea tradițiilor locale, comuna dispunând de grădinițe, școli, dispensare medicale și instituții de cultură.

Consiliul Local Liebling este format din 11 consilieri: Marghițaș Ioan-Sergiu, Ceaușu Petre, Udrea Iacob, Șoreanu Rodica, Lazea Aurel, Buda Ioan, Sucișu Petru, Domșa Marian, Iacob Vasile, Bulgaru Leonid, Malița Leontin, Dragoș Vasile, Mureșan Viorel.

Aparatul propriu al primăriei: Mehedinți Mircea - primar, Munteanu Ioan Gheorghe - viceprimar, Sucișu Rodica - secretar, Roșu-Ciobanu Corina - promotor local, Tiurbe Rodica - contabil șef.

Comuna Sânpetru Mare

Comuna Sânpetru Mare este alcătuită din două sate componente: Sânpetru Mare și Igrăș.

Satul Sânpetru Mare, reședința comunei, este amplasat pe DJ 682, la o distanță de 15 km de orașul Sânnicolau Mare, 35 km față de punctul de trecere a frontierei Cenad, 55,5 km de orașul Timișoara și 50 km față de orașul Arad. Se învecinează la est cu satul Periam (4 km), la sud cu satul Pesac (6,5 km pe drum comunal), iar la vest cu comuna Saravale și orașul Sânnicolau Mare. În localitatea Sânpetru Mare se află amplasat sediul Primăriei și al altor servicii publice: Postul de poliție, două dispensare umane, dispensar stomatologic, farmacie, dispensar veterinar, Serviciul Public de Pompieri (aflat în administrarea Primăriei).

În partea de nord este situat satul Igrăș, la o distanță de 9 km de Sânpetru Mare. Amplasat pe malul râului Mureș, se învecinează la nord cu orașul Nădlac (județul Arad), legătura între Sânpetru Mare și Nădlac realizându-se pe DJ 682E, prin traversarea râului Mureș cu un pod plutitor aflat în administrarea primăriei.

Primele mărturii despre satul Sânpetru Mare le avem în anul 1333, sub denumirea de Sancto Petro, iar despre satul Igrăș avem date sigure încă din anul 1179.

Numărul populației la nivelul comunei Sânpetru Mare, conform recensământului din martie 2002, este de 3303 locuitori, din care 2101 în Sânpetru Mare și 1202 în Igrăș.

Pe teritoriul comunei se află două rezervații naturale: una în sudul acesteia, reprezentată de Movila Șișitac, de 0,50 ha, care protejează speciile de plante colilie și pir crestac și alta, în localitatea Igrăș - Insula Mare Igrăș, pe cursul râului Mureș de 3,00 ha, cu caracter mixt, care protejează un arboret tipic de teren aluvionar și soluri în formare cu ornitofaună specifică. În această zonă au fost semnalate specii protejate, precum cormoranul mare, egreta mică, stârcul de noapte, stârcul galben, stârcul cenușiu, stârcul purpuriu, barza neagră, șoimul călător, fundacul cu gușa roșie, etc. Prin Hotărâre de Guvern, Lunca râului Mureș a fost declarată arie protejată cu o suprafață de 17.166 ha, din care pe teritoriul comunei Sânpetru Mare se găsesc 1007,68 ha, iar Primăria are în proprietate 201,25 ha.

Comuna Sânpetru Mare ocupa, la sfârșitul anului 2003, locul 70 în clasamentul județului, din 81 localități analizate. Astfel, la sfârșitul anului 2003, conform D.G.F.P.Timiș, pe teritoriul comunei funcționau un număr de 12 societăți comerciale (8 în Sânpetru Mare și 4 în Igrăș), care aveau un număr de 36 angajați și participau cu 0,01 % la economia județului. Activitatea economică se desfășoară în agricultură, în special, în gospodăriile individuale ale populației, în număr de 674 la Sânpetru Mare și 439 la Igrăș, comuna deținând 9203,35 ha teren arabil încadrat în clasa a III-a de fertilitate. Expansiunea economică a zonei Sânnicolau Mare a condus la ocuparea forței de muncă a comunei prin angajarea a peste 600 locuitori la agenții economici din orașul Sânnicolau Mare, comuna Periam, ș.a.

În comuna Sânpetru Mare funcționează două școli cu învățământ primar și gimnazial și două grădinițe cu program normal.

Consiliul Local Sânpetru Mare este format din 14 consilieri: Pop Ioan Virgil, Micsa Ionel, Dragomir Dan, Jicu Gavrilă, Avram Zlatomir, Stanilă Adrian, Stoianov Paia, Merce Răzvan, Hadnagy Milovan, Sablici Todor, Dragana Olghița, Pelaič Danița, Micsa Dorel Ionel, Roșu Floria, Cernescu Maria Elena.

Aparatul propriu al primăriei: Popovici Viorel - primar, Belențan Petru - viceprimar, Birău Floare - secretar, Marica Florian - promotor local, Armean Mara - contabil șef.

Comuna Pișchia

Comuna Pișchia se află la o distanță de 20 de km de orașul Timișoara, în direcția NE, și la o distanță de 49 de km de orașul Lipova, fiind străbătută de DJ 691. Se întinde pe o suprafață de 12360,58 ha, iar localitățile aparținătoare sunt reprezentate de: satul Pișchia, satul Bencecu de Sus, satul Bencecu de Jos, satul Murani și satul Salciua Nouă.

Populația comunei este de 3006 locuitori (date preliminare de la recensământul din 2002).

Activitatea economică de bază a comunei Pișchia este agricultura și creșterea animalelor.

Teritoriul administrativ al comunei Pișchia prezintă din punct de vedere funciar o suprafață de 1963,23 ha de păduri și tufișuri, administrate de Ocolul Silvic Timișoara. Pe teritoriul comunei pădurile se exploatează pentru resursele cinegetice, salmonicole, melifere, mai puțin energetice, pădurea Pișchia fiind considerată rezervație cinegetică. În pădurea Pișchia funcționează Făzănaria, cu o capacitate de circa 3000 de păsări, aparținând Ocolului Silvic Timișoara.

Între satele Pișchia și Murani există o acumulare care are statut de rezervație naturală, fiind declarată arie protejată de către Ministerul Mediului. Apele de adâncimi din localitatea Pișchia, exploatate prin fântâni forate la adâncimi de 75-150 m, au un nivel artezian, furnizând o apă ușor mineralizată.

În localitatea Salciua Nouă, aparținătoare comunei Pișchia, există o suprafață de circa 200 ha de pășune, care ar putea fi concesionată pentru înființarea de ferme ecologice.

Sub aceste aspecte, primăria își propune să atragă investitori, pentru a crea locuri de muncă, îmbunătățirea infrastructurii și dezvoltarea agroturismului.

Consiliul Local Pișchia este format din 11 consilieri: Băluți Virgil, Cionca Ioan, Dodoiu Ioana, Frațilă Cornel Ion, Gavrilă Gheorghe, Gligor Viorel, Floriciu Constantin, Lazea Deomid, Mateescu Stelică, Chirilă Emil, Secoșan Dumitru.

Aparatul propriu al primăriei: Sas Ioan - primar, Șofronici Alexandru - viceprimar, Birău Floare - secretar, Nicola Otilia-Adriana - secretar.

**Capitolul
II****Mecanisme ale bugetului local.
Atragerea și gestionarea fondurilor
extrabugetare****A. Mecanisme ale bugetului local**

- Principii și reguli bugetare
- Structura bugetelor locale
- Proiecția bugetară
- Execuția bugetară

B. Finanțări ale Uniunii Europene

- Fondurile de pre-aderare
- Programele comunitare
- Asistență structurală

C. Alte resurse financiare

- Resurse financiare externe
- Resurse financiare interne

A. Mecanisme ale bugetului local

Administrația publică în unitățile administrativ-teritoriale se organizează și funcționează în temeiul principiilor autonomiei locale, descentralizării serviciilor publice, eligibilității autorităților administrației publice locale, legalității și al

**Corina
Răceanu**

consultării cetățenilor în soluționarea problemelor locale de interes deosebit. Conform Legii administrației publice locale, prin autonomie locală se înțelege dreptul și capacitatea efectivă a autorităților administrației publice locale de a soluționa și de a gestiona, în numele și în interesul colectivităților locale pe care le reprezintă, treburile publice, în condițiile legii.

Pentru a putea exista, autonomia locală trebuie să se bazeze pe autonomia financiară a unității teritorial-administrative. Instrumentul de bază prin care se realizează autonomia financiară este bugetul de venituri și cheltuieli, care cuprinde pe de o parte resursele financiare mobilizate la dispoziția autorităților publice, iar pe de altă parte, cheltuielile care trebuie finanțate pentru satisfacerea intereselor legate de realizarea serviciilor și bunurilor publice. Potrivit Legii finanțelor publice, elaborarea bugetelor locale este de competența consiliilor locale, unități administrativ teritoriale care sunt înzestrate cu personalitate juridică. Fiecare comună, oraș, municipiu, sector (pentru municipiul București), județ întocmește un buget în condiții de autonomie.

Principii și reguli bugetare

Procesele de elaborare și execuție a bugetelor locale sunt guvernate de o serie de principii și reguli bugetare.

Principii bugetare

1. Principiul universalității – potrivit căruia veniturile și cheltuielile se includ în buget în totalitate, în sume brute, iar veniturile bugetare nu pot fi afectate direct unei cheltuieli bugetare anume, cu excepția donațiilor/granturilor și sponsorizărilor, care au stabilite destinații distincte.

2. Principiul publicității, ne confirmă faptul că sistemul bugetar este deschis și transparent, acesta realizându-se prin:

a) dezbateră publică a proiectelor de buget, cu prilejul aprobării acestora;

b) dezbateră publică a conturilor generale anuale de execuție a bugetelor, cu prilejul aprobării acestora;

c) publicarea în Monitorul Oficial al României, Partea I, a actelor normative de aprobare a bugetelor și conturilor anuale de execuție a acestora;

d) mijloace de informare în masă, pentru difuzarea informațiilor asupra conținutului bugetului local.

3. Principiul unității, potrivit căruia veniturile și cheltuielile bugetare se înscriu într-un singur document, pentru a se asigura utilizarea eficientă și monitorizarea fondurilor publice. Potrivit aceluiași principiu, toate veniturile reținute și utilizate în sistem extrabugetar, sub diverse forme și denumiri, se introduc în bugetul de stat, urmând regulile și principiile acestui buget, cu excepția bunurilor materiale și a fondurilor bănești primite de la persoanele juridice și fizice, sub formă de donații și sponsorizări, cu respectarea dispozițiilor legale, care se introduc în bugetul local al unității administrativ-teritoriale, precum și a celor pentru constituirea, potrivit legii, a fondurilor de stimulare a personalului.

4. Principiul anualității: veniturile și cheltuielile bugetare sunt aprobate prin lege, pe o perioadă de un an, care corespunde exercițiului bugetar (01 ianuarie – 31 decembrie). Toate operațiunile de încasări și plăți efectuate în cursul unui an bugetar în contul unui buget aparțin exercițiului corespunzător de execuție a bugetului respectiv.

5. Principiul specializării bugetare: veniturile și cheltuielile bugetare se înscriu și se aprobă în buget pe surse de proveniență și, respectiv, pe categorii de cheltuieli, grupate după natura lor economică și destinația acestora, potrivit clasificății bugetare.

6. Principiul unității monetare, care ne asigură că toate operațiunile bugetare se exprimă în moneda națională.

Regulile bugetare aplicabile bugetelor locale

1. Cheltuielile bugetare au destinație precisă și limitată și sunt determinate de autorizările conținute în legi specifice și în legile bugetare anuale.

2. Nici o cheltuială nu poate fi înscrisă în bugetul local și nici angajată și efectuată din acesta dacă nu există bază legală pentru respectiva cheltuială.

3. Nici o cheltuială din fonduri publice nu poate fi angajată, ordonată și plătită dacă nu este aprobată potrivit legii și nu are prevederi bugetare.

Structura bugetelor locale

Veniturile și cheltuielile se grupează în buget pe baza clasificății bugetare. Veniturile sunt structurate pe capitole și subcapitole, iar cheltuielile pe părți, capitole, subcapitole, titluri, articole, precum și alineate, după caz. Cheltuielile prevăzute în capitole și articole au destinație precisă și limitată.

Structura cheltuielilor publice din bugetele locale are în vedere *o grupare funcțională* a acestora. Astfel, în bugetele comunelor, orașelor și municipiilor sunt prevăzute cheltuieli pentru:

- autorități executive;
- învățământ;
- cultură;
- asistență socială;
- ajutoare și indemnizații;
- servicii, dezvoltare publică și locuințe;
- transporturi;
- agricultură;
- alte acțiuni economice;
- fond pentru garantarea împrumuturilor externe, dobânzilor și comisioanelor aferente;
- plăți de dobânzi și comisioane;
- rambursări împrumuturi;
- fonduri de rezervă;
- cheltuieli cu destinație specială.

În bugetul local cheltuielile apar însă într-o structură care are în vedere clasificarea economică a acestora. Potrivit acesteia, cheltuielile sunt grupate astfel:

A. Cheltuieli curente, din care:

Titlul 1 – cheltuieli de personal

Numărul de salariați, permanenți și temporari, și fondul salariilor de bază se aprobă distinct, prin anexă la bugetul fiecărui ordonator principal de credite. Numărul de salariați aprobat fiecărei instituții publice nu poate fi depășit.

Titlul 2 – cheltuieli de întreținere și funcționare

Titlul 3 – transferuri ș.a.m.d.

B. Cheltuieli de capital

Cheltuielile de capital se cuprind la fiecare capitol bugetar, în conformitate cu creditele de angajament și duratele de realizare a investițiilor.

Programele se aprobă ca anexe la bugetele ordonatorilor principali de credite.

Fondurile externe nerambursabile se cuprind în anexe la bugetele ordonatorilor principali de credite și se aprobă o dată cu acestea.

Fiecare categorie de cheltuială din cele menționate anterior se detaliază în cadrul titlurilor pe articole și alineate, pentru o bună urmărire în execuție.

Clasificarea economică a cheltuielilor separă cheltuielile de funcționare (curente) necesare bunului mers al activității instituțiilor publice – așa cum sunt cheltuielile cu salariile și contribuțiile asimilate acestora, serviciile și cheltuielile cu procurarea materialelor necesare activității curente ș.a. – de cheltuielile de investiții (capital). În categoria acestora din urmă sunt incluse cheltuielile care se materializează în bunuri publice cu caracter durabil (construcția și/sau modernizarea drumurilor, înființarea și/sau extinderea rețelei de distribuție a apei, a canalizării sau a gazului metan, construcția de școli, săli de sport, etc).

Este important de avut în vedere faptul că în cazul bugetelor locale nu poate exista deficit bugetar, cu alte cuvinte pentru fiecare cheltuială bugetară trebuie să existe resursa financiară potrivită, în caz contrar cheltuiala respectivă neputându-se efectua.

Excedentul anual, dacă apare după efectuarea regularizărilor cu bugetul de stat, se utilizează pentru:

1. rambursarea eventualelor împrumuturi restante, plata dobânzilor și a comisioanelor aferente acestora;
2. constituirea fondului de rulment.

Fondul de rulment, păstrat într-un cont distinct, poate fi utilizat temporar pentru acoperirea unor goluri de casă provenite din decalajul între veniturile și cheltuielile anului curent, precum și pentru acoperirea definitivă a unui eventual deficit bugetar rezultat la finele exercițiului bugetar.

Proiecția bugetară

În proiecția bugetului local se pleacă de la propunerile administrației publice locale, ale instituțiilor și serviciilor publice aflate în subordonare. La bugetele locale se anexează programele întocmite de către instituțiile și serviciile publice de interes local, destinate finanțării unor acțiuni și obiective, după ce în prealabil acestea au fost analizate de către ordonatorii principali de credite, primarii, în cazul bugetului local al comunei sau orașului.

Ministerul Finanțelor Publice, prin direcțiile sale, va transmite ordonatorilor principali de credite, până la data de 1 iunie a fiecărui an, o scrisoare-cadru care va specifica contextul macroeconomic pe baza căruia vor fi întocmite proiectele de buget, metodologiile de elaborare a acestora, precum și limitele de cheltuieli aprobate de Guvern. În cazul în care schimbarea cadrului macroeconomic impune modificarea limitelor de cheltuieli, acestea vor fi adaptate de către Guvern, la propunerea Ministerului Finanțelor Publice. Până la data de 15 iunie Ministerul Finanțelor Publice comunică, tot prin intermediul direcțiilor sale, ordonatorilor principali de credite limitele de cheltuieli astfel redimensionate, în vederea definitivării proiectelor de buget.

Ordonatorii principali de credite au obligația ca până la data de 15 iulie a fiecărui an să depună la Ministerul Finanțelor Publice, prin intermediul direcțiilor sale, propunerile pentru proiectul de buget și anexele la acesta, pentru anul bugetar următor, cu încadrarea în limitele de cheltuieli, și estimările pentru următorii 3 ani, însoțite de documentații și fundamentări detaliate.

Ministerul Finanțelor Publice, pe baza proiectelor de buget ale ordonatorilor principali de credite și a bugetului propriu, întocmește proiectele legilor bugetare și proiectele bugetelor, pe care le depune la Guvern până la data de 30 septembrie a fiecărui an. Proiectul legii bugetului de stat este însoțit de un raport privind situația macroeconomică pentru anul bugetar pentru care se elaborează proiectul de buget și proiecția acesteia în următorii 3 ani. Acest raport va cuprinde un rezumat al politicilor macroeconomice în contextul cărora au fost elaborate proiectele de buget, precum și strategia Guvernului în domeniul investițiilor publice. Raportul și proiectele legilor bugetare anuale vor exprima politica fiscal-bugetară a Guvernului, precum și alte informații relevante în domeniu.

După însușirea de către Guvern a proiectelor legilor bugetare și de buget, acesta le supune spre adoptare Parlamentului, cel mai târziu până la data de 15 octombrie a fiecărui an.

Bugetele se aprobă de Parlament pe ansamblu, pe părți, capitole, subcapitole, titluri, articole, precum și alineate, după caz, și pe ordonatorii principali de credite, pentru anul bugetar, precum și creditele de angajament pentru acțiuni multianuale. Estimările pentru următorii 3 ani reprezintă informații privind necesarul de finanțare pe termen mediu și nu vor face obiectul autorizării pentru anii bugetari respectivi.

După încheierea procedurii parlamentare, proiectele bugetelor locale se prezintă spre aprobare consiliilor locale, în termen de 30 de zile de la data intrării în vigoare a legii bugetului de stat. Consiliul Local, cel județean și Consiliul general al municipiului București, după caz, adoptă proiectul bugetului local, după ce acesta a fost votat pe capitole, subcapitole și articole.

Un rol important în legătură cu elaborarea și execuția bugetelor de venituri și cheltuieli ale comunităților locale îl au conducătorii diverselor structuri organizatorice, care au din acest punct de vedere calitatea de ordonatori de credite. Această calitate le conferă acestora capacitatea de a angaja cheltuieli și plăți din resursele publice pentru finanțarea bunurilor și serviciilor publice. Organizați într-o structură arborescentă (ordonatori de credite principali, secundari și terțiari) și aflați în raport de subordonare (ordonatorii terțiari față de cei secundari, iar cei secundari față de cei principali), ei au atribuții și răspunderi pe linia elaborării și execuției bugetelor locale, legate de:

- elaborarea proiectului de buget propriu;
- repartizarea creditelor bugetare aprobate pe unitățile ierarhice inferioare, în cazul ordonatorilor principali și secundari;
- urmărirea modului de încasare a veniturilor;
- urmărirea necesității, oportunității și legalității angajării și utilizării creditelor bugetare în limitele și destinațiile prevăzute în buget;
- păstrarea integrității patrimoniului;
- organizarea și ținerea la zi a contabilității și prezentarea, în termen, spre aprobare a dărilor de seamă contabile și a conturilor de execuție bugetară;

- organizarea sistemului de monitorizare a programului de achiziții publice și a programului de lucrări de investiții publice.

Execuția bugetară

În procesul execuției bugetare cheltuielile bugetare parcurg următoarele faze: angajament, lichidare, ordonanțare și plată. Execuția bugetară se bazează pe principiul separării atribuțiilor persoanelor care au calitatea de ordonator de credite de atribuțiile persoanelor care au calitatea de contabil. Operațiunile specifice angajării, lichidării și ordonanțării cheltuielilor sunt în competența ordonatorilor de credite și se efectuează pe baza avizelor compartimentelor de specialitate ale instituției publice. Plata cheltuielilor este asigurată de șeful compartimentului financiar-contabil, în limita fondurilor disponibile.

Instrumentele de plată trebuie să fie însoțite de documentele justificative. Aceste documente trebuie să certifice exactitatea sumelor de plată, recepția bunurilor și executarea serviciilor și altele asemenea, conform angajamentelor legale încheiate. Instrumentele de plată se semnează de contabil și șeful compartimentului financiar-contabil.

Plata salariilor în sistemul bugetar

Salariile în sistemul bugetar se plătesc o dată pe lună, în perioada 5-15 a fiecărei luni, pentru luna precedentă.

Fondurile externe nerambursabile

Creditele bugetare aferente fondurilor externe nerambursabile au caracter previzional și se derulează conform acordurilor încheiate cu partenerii externi. Fondurile externe nerambursabile vor fi acumulate într-un cont distinct și vor fi cheltuite numai în limita disponibilităților existente în acest cont și în scopul în care au fost acordate.

Execuția de casă bugetară asigură:

- a) încasarea veniturilor bugetare;
- b) efectuarea plăților dispuse de persoanele autorizate ale instituțiilor publice;

c) efectuarea operațiunilor de încasări și plăți privind datoria publică internă și externă rezultată din împrumuturi contractate direct sau garantate de stat, inclusiv a celor privind rambursarea ratelor la scadență și plata dobânzilor, comisioanelor, spezelor și a altor costuri aferente;

d) efectuarea altor operațiuni financiare în contul autorităților administrației publice centrale și locale.

Prin trezoreria statului se pot efectua și următoarele operațiuni:

a) păstrarea disponibilităților reprezentând fonduri externe nerambursabile sau contravaloarea în lei a acestora, primite pe bază de acorduri și înțelegeri guvernamentale și de la organisme internaționale, și utilizarea acestora potrivit bugetelor aprobate sau potrivit destinațiilor stabilite de donatori sau pentru cheltuieli de capital în sectoarele publice și economice, după caz;

b) alte operațiuni financiare prevăzute de lege.

Execuția bugetară se încheie la data de 31 decembrie a fiecărui an. Orice venit neîncasat și orice cheltuială angajată, lichidată și ordonanțată, în cadrul prevederilor bugetare, și neplătită până la data de 31 decembrie se vor încasa sau se vor plăti, după caz, în contul bugetului pe anul următor. Creditele bugetare neutilizate până la închiderea anului sunt anulate de drept. Disponibilitățile din fondurile externe nerambursabile și cele din fondurile publice destinate cofinanțării contribuției financiare a Comunității Europene, rămase la finele exercițiului bugetar în conturile structurilor de implementare, se reportează în anul următor.

Prevederile legilor bugetare anuale și ale celor de rectificare acționează numai pentru anul bugetar respectiv.

Bibliografie:

Prof. Dr. Nicolae A. Bibu, Conf. Dr. Florin Foltean, *Managementul organizațiilor publice.*

Legea administrației publice locale (Legea nr. 215/2001)

Legea nr. 500 din 2002 privind Finanțele Publice

B. Finanțări ale Uniunii Europene

1. Fondurile de pre-aderare

Prin aceste fonduri Uniunea Europeană asigură suport pentru România, sprijinind eforturile de pregătire pentru aderare a țării noastre. Procesul de aderare reprezintă pentru țara noastră, în esență, un **proces de modernizare**, intens și uneori dureros, care în mod cert va contribui la realizarea unor schimbări profunde, economice și sociale, atât de așteptate de poporul român.

Suportul financiar este asigurat de Uniunea Europeană prin intermediul a **3 instrumente financiare – PHARE, ISPA, SAPARD** - care sunt/au fost dedicate țărilor central și est Europene.

PHARE

Programul PHARE este unul din cele 3 instrumente de asistență financiară nerambursabilă pe care Uniunea Europeană le acordă țărilor candidate la aderare. Programul a fost inițiat în anul 1989 pentru a sprijini tranziția la o economie de piață și dedicat în 1990 pentru Polonia și Ungaria, ceea ce explică de ce prescurtarea numelui programului „PHARE” provine de la „**P**oland **H**ungary **A**id for **R**econstruction of the **E**conomy”. În anul 1996 programul a fost extins și la statele candidate din centrul și estul Europei.

Prin program, Uniunea Europeană sprijină țările candidate, *oferind asistență financiară nerambursabilă*, pentru:

1. dezvoltare instituțională - destinată consolidării administrației publice și a instituțiilor din statele candidate, pentru ca acestea să funcționeze eficient în cadrul Uniunii. Prin “construcție instituțională” sau „dezvoltare instituțională” se înțelege procesul de sprijinire a țărilor candidate de a-și dezvolta structurile, strategiile, resursele umane și managementul necesare dobândirii capacității de a pune în aplicare o legislație armonizată cu cea a statelor membre ale Uniunii Europene.

2. consolidarea legislației necesare asigurării compatibilității cu *acquis-ul comunitar* - adoptarea acquis-ului comunitar în diferite domenii.

3. investiții și asigurarea coeziunii economice și sociale.

România a fost sprijinită de Uniunea Europeană prin programul PHARE, primind, în perioada 1991-2001, aproximativ 1,7 miliarde Euro pentru asistență financiară nerambursabilă. Începând cu anul 1998, sprijinul PHARE în România este alocat în proporție de 70% pentru investiții și de 30% pentru construcție instituțională.

În cadrul fiecărui program anual PHARE se finanțează proiecte care să asigure pregătirea României – „dezvoltare instituțională”, în vederea aderării la Uniunea Europeană, urmărindu-se domeniile prioritare, grupate pe criterii politice, economice, de întărire a capacității administrative și a capacității de asumare a obligațiilor de stat membru. Programul Phare asigură sprijin pentru stabilitatea instituțiilor care garantează democrația, statul de drept, respectarea drepturilor omului și protecția minorităților.

A doua prioritate, “investiții”, îmbracă două forme: investiții pentru dezvoltarea infrastructurii de reglementare necesare pentru a asigura conformitatea cu legislația comunitară și investiții directe, legate de legislația comunităților europene. Alinierea la normele și standardele Uniunii Europene presupune investiții pentru dotarea instituțiilor cheie, în vederea întăririi capacității de monitorizare sau de aplicare a corpului legislativ comunitar.

A treia prioritate este îndreptată spre investițiile în coeziunea economică și socială. Aceste investiții contribuie la dezvoltarea unei economii de piață funcționale și la dezvoltarea capacității de a face față presiunilor concurențiale și forțelor pieței din Uniunea Europeană. Această prioritate impune măsuri similare celor finanțate în statele membre ale Uniunii Europene prin intermediul Fondului European de Dezvoltare Regională (FEDER) și al Fondului Social European (FSE), pregătind astfel România pentru implementarea în viitor a fondurile structurale.

Pe lângă aceste priorități, programul PHARE – CBC include anual resurse financiare nerambursabile pentru **cooperare transfrontalieră** în cadrul zonelor situate în vecinătatea granițelor, fiind finanțate proiecte în cadrul cooperării dintre România și Ungaria, Bulgaria, Serbia și Muntenegru, Moldova, Ucraina. Programul își propune să contribuie la: dezvoltarea economică și socială locală, la acțiuni comune care să contribuie la o mai bună cunoaștere a oamenilor

din zonă; să acorde asistență tehnică. Obiectivele programului PHARE–CBC sunt cele care vizează: promovarea dezvoltării economice și sociale durabile în zonele de frontieră; colaborarea pentru depășirea unor provocări comune în domenii precum mediul, sănătatea publică, prevenirea și lupta împotriva crimei organizate; asigurarea unor frontiere eficiente și sigure; cooperarea între oameni care locuiesc în localitățile de frontieră – proiecte “people-to-people”.

Resurse financiare nerambursabile mai sunt destinate, tot prin programul PHARE, și pentru participarea României la programele comunitare, ajutând țara noastră prin plata unei părți din contribuția obligatorie la aceste programe.

Implementarea programelor PHARE se realizează pe baza unui Manual DIS – Sistem descentralizat de implementare și a Ghidului pentru PHARE, ISPA și SAPARD. Fondurile PHARE alocate României, din bugetul Comunității, pentru perioada 2001-2004 au însumat 1,231 miliarde Euro.

ISPA

Programul ISPA (Instrument for **Structural Policies for Pre-Accession**) este un alt instrument de finanțare nerambursabilă, care sprijină țările candidate în pregătirea lor pentru aderare la Uniunea Europeană, prin punerea în practică a legislației europene, trecerea la o economie de piață funcțională și întărirea structurilor administrative.

Programul finanțează, în perioada 2000-2006, proiecte în domeniul infrastructurii de transport și de mediu, sprijinind România pentru îndeplinirea cerințelor de aderare, suma finanțării nerambursabile fiind de aproximativ 240 milioane de Euro, împărțită în mod egal între cele două sectoare – mediu și transport.

Obiectivele principale ale programului sunt:

- sprijinirea țărilor candidate în vederea alinierii standardelor de mediu la cele ale UE;
- extinderea și conectarea rețelelor de transport proprii la cele transeuropene;
- familiarizarea țărilor beneficiare cu politicile și procedurile aplicate Fondurilor Structurale și de Coeziune ale UE.

În cadrul domeniului *protecției mediului*, ISPA asigură investiții masive – cele care necesită costuri foarte importante. Ex.: tratarea apelor reziduale; rezerva de apă potabilă; poluarea aerului; administrarea deșeurilor solide și a celor periculoase.

În cadrul domeniului *transporturi*, ISPA acordă prioritate investițiilor legate de integrarea sistemului românesc cu cel al UE și în rețelele trans-europene, finanțând dezvoltarea căilor ferate, șoselelor și a căilor de navigație.

Beneficiarii programului ISPA sunt autoritățile locale și centrale (consilii județene, primării, ministere) regii autonome, companii naționale.

Cu un buget de aproximativ 1,770 miliarde Euro cheltuit până în 2004, programul a ajutat România să:

- reformeze politicile sectoriale pentru transport și mediu;
- transpună legislația UE în conformitate cu criteriile de aderare;
- consolideze structurile de management și control la nivelul administrației centrale și locale;
- pregătească administrația pentru implementarea instrumentelor structurale după aderare.

Primele rezultate vizibile ale programului sunt reprezentate de reabilitarea și modernizarea infrastructurii de mediu (22 stații de epurare a apelor uzuale, 831 Km de conducte de canalizare, 265 Km de conducte de alimentare cu apă potabilă, 6 depozite ecologice, 4 uzine de reciclare a deșeurilor solide, etc) și transport (construcția a 54 Km de autostradă, reabilitarea a 356 Km de drumuri naționale, construcția a 4 variante ocolitoare, reabilitarea a 238 Km cale ferată).

SAPARD

Programul SAPARD (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development) a fost inițiat în 1999 în baza Reglementării Consiliului Uniunii Europene privind sprijinul pentru măsurile de pre-aderare în domeniul agriculturii și dezvoltării rurale, în țările candidate din centrul și estul Europei. Programul este acordat pentru reforma structurală din agricultură și din domenii legate de dezvoltarea rurală.

Obiectivul prioritar al Programului SAPARD este acela de a crea cadrul necesar implementării unei agriculturi performante și

dezvoltării durabile a zonelor rurale în țările candidate. Programul urmărește preluarea acquis-ului comunitar și adaptarea progresivă a mecanismelor de piață la principiile care guvernează Politica Agricolă Comună.

În comparație cu instrumentele PHARE și ISPA, Programul SAPARD este în întregime descentralizat, el acordă statelor candidate responsabilități depline în ceea ce privește gestionarea proiectelor de investiții, începând cu etapa de selectare și până la efectuarea plăților, în vederea acumulării de experiență în implementarea normelor și practicilor UE și în gestionarea, pe viitor, a fondurilor structurale.

Acordul Multianual de Finanțare SAPARD încheiat între Guvernul României și Comisia Comunității Europene, semnat la data de 2 februarie 2001 la Bruxelles, decide alocarea unei contribuții financiare nerambursabile României, în valoare de 1,099 miliarde Euro, angajată pe perioada 2000-2006, în vederea implementării programului.

Conform Planului Național pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală al României, prin intermediul Programului SAPARD vor fi finanțate 11 Măsuri în perioada 2000 – 2006, împărțite pe 4 priorități, astfel:

Prioritatea 1: Îmbunătățirea accesului la piețe și a competitivității produselor agricole și piscicole prelucrate:

Măsura: 1.1. Îmbunătățirea prelucrării și marketingului produselor agricole și piscicole;

1.2. Îmbunătățirea structurilor în vederea realizării controlului de calitate, veterinar și fitosanitar, pentru calitatea produselor alimentare și pentru protecția consumatorilor;

Prioritatea 2: Îmbunătățirea infrastructurii pentru dezvoltare rurală și agricultură:

Măsura: 2.1. Dezvoltarea și îmbunătățirea infrastructurii rurale;

2.2. Managementul resurselor de apă pentru agricultură;

Prioritatea 3: Dezvoltarea economiei rurale:

Măsura: 3.1. Investiții în exploatațile agricole;

3.2. Constituirea grupurilor de producători;

3.3. Metode agricole de producție proiectate să protejeze mediul și să mențină peisajul rural (agro-mediul);

3.4. Dezvoltarea și diversificarea activităților economice pentru generarea de activități multiple și venituri alternative;

3.5. Silvicultura;

Prioritatea 4: Dezvoltarea resurselor umane:

Măsura: 4.1. Îmbunătățirea pregătirii profesionale;

4.2. Asistență tehnică

În cadrul măsurilor enunțate anterior sunt finanțate proiecte a căror valoare totală eligibilă este cuprinsă între 5.000 și maxim 2.000.000 EURO. La sfârșitul anului 2004 erau contractate 912 proiecte, selectate dintr-un număr de 1824 proiecte depuse. Contribuția beneficiarului este de 50% din valoarea totală a proiectului, restul de 50% fiind acoperit din fondurile nerambursabile ale programului SAPARD.

Potențialii *beneficiari* ai programului sunt: asociații și grupuri de producători (cu personalitate juridică); producătorii agricoli individuali; meșteșugari; asociațiile agricole familiale; societăți agricole private/ asociații agricole cu personalitate juridică; societăți comerciale cu capital privat; consiliile locale comunale; asocieri de tip partenerial, cu statut juridic, între consiliile locale comunale; Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale.

2. Programele comunitare

Sunt programe multianuale (între 4-7 ani) care își propun să promoveze cooperarea între statele membre în domenii precum: cercetarea și dezvoltarea tehnologică; rețele de transport trans-europene; învățământ; pregătire profesională; tineret; cultură; audiovizual; mediu; piața muncii; inovare tehnologică, etc.

Au fost destinate inițial țărilor membre, fiind deschise treptat și pentru țările candidate. Participarea țărilor candidate în programele comunitare a fost inclusă ca parte importantă a strategiei de pre-aderare, definită în 1997 și consolidată de Consiliul European de la Helsinki, în decembrie 1999.

Fiecare țară contribuie la bugetul fiecărui program iar finanțarea proiectelor se realizează pe bază de cerere de proiecte. În vederea participării la programele comunitare, fiecare stat candidat trebuie să plătească anual, sub forma unui tichet de participare, o contribuție financiară stabilită prin decizia Consiliului de Asocieră. Această contribuție poate fi plătită în proporție de până la 50% din fonduri de la bugetul național și 50% din bugetul Programului național PHARE.

România a început să participe la programele comunitare din anul 1998, în domenii precum educația și pregătirea profesională a tineretului, cultură, sănătate, politici sociale, protecția mediului, cercetare și dezvoltare tehnologică. Pentru fiecare program comunitar se negociază și se semnează Memorandumuri de Înțelegere pe baza deciziei cadru. Prin Memorandum se stabilește și contribuția financiară pe care România trebuie să o plătească anual pentru participarea la program. De exemplu, în anul 2002 contribuția totală a României pentru participarea la un număr de 16 programe comunitare s-a ridicat la 38,5 milioane euro, din care 21 de milioane euro au fost suportate de la bugetul de stat, restul din fonduri PHARE. Numărul de proiecte câștigate de o țară depinde de calitatea proiectelor depuse de participanții proprii, care intră în concurență cu solicitanți din toate țările participante la program.

România poate participa la următoarele *programe comunitare*, care pot fi găsite la adresele de web de mai jos:

1. *Socrates II* (2000-2006) - pentru educație – www.socrate.ro;
2. *Leonardo de Vinci II* (2000-2006) - pentru formare profesională, mobilitate – www.leonardo.ro;
3. *Tineret/Youth* (2000-2006) - pentru mobilitate și educație neconvențională pentru tineri cu vârsta între 15-25 ani – www.ansitromania.ro;
4. *Viață/Life III* (2000-2004) - www.europa.eu.int
5. *Cultura/Culture 2000* (2000-2004) - pentru schimburi culturale și artistice – www.cultura2000.ro;
6. Programul *Antreprenoriat și IMM* (2001-2005) – pentru dezvoltarea mediului de afaceri – www.europa.eu.int
7. *Acțiune Comunitară în domeniul sănătății publice* (2003-2008) - www.europa.eu.int
8. Programul *E-content* (2001-2005) - pentru tehnologie informațională – www.cordis.lu/econtent
9. *Egalitatea de șanse* (2001-2005) - www.europa.eu.int
10. *Combaterea Discriminării* (2001-2006) - www.europa.eu.int
11. *Combaterea Excluziunii Sociale* (2001-2005) - www.europa.eu.int
12. Programul Cadru 6, inclusiv Euratom (2002-2006) - pentru cercetare, dezvoltare – www.cordis.lu;

13. *Măsuri de încurajare în domeniul ocupării forței de muncă* (2001-2005) - www.europa.eu.int

14. *Mecanismul de protecție civilă* (2002-2007)

15. *Vama 2007* (2003-2007) - www.europa.eu.int

16. *Fiscalis* (2003-2007) - www.europa.eu.int

17. *Acțiune comunitară în sprijinul protecției consumatorului* (2004-2006) - www.europa.eu.int

Informații despre conținutul acestor programe pot fi găsite la câteva adrese utile:

- www.infoeuropa.ro – Delegația Comisiei Europene în România;
- www.europa.eu.int. – Comisia Europeană;
- www.mfinante.ro – Ministerul Finanțelor Publice;
- www.mie.ro – Ministerul Integrării Europene/Agențiile de Dezvoltare;
- www.mct.ro – Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului / Punctul de Contact pt. Programul Cadru 6;
- www.sapard.ro – Agenția SAPARD România;
- www.leonardo.ro – Centrul Național pentru Programul Leonardo da Vinci;
- www.socrates.ro – Agenția Națională Socrates;
- www.ansitromania.ro – Agenția Națională pentru Sprijinirea Inițiativelor Tinerilor;
- www.cultura2000.ro – Punctul de contact al Programului Cultura 2000.

3. Asistența structurală

Uniunea Europeană este atractivă pentru cetățenii țărilor candidate datorită prosperității de care se bucură locuitorii ei. Cu toate acestea, UE avea și are regiuni sărace, cu un PIB pe locuitor sub 75% din media Uniunii Europene, iar după lărgire – UE formată din 25 de țări, o pătrime din totalul populației locuiește în regiuni cu un PIB pe locuitor sub 75% din media Uniunii Europene, și din aceștia, 6 din 10 cetățeni vor locui în regiuni din țările candidate. În consecință, odată cu procesul de extindere se vor adânci și disparitățile între diferite regiuni europene. Eliminarea acestora poate fi un proces

îndelungat, motiv pentru care politica UE de coeziune economică și socială este extrem de importantă.

Fondurile Structurale Comunitare sunt principalele instrumente ale Uniunii Europene destinate să **reducă disparitățile** între regiuni, să promoveze dezvoltarea economică și socială și solidaritatea. Fondurile își propun să contribuie la dezvoltarea armonioasă a UE ca întreg, fiind instrumente importante pentru o dezvoltare durabilă.

1. Asistență structurală – instrumente de finanțare

1.1. Fondurile structurale

Patru Fonduri Structurale permit UE să asigure asistență financiară nerambursabilă pentru a rezolva problemele structurale economice și sociale. Cele patru Fonduri Structurale sunt:

1.1.1. Fondul European de Dezvoltare Regională (European Regional Development Fund) - FEDR a fost înființat în anul 1975 și a devenit principalul instrument utilizat pentru implementarea politicii regionale a UE.

Fondul are următoarele *obiective*: promovarea dezvoltării și ajustării structurale a regiunilor cu o dezvoltare rămasă în urmă și susținerea reconversiei economice, redezvoltarea și dezvoltarea zonelor cu probleme structurale, inclusiv regiunile industriale în declin, a zonelor urbane în dificultate, zone aflate în criză, precum și a zonelor dependente de pescuit sau de servicii. Poate finanța proiecte de infrastructură, investiții în sectorul productiv pentru a crea noi locuri de muncă, investiții ITC, proiecte locale de dezvoltare, ajutoare pentru IMM-uri, educație, sănătate, etc.

Măsuri eligibile:

- investiții productive care permit crearea sau menținerea de locuri de muncă permanente;
- investiții în infrastructură, cu diferite scopuri, în funcție de obiectivul de intervenție;
- dezvoltări indigene: dezvoltare locală și a IMM-urilor.

1.1.2. Fondul Social European (European Social Fund) - FSE a fost înființat în anul 1958. Pentru a întări coeziunea economică și socială și a contribui la implementarea "Strategiei europene

privind ocuparea forței de muncă”. ESF are ca *obiectiv* creșterea oportunităților de angajare pentru șomeri și grupuri dezavantajate, asigurând creșterea mobilității lor și facilitând adaptarea lor la schimbările economice care apar, prin instruire și prin sistemele de recrutare.

Măsuri eligibile:

- asistență pentru persoane: instruire educațională și vocațională, ajutor pentru angajare, educație superioară în știință și cercetare, informare asupra unor noi surse de locuri de muncă;
- asistență pentru structuri și sisteme: îmbunătățirea sistemelor de educație și instruire, modernizarea serviciilor de angajare a forței de muncă, dezvoltarea de sisteme care să anticipeze nevoile de calificare;

1.1.3. *Fondul European pentru Orientare și Garantare în Agricultură* (Guidance Section of the European Agricultural Guidance and Guarantee fund) - FEOGA – secțiunea „Orientare” – a fost înființat în 1958 și este destinat implementării politicii agricole comune a UE, sprijinind măsuri pentru modernizarea agriculturii și dezvoltare rurală.

Secțiunea „**Orientare**” contribuie la sprijinirea regiunilor mai puțin dezvoltate, prin îmbunătățirea eficienței structurilor de producție, procesarea și marketingul produselor agricole și forestiere, precum și dezvoltarea potențialului local al zonelor rurale.

Măsuri eligibile:

- investiții în holdinguri agricole;
- sprijin de început pentru tineri fermieri;
- instruire profesională;
- sprijin pentru scheme de pensionare anticipată;
- alocații compensatorii pentru zone dezavantajate;
- măsuri de agro-mediu;
- procesarea și marketingul produselor agricole;
- dezvoltarea și promovarea pădurilor;
- adaptarea și dezvoltarea zonelor rurale.

Secțiunea „**Garanții**” a acestui fond (care nu este de tip structural) contribuie la dezvoltarea rurală în cadrul Politicii Agricole Comune în zonele cu dificultăți structurale.

Datorită componenței grupului țintă al acestui proiect, este necesar a aminti câteva cuvinte referitoare la Politica Agricolă Comunitară (PAC). *Scopul Politici Agricole Comunitare* este acela de a dezvolta un sistem agricol modern, care să asigure un nivel de viață echilibrat populației rurale, stabilizarea piețelor și asigurarea aprovizionării consumatorilor la prețuri rezonabile.

PAC are 2 piloni:

1. *Pilonul I. Agricultură*: stabilește reguli și mecanisme care reglementează producerea, procesarea și comerțul cu produse agricole, prin: prețuri; ajutoare; restituții la export; cotele de producție.

2. *Pilonul II. Dezvoltare rurală*, se concretizează în 2 măsuri:

2.1. *Măsuri însoțitoare*:

- pensionarea înainte de limită de vârstă (peste 55 ani pentru fermierii și lucrătorii agricoli care se retrag din activitățile agricole cu caracter comercial înainte de perioada de pensionare;

- agricultură ecologică;
- sprijin pentru zonele defavorizate.

2.2 *Măsuri pentru modernizarea și diversificarea exploatațiilor agricole*:

- investiții;
- instalarea tinerilor fermieri;
- formarea profesională;
- conservarea și protejarea pădurilor
- alte activități: reparcelarea terenurilor, dezvoltarea serviciilor în mediul rural, renovarea satelor, protejarea patrimoniului, promovarea turismului și activități meșteșugărești.

1.1.4. *Instrumentul Financiar pentru Orientare Piscicolă* (Financial Instrument for Fisheries Guidance **IFOP**) – este înființat în 1993, fiind destinat implementării politicii comunitare din domeniul pescuitului, prin măsuri de sprijin pentru creșterea competitivității sectorului piscicol, în condițiile asigurării unui echilibru durabil între resurse și exploatare.

Contribuie la adaptarea și modernizarea industriei pescuitului în regiunile Obiectiv 1 și în alte regiuni, prin: crearea unui echilibru durabil între resursele marine și folosirea lor; creșterea competitivității companiilor; îmbunătățirea furnizării și dezvoltării de produse de

pescuit și acvacultură; susținerea revitalizării zonelor dependente de pescuit.

Măsuri eligibile:

- ajustări ale efortului în sectorul pescuitului;
- modernizarea flotei;
- dezvoltarea de ferme de pescuit;
- protecția zonelor maritime;
- facilități în porturile de pescuit;
- procesarea și marketingul produselor de pește;
- promovarea produselor.

Cele patru fonduri prezentate finanțează programe de dezvoltare regională multianuale trasate împreună de regiuni, state membre și Comisie, pe baza orientării propuse de Comisie pentru întreaga Uniune Europeană.

1.2. Fondul de Coeziune

Fondul de Coeziune a fost creat de Tratatul de la Maastricht în 1992 pentru a asigura contribuția financiară necesară proiectelor din domeniul mediului și a rețelelor trans-europene de infrastructură de transport. Fondul este rezervat statelor membre care au introdus “programul de convergență” și al căror PIB pe locuitor este sub 90% din media Comunității. În prezent acoperă Spania, Grecia, Irlanda și Portugalia. Spre deosebire de Fondurile Structurale prezentate mai sus, Fondul de Coeziune nu co-finanțează programe, ci *furnizează finanțare directă pentru proiecte individuale*, care sunt clar identificate de la început. Comisia selectează și decide finanțarea unui proiect, în acord cu statul membru beneficiar, proiectele sunt administrate de autorități naționale și supervizate de un Comitet de Monitorizare.

Aceste fonduri ale UE sunt fonduri complementare celor naționale – max. 75% din valoarea proiectului pentru cele structurale și 80 % pentru cel de coeziune - și sunt folosite la implementarea programelor pe scară largă, care acoperă o arie cuprinzătoare de acțiuni la nivel local, regional sau național. Pentru perioada 2007-2009 România a negociat suma de 5,973 miliarde euro, eșalonată pe 3 ani, după regula (n+2).

2. Asistență structurală: intervențiile

2.1. Obiective prioritare

Pentru a facilita impactul maxim și a asigura cele mai bune rezultate posibile, 94% din finanțarea structurală pentru perioada de programare 2000-2006 este concentrată pe trei obiective prioritare. Două din acestea sunt “teritoriale”, adică bazate pe regiuni, în timp ce al treilea este orizontal și focalizat pe resurse umane.

Obiectivul 1 (teritorial) promovează dezvoltarea și ajustarea structurală a regiunilor a căror dezvoltare este rămasă în urmă, prin asigurarea infrastructurii de bază care le lipsește și prin încurajarea investițiilor în activități economice. Acest obiectiv acoperă zone al caror PIB pe locuitor este sub 75% din media Comunității și zone cu densitate a populației extrem se redusă (mai ales cele din țările nordice). Peste 22% din populația Uniunii locuiește în cele 15 regiuni “obiectiv 1”.

Asistența pentru obiectivul 1 este disponibilă din toate cele patru fonduri structurale și reprezintă aproape 70% din totalul cheltuit.

Obiectivul 2 (teritorial) se referă la zonele afectate de conversia economică și socială, ale căror economii nu sunt suficient diversificate și, în particular, la zonele care suferă schimbări socio-economice în sectoarele industrial și servicii, la zonele rurale în declin, zonele urbane în dificultate și zonele dependente de pescuit. 18% din populația UE locuiește în zone obiectiv 2.

Obiectivul 2 este finanțat de două fonduri, FEDR și FSE, și primește 11,5% din totalul lor, inclusiv fonduri pentru susținerea tranziției - pentru “faza de ieșire”.

Obiectivul 3 (tematic) este finanțat de FSE și are o natură orizontală. Este focalizat pe adaptarea și modernizarea politicilor naționale și ale Uniunii Europene, a sistemelor pentru angajarea forței de muncă, educație și instruire. Este destinat să servească drept cadru de referință pentru toate operațiunile destinate resurselor umane din Statele Membre, nouă “Strategie privind ocuparea forței de muncă” a UE, coordonarea planurilor de ocupare a forței de muncă din Statele Membre.

Măsurile eligibile obiectivului 3 sunt multiple: măsuri active împotriva somajului, promovarea includerii sociale și a șanselor egale

pentru bărbați și femei, sporirea șanselor de angajare prin educație pe tot parcursul vieții și sisteme de instruire, anticiparea și facilitarea de schimbări economice și sociale.

Zonele eligibile pentru finanțare pentru Obiectivul 3 sunt cele neacoperite de Obiectivul 1.

Obiectivului 3 reprezintă 12,3% din Fondurile Structurale, împărțirea pe state membre se bazează pe: mărimea populației eligibile, situația ocupării forței de muncă și severitatea anumitor dificultăți (excluderea socială, nivelurile de educație și instruire, participarea femeilor în piața muncii, etc).

2.2. Inițiative Comunitare

Inițiativele Comunitare absorb 5,35% din bugetul Fondurilor Structurale și au drept scop identificarea de *soluții comune pentru problemele care afectează întreaga Uniune*. Ele se concentrează pe unele obiective prioritare comune direct identificate de Comisia Europeană. În perioada 2000-2006 există 4 astfel de obiective, fiecare finanțat de un singur fond.

- *Interreg III* este finanțat de FEDR și promovează *cooperarea peste frontiere* (măsura A); *transnațională* (măsura B), pentru stimularea dezvoltării economice regionale și încurajarea planificării regionale echilibrate; *cooperarea interregională* (măsura C) între parteneri regionali care nu împart, însă, o graniță comună, dar au caracteristici socio-economice similare și sunt interesați de schimburile de experiență. Aceste proiecte trebuie să corespundă cu obiectivele prioritare ale Fondurilor Structurale și trebuie să fie corelate cu instrumentele de sprijin extern ale Uniunii, cum ar fi programele Phare, Meda și Tacis. România poate participa la program pe componenta Interreg III B

- *Urban II* este finanțat de FEDR și își concentrează fondurile pe strategiile inovative care vizează *regenerarea orașelor și zonelor urbane* aflate în declin.

- *Leader+*, finanțat de FEOGA, Secțiunea Orientare, sprijină dezvoltarea capacităților actorilor locali din *zonele rurale* și încurajează introducerea de strategii integrate de dezvoltare rurală durabilă.

- *Equal*, finanțat de FSE, este inițiativa comunitară de cooperare transnațională pentru *combaterea tuturor categoriilor de discriminare și inegalitate* care reduc accesul la ocuparea locurilor de muncă. *Equal*

promovează programe care au drept scop: eliminarea discriminării bazate pe sex, sărăcie, origine etnică, handicapuri, vârstă, orientare sexuală, religie, lipsă de calificare.

2.3. Acțiuni inovative

Acțiunile inovative dau ocazia administrațiilor să testeze *idei și abordări noi* pentru dezvoltarea regională economică și socială. Bugetul acestora (reprezentând 0.5% din totalul alocării Fondurilor Structurale) finanțează atât întocmirea de noi strategii, cât și faze experimentale ale proiectelor.

Acțiunile inovative ale Fondului European de Dezvoltare Regională (FEDR) sunt pentru perioada 2000-2006 concentrate pe *trei teme strategice*: economii regionale bazate pe cunoaștere și inovație tehnologică; e-EuropeRegio: societatea informațională și dezvoltarea regională; identitate regională și dezvoltare durabilă. Alte acțiuni inovative sunt derulate pentru ocuparea forței de muncă și pentru instruire (finanțate de FSE).

3. Asistența tehnică

Asigură realizarea acelor măsuri dedicate pregătirii, monitorizării și evaluării implementării Instrumentelor Structurale, prin: studii; schimburi de experiență și informații între beneficiarii finali și publicul larg; operaționalizarea prin sisteme computerizate a managementului, monitorizării și evaluării; îmbunătățirea metodelor de evaluare și a schimbului de informații.

4. Programarea

4.1. Principiile de bază ale programării

Programarea Fondurilor Structurale are la bază următoarele *principii cheie*:

1. *Subsidiaritatea* – o autoritate superioară nu trebuie și nu poate prelua activitatea unei autorități inferioare, atâta timp cât aceasta poate să-și atingă scopul eficient. Fondurile nu sunt direct alocate de Comisie, selecția și managementul proiectelor rămâne în responsabilitatea autorităților naționale și regionale;

2. *Concentrarea* resurselor pentru câteva obiective prioritare (Obiectivele 1,2,3 și un număr mic de Inițiative Comunitare), pentru direcționarea către regiunile cu cele mai critice situații economice și către grupurile sociale cele mai dezavantajate;

3. *Adiționalitatea* – asistența UE este complementară celei asigurate de un stat membru și nu un substitut a celei naționale;

4. *Programarea* – are drept scop elaborarea planurilor multianuale de dezvoltare (PND) ce implică diagnosticarea situației existente – analiză SWOT, formularea unei strategii multi-aniuale integrate și coerente, definirea de obiective concrete, care să poată să fie atinse. Programarea urmărește procesul de decizie pe mai multe faze, proces bazat pe parteneriat și încheiat cu asumarea lui de către deținătorii proiectelor publice sau private. Perioada curentă de programare este 2000-2006 iar cea viitoare – 2007-2013.

5. *Parteneriatul* – principiu cheie de acțiune a fondurilor structurale, care implică o consultare apropiată în vederea pregătirii programelor, între Comisia Europeană și autoritățile relevante ale țărilor membre de la nivel național, regional și local. Principiul parteneriatului mai implică cooperarea cu o categorie largă de actori publici și privați, inclusiv parteneri sociali (sindicate și asociații patronale) și instituții responsabile cu mediul, în implementarea programelor.

4.2. Priorități orizontale

Programele Fondurilor Structurale sunt subiectul a două priorități orizontale, care trebuie să fie încorporate în definirea și implementarea măsurilor finanțate de Fondurile Structurale și de Fondul de Coeziune: dezvoltarea durabilă, care include conformitatea cu legislația comunitară de protecția mediului și a naturii și egalitatea între bărbați și femei. Încorporarea lor în toate politicile - 'mainstreaming', este obligatorie.

4.3. Prezentarea pe scurt a pașilor prin care se realizează procesul de programare și implementare

4.3.1. *Procesul de programare*. La începutul fiecărei perioade de programare (cadru financiar multianual pe o perioadă de 7 ani), Uniunea Europeană decide asupra bugetului dedicat Instrumentelor

Structurale și definește regulile de bază care se aplică în utilizarea lor. Pașii majori ai procesului de programare sunt:

1. Stabilirea bugetului și a liniilor directoare tematice, comune țărilor membre, pentru perioada programată. Acest pas se realizează de Consiliul European la propunerea Comisiei Europene, după negocierea din Parlamentul European;
2. Elaborarea Planului Național de Dezvoltare (PND) de către fiecare Stat Membru sau regiune, pe baza liniilor directoare comune;
3. Transmiterea PND la Comisie și discutarea lui;
4. Adoptarea de către Comisie a planului și programelor într-un Document Unic de Programe, care conține Cadrul de Sprijin Comunitar (CSF) și Programele Operaționale (OP);
5. Detaliile programului – Programe Complementare, care sunt decise de autoritățile naționale și regionale iar Comisia trebuie informată.

4.3.2. *Procesul de implementare:*

1. După aprobarea Programului Complementar, autoritățile naționale și locale vor opera pe baza lansării de propuneri de proiecte; licitații, etc.
2. Selectarea proiectelor;
3. Implementarea proiectelor de către organizațiile selectate;
4. Monitorizarea programelor de către autoritățile responsabile și informarea Comisiei.

5. Beneficiari

Experiența acumulată de UE demonstrează că se pot obține efecte rapide dacă politica regională se focalizează asupra unui grup limitat de zone și asupra unor grupuri dezavantajate bine definite și moderat de mari. În acest context, beneficiarii Fondurilor Structurale pot fi:

1. *Regiuni defavorizate.* Fondurile Structurale sprijină:
  - Regiuni a căror dezvoltare este rămasă în urmă (zone Obiectivul 1): includ în principal regiuni cu un PIB pe locuitor care nu depășește 75% din media comunitară, cu niveluri slabe de investiții, cu o rată a somajului mai înaltă decât media, cu lipsă de servicii pentru populație și afaceri, cu o slabă infrastructură de bază.

- Regiuni care se confruntă cu conversii (Obiectivul 2): includ zone cu patru dificultăți principale: sectoare industriale sau de servicii care sunt subiect al restructurării; dispariția activităților tradiționale în zonele rurale; zone urbane în declin și dificultați în sectorul de pescuit.

- Regiuni al caror PIB pe locuitor este sub 90% din media Comunității: sunt eligibile pentru sprijinul Fondului de Coeziune.

2. *Zone cu dezavantaje specifice.* În interiorul sau exteriorul regiunilor defavorizate, Fondurile Structurale sprijină:

- Zone de graniță, în care Interreg III, măsura A, sprijină acțiunile de cooperare cu zone transfrontaliere. Scopul este de a promova înființarea de zone transfrontaliere cu activitate economică comună și elaborarea de strategii comune pentru dezvoltare teritorială.

- Zone urbane în declin, care primesc asistență regională prin Inițiativa Comunitară Urban II, pentru introducerea de strategii inovative în vederea regenerării economice și sociale.

- Zone rurale, unde Politica Agricolă Comună (PAC) finanțează măsuri de dezvoltare rurală în afara zonelor rurale eligibile sub Obiectivele 1 și 2. Acestea includ investiții în unități agricole, în favoarea protecției mediului înconjurător și pentru promovarea produselor locale. În plus, programul Leader + sprijină proiectele rurale inovative organizate de grupuri de populație locală.

- Zone de pescuit, unde Politica de Pescuit Comună (PPC) – finanțată de FIG - este destinată să îndrume și să urgenteze restructurarea în acest sector. Asistența structurală comunitară încearcă să raționalizeze și să modernizeze pescuitul în toate zonele relevante ale Uniunii, urmărind, printre altele, îmbunătățirea calității produselor de pescuit. Când aceste măsuri se derulează în regiuni a căror dezvoltare este rămasă în urmă, ele sunt încorporate în programele destinate Obiectivului 1. În alte zone ele fac parte din programe separate.

3. *Grupuri sociale vulnerabile.* Fondurile Structurale sprijină:

- *Populația care se confruntă cu dificultăți pe piața muncii.* Principalele grupuri sociale acoperite de Obiectivul 3 sunt tinerii și șomerii pe termen lung, cei care suferă datorită excluderii sociale și muncitorii subcalificați. Aceste grupuri nu trebuie să locuiască în regiuni a căror dezvoltare este rămasă în urmă sau în zone aflate în

reconversie, ci pot fi asistați oriunde ar locui în Uniunea Europeană. În fiecare stat membru, Obiectivul 3 acționează ca un punct de referință pentru toate măsurile privind resursele umane, incluzând și ajustarea sistemelor și structurilor de educație, instruire și angajare.

- Populația discriminată și cu șanse inegale pe piața muncii. Unele grupuri sociale sunt în mod special slab poziționate pe piața muncii, în principal datorită discriminării și inegalităților cauzate de sex, rasă sau origine etnică, religie, handicap fizic sau mental, vârstă sau orientare sexuală. Pentru combaterea excluderii, Uniunea furnizează suport pentru noi metode integrate propuse de parteneri publici, privați și asociații prin Inițiativa Comunitară *Equal*.

4. *Autorități locale și regionale*. Toate autoritățile locale din Uniune pot beneficia de măsurile de cooperare transnațională și interregională cofinanțate de Interreg III B și C. Măsura B încearcă să îmbunătățească planificarea teritorială a zonelor întinse, în timp ce măsura C promovează cooperarea și schimburile de experiență între cei implicați în proiecte de dezvoltare regională și locală. Regiunile din statele ne-membre, în particular în acelea care au candidat pentru aderare, sunt invitate să participe în aceste măsuri de cooperare.

Întreaga prezentare realizată are drept scop să ofere o imagine cât mai vastă privind posibilitățile de finanțare pe care Uniunea Europeană le pune la dispoziție României, în vederea dezvoltării economiei și a unei societăți moderne, bazată pe valorile fundamentale europene. Cunoașterea de către grupul țintă (primari, consilieri locali, funcționari publici, alți actori locali interesați) a existenței acestor resurse financiare disponibile trebuie să ducă la acțiuni concrete care pot să satisfacă pe deplin nevoile comunităților pe care le reprezintă.

C. Alte resurse financiare

1. Resurse financiare externe

România a beneficiat și mai beneficiază de asistență financiară din partea unor state din Europa sau a altor state importante din grupul țărilor cele mai dezvoltate precum: Statele Unite ale Americii, Japonia, Canada, state care doresc să contribuie la dezvoltarea și modernizarea economico-socială a țării.

1.1. Asistență financiară bilaterală oferită de statele membre ale Uniunii Europene

Unele state membre ale Uniunii Europene au oferit asistență financiară bilaterală pentru România încă imediat după 1989. Țările membre ale Uniunii Europene care asigură asistență financiară bilaterală sunt: Marea Britanie, Germania, Franța, Olanda, Italia, Belgia, Danemarca, Grecia, Austria. Resurse financiare sunt disponibile prin intermediul ambasadelor acestor state, fiind deschise sub forma unor programe, astfel:

1.1.1. Marea Britanie. Programul *Know How Fund* (KHF), începând din 1991 sprijină procesul de tranziție a țării noastre pentru gestionarea eficientă a reformei.

Programul KHF își atinge scopul prin promovarea de proiecte într-o serie de domenii importante precum: reforma economică, dezvoltarea managementului, reforma administrației publice. Fondurile asistenței KHF în România au fost aproape în exclusivitate utilizate pentru proiecte de asistență tehnică în domeniile: administrație publică, educație, privatizare, bănci, asigurări, consultanță de management, mass-media, îngrijirea copilului, etc

Programul încurajează și prezența firmelor britanice în România prin finanțarea de studii de fezabilitate și instruire a personalului ce lucrează în societăți mixte româno-engleze, facilitând investițiile britanice în România.

Alte tipuri de asistență:

- Planul de acțiune dintre România și Marea Britanie, începând din martie 2001, prin care se acordă o finanțare de 125 000 lire sterline / an, finanțând aproape orice tip de acțiune: achiziționare de echipamente, instruire, consultanță etc.

- Bugetul de prevenire a conflictelor: este vorba de acțiuni legate de Ministerul de Interne (metode de lucru specifice poliției, lupta contra drogurilor și a traficului de persoane etc.) – bugetul este variabil

- Consiliul britanic: organizează cursuri de limba engleză sau alte acțiuni în domeniul social: educație, cultură, tineret, etc.

1.1.2. Germania. Germania este unul dintre statele care acordă importanță asistenței nerambursabile, asistență care a depășind 330 milioane mărci germane în perioada 1990 – 2000.

Scopul asistenței acordate de Germania este canalizat pentru: crearea cadrului intern pentru dezvoltarea economiei de piață și pentru adaptarea la cerințele pieței internaționale.

Programul de colaborare tehnică a intrat în vigoare în 1995 prin Acordul cadru privind colaborarea tehnică între România și Republica Federală Germania. Acest Acord permite încheierea de noi înțelegeri suplimentare cu privire la diferite proiecte de cooperare tehnică. Totodată, fiecare parte contractantă a acestui Acord își asumă răspunderea pentru proiectele de cooperare tehnică din țara sa. În înțelegerile de proiect sunt stabilite: concepția comună privind proiectul, în special obiectivul proiectului, prestațiile părților contractante, sarcinile și statutul organizatoric ale participanților, precum și desfășurarea în timp a proiectului.

Programul de colaborarea financiară are loc pe baza acordurilor guvernamentale ce se încheie în acest scop. Proiectele promovate în plan bilateral au drept obiective principale: pregătirea și perfecționarea specialiștilor, ajustarea structurilor de asistență socială, realizarea de parteneriate în economie, acordarea de consultanță pe probleme ale economiei de piață, combaterea șomajului și integrarea profesională a șomerilor, sprijinirea dezvoltării agriculturii, etc.

1.1.3. Franța. Cooperarea bilaterală româno-franceză este pusă în evidență prin programul de *Asistență pentru Dezvoltarea Schimburilor în ceea ce privește Tehnologiile Economice și Financiare (ADETEF)*. Cooperarea acoperă domenii precum: fiscalitate, gestiunea trezoreriei și a datoriilor, contabilitate și audit, lupta contra fraudelor, statistică, protecția consumatorilor.

Alte tipuri de proiecte finanțate:

- proiecte de colaborare între departamentele franceze și județele române sau de înfrățire între diferite localități, proiecte care ating domenii variate: schimburi culturale, cooperarea economică, dezvoltarea rurală, dezvoltarea inițiativelor private în România;

- Centrele culturale franceze din România, care au rolul de a disemina cultura și civilizația franceză prin cursurile de limbă franceză, dar mai ales prin proiectele culturale și educaționale pe care le generează.

1.1.4. Olanda. După căderea comunismului, la începuturile anilor '90, Olanda a manifestat o largă deschidere pentru sprijinul statelor candidate în procesul de tranziție și dezvoltare economică

și socială. Din 1998, cele 2 programe MATRA și PSO au început să finanțeze și proiecte legate de pregătirea aderării la UE în cadrul a 2 componente MATRA pentru aderare și PSO pentru aderare.

Cele două programe își propun:

- să acorde asistență sectorului public în vederea implementării acquis-ului comunitar sau a politicii guvernamentale legate de aderare;

- să dezvolte o colaborare durabilă între instituțiile guvernamentale dintre cele două state.

Programul MATRA pentru aderare se adresează proiectelor sociale, astfel: armonizarea legislației, educație, mediu, justiție și afaceri interne, sănătate, locuințe, reforma administrației publice, politică socială și condiții de muncă;

Începând cu anul 2001, programul MATRA, care sprijină transformarea socială, a adăugat o componentă ce se referă la activități legate de pregătirea aderării prin programul NMCP – PUA (*Netherlands Management Cooperation Programme – Pre-accession support programme*). Prin programul NMCP, Guvernul olandez poate trimite, la solicitarea părții române, experți în vederea acordării unei asistențe de specialitate prin persoane actualmente pensionate sau care nu mai activează ca funcționari publici, și care au o experiență bogată în funcționarea administrației publice.

Programul PSO pentru aderare se adresează proiectelor din sectoarele economice. În principiu, toate sectoarele economice legate direct de funcționarea economiei sunt acoperite de acest program, concentrându-se pe adoptarea și implementarea acquis-ului, pe funcționarea economiei de piață. Sectoare de interes pot fi, de exemplu, agricultura, transportul, finanțele, mediul, dezvoltarea economică sau energia, dar această listă nu este exhaustivă.

1.1.5. Italia. În anul 1992 a fost semnat Acordul privind cadrul general al colaborării tehnice bilaterale italo-române, cu scopul de a promova proiecte de asistență tehnică, consultanță, formare profesională, studii de fezabilitate (în următoarele domenii: transporturi, telecomunicații, energie, turism, mediu înconjurător, sănătate etc) și pre-fezabilitate, transfer de tehnologie.

Asistența financiară a sprijinit proiecte din toate sectoarele și domeniile economice și sociale. Pentru ca un proiect depus să fie

eligibil este necesar ca el să fie relizat între cel puțin un partener din România și unul din Italia.

1.1.6. Belgia. Cooperarea cu Belgia are loc în urma a două acorduri încheiate, astfel: Acordul de cooperare dintre Guvernul României și Guvernul Flamand din 1997 și Acordul de cooperare între Guvernul României și Guvernul Comunității Franceze din Belgia și Guvernul Valon din 1998.

Acordul cu Guvernul Flamand prevede cooperarea reciprocă în domeniile: economiei, agriculturii și agroindustriilor, infrastructurii, transporturilor, turismului, telecomunicațiilor, tehnologiei, culturii, sportului, științei, educației, politicii sociale, habitatului, mediului și amenajării teritoriului, formării profesionale, massmedia. Numai în anul 2004, de exemplu, au fost finanțate proiecte de cooperare în valoare de 943 mii euro.

Acordul cu Guvernul Comunității Franceze prevede relații de cooperare în următoarele domenii: interuniversitar și științific; educație; cultură; audiovizual; tineret; sport; sănătate; probleme sociale.

Acordul României cu Guvernul Valon prevede dezvoltarea relațiilor de cooperare în următoarele domenii: economie; agricultură; agroalimentar; încurajarea investițiilor și crearea de societăți mixte și restructurare; mediu și resurse naturale; administrația publică la nivel regional și local; cercetare și dezvoltare; amenajarea teritoriului, habitat și protecția patrimoniului; turism; formare profesională; infrastructuri sportive; sănătate; probleme sociale; transporturi.

1.1.7. Danemarca. Din 1990, Guvernul Danemarcei a instituit un *grup de programe* pentru cooperarea cu țările din Europa Centrală și Orientală, astfel: Fondul pentru democrație; Programul pentru pregătirea aderării la Uniunea Europeană; Fondul de investiții; Fondul pentru sprijinirea protecției mediului; Programul sectorial; Programul pentru asistență tehnică și administrativă; Fondul pentru proiecte.

În perioada 1990-1998 suma acordată de Guvernul Danemarcei a fost de peste 24 mil. Euro, prin proiecte care au finanțat următoarele sectoare: societate civilă, dezvoltarea resurselor umane; integrare europeană; agricultură și industrie alimentară; protecția mediului; energie; informatizare; sănătate publică.

Guvernul Danemarcei din 1998 și-a reorientat direcțiile de cooperare cu țările Europei Centrale și Orientale, finanțând în exclusivitate proiecte pentru protecția mediului și pregătirea pentru aderarea la Uniunea Europeană. Au fost păstrate doar *Fondul pentru sprijinirea protecției mediului și Programul pentru pregătirea aderării la Uniunea Europeană*.

1.1.8. **Grecia.** La baza asistenței financiare nerambursabile oferite de Grecia stă *Programul de cooperare și dezvoltare pentru o perioadă de cinci ani încheiat în 2002*, program ce conține două capitole principale: 1. *asistență financiară nerambursabilă pentru administrația centrală și locală* - 79% din fonduri și 2. *asistență financiară nerambursabilă pentru investiții productive* - 29% din fonduri (pentru proiecte propuse de societăți comerciale, firme private etc.). La nivelul Ambasadei mai există 1% din fonduri pentru finanțarea de proiecte mici.

Programul stipulează că România va beneficia de o asistență financiară nerambursabilă de peste 70 milioane euro în perioada 2002-2006 pentru următoarele domenii: investiții productive, modernizarea infrastructurii - în sectoarele energie și transporturi, modernizarea administrației publice și a autoguvernării, promovarea, sprijinirea instituțiilor democratice și a cooperării cu Parlamentul, sprijin pentru crearea statului de drept și ridicarea nivelului de trai, ajustarea inegalităților economice, sprijinirea educației și pregătirii vocaționale pentru potențialul administrativ și științific.

1.1.9. **Austria.** Guvernul austriac a adoptat un *Program de sprijinire a țărilor central și est europene* pentru realizarea de proiecte de asistență bilaterală, în anul 1991. Proiectele vizează atât acordarea de asistență umanitară, cât și sprijin pentru: îmbunătățirea infrastructurii economice și sociale - proiecte de investiții, măsuri sectoriale, asistență tehnică, garantarea de credite la exporturile și investițiile austriece în aceste țări, pregătirea profesională a unor specialiști, etc.

Pentru România programul a început să finanțeze proiecte cu caracter umanitar și pe cele care priveau îmbunătățirea condițiilor de viață ale etnicilor germani. Actualmente proiectele finanțate vizează sectoarele: economic - IMM, ecologic - aparatură și expertiză,

energetic - alimentare cu apă și energie, social - proiectarea și construirea de spitale și clinici, programe de reconversie a forței de muncă, etc. Proiectele finanțate au fost realizate cu precădere în Transilvania, dar intenția Austriei este să extindă aria de referință, ca de exemplu în Delta Dunării și la granița cu Bulgaria.

2.2. Banca Mondială

Banca Mondială colaborează cu guvernele țărilor interesate să-și asigure resurse financiare suplimentare, dar, în egală măsură, lucrează îndeaproape și cu oameni și întreprinderile private din țările în curs de dezvoltare. Una din principalele priorități ale Băncii este stimularea sectorului privat în domenii precum: petrol, gaze, energie, telecomunicații, finanțe, deoarece sectorul privat este văzut ca fiind principala sursă de creștere economică ce poate genera locuri de muncă și venituri mai mari.

În ultimul deceniu, Banca Mondială a finanțat 108 *fonduri sociale* din 57 de țări din America Latină, Orientul Mijlociu, Africa de Nord. Aceste fonduri sociale reprezintă un important mecanism utilizat pentru rezolvarea problemelor comunităților și în angajarea unui important număr de parteneri: sectorul public, sectorul privat, organizațiile neguvernamentale, precum și comunitățile în sine.

Banca Mondială împreună cu Ministerul de Finanțe, desfășoară în România proiecte în următoarele domenii: agricultură și dezvoltare rurală, industrie, transporturi, sănătate, telecomunicații, bancar.

Câteva exemple de proiecte finanțate: proiect de dezvoltare industrială, proiecte privind angajarea forței de muncă și protecția socială, proiect referitor la fondul de dezvoltare socială, proiect de reformă a învățământului, proiect referitor la dezvoltarea serviciilor destinate agriculturii, etc.

Unul dintre proiectele importante realizate este *Proiectul de Dezvoltare Rurală*, care a fost generat în urma solicitării făcute în 1999 de Guvernul României către Banca Mondială, pentru a pregăti un proiect care să sprijine larg creșterea rurală și să faciliteze accesul la fondurile UE/SAPARD. Proiectul de Dezvoltare Rurală are menirea de a introduce activități complementare Programului SAPARD prin crearea capacității administrației publice locale și a celei din sectorul privat de a genera proiecte viabile de dezvoltare rurală.

Proiectul are 3 componente:

Componenta 1. – Întărirea capacității administrației publice locale, în vederea implementării activităților de dezvoltare rurală, prin asistență tehnică, instruire, echipamente.

Componenta 2. - Infrastructură rurală, prin care vor fi finanțate drumuri și alimentări cu apă/canal propuse de consiliile comunale și județene.

Componenta 3. - Managementul proiectului, pentru asistență tehnică și echipament pentru coordonarea și implementarea Proiectului de Dezvoltare Rurală.

Proiectul de Dezvoltare Rurală este propus a fi implementat în 5 ani, în două faze. În primii doi ani de implementare a proiectului (*faza I*) acesta se va axa pe construirea unei capacități inițiale necesare dezvoltării rurale și va furniza fonduri pentru activitățile de infrastructură în 5 județe din fiecare regiune de dezvoltare selecționată: Nord-Est, Sud, Nord-Vest, Sud-Est, Sud-Vest. În *faza a doua* a programului este posibil să se extindă activitățile și în alte județe, se pot intensifica activitățile în județele selectate pentru faza I sau se pot combina aceste două abordări.

Contribuția locală pentru toate proiectele finanțate de Proiectul de Dezvoltare Rurală reprezintă 10% din valoarea proiectului finanțat, ea poate fi în bani sau în natură. Valoarea împrumutului va fi de 100 mil \$, sumă împărțită între prima și a doua fază a proiectului, pe o perioadă totală de 5 ani.

3. Resurse financiare interne

Deoarece finanțatorii interni sunt mai cunoscuți, prezentarea de față este mai succintă, urmând să trecem în revistă, două mari categorii:

3.1. Ministere

Guvernul României, dorind să asigure resursele financiare necesare dezvoltării și modernizării țării, pune la dispoziția unui număr mare și eterogen de beneficiari, prin intermediul programelor gestionate de ministerele de resort, resurse financiare complementare.

Câteva dintre aceste ministere sunt:

1. Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului – programe pentru Cercetare

a. ORIZONT 2000. Program de finanțare a cercetării și dezvoltării

b. AGRAL - Agricultură și alimentație

c. MENER - Mediu, energie, resurse

d. AMTRANS - Amenajarea teritoriului și transporturi

e. VIASAN - Viață și Sănătate

f. RELANSIN - Relansare economică prin cercetare și inovare

g. INVENT - Stimularea aplicării invențiilor

h. CALIST - Calitate și standardizare

i. INFRAS-Consolidarea infrastructurilor calității și standardizării

j. INFOSOC - Societatea informațională

k. BIOTECH - Biotehnologii

l. MATNANTECH - Materiale noi, micro și nanotehnologii

m. AEROSPATIAL - Tehnologii în domeniul aeronautic și spațial

n. CERES - Cercetarea fundamentală, de interes socio-economic și cultură

o. Program de cooperare științifică România - India

2. Ministerul Culturii și Cultelor

a. Fondul Cultural Național

3. Ministerul Integrării Europene

a. Dezvoltarea regiunii Nord-Est și a județelor Hunedoara, Alba, Tulcea, Giurgiu, Caraș-Severin

b. Dezvoltarea județului Tulcea

c. Dezvoltarea județului Giurgiu

d. Dezvoltarea județului Alba

e. Parcuri industriale

f. Investiții în servicii sociale

g. Programul Coeziune Economică și Socială 2001 - Asistență pentru IMM-uri - Schema de finanțare nerambursabilă

h. Interreg III B CADSES

i. Dezvoltarea orașelor prin stimularea activităților IMM

j. Programul de dezvoltare a infrastructurii în orașele mici și mijlocii - SAMTID

k. Întărirea capacității consiliilor locale de a implementa proiecte pentru dezvoltarea locală

l. Stimularea parteneriatului între consiliile județene în vederea implementării proiectelor pentru dezvoltare regională

4. Ministerul Administrației Publice și Internelor

a. SAMTID

5. Ministerul Industriei și Resurselor

6. Ministerul Muncii, Solidarității Sociale și Familiei

3.1. Agenții guvernamentale

1. Agenția Națională pentru Întreprinderile Mici și Mijlocii și Cooperatie

a. Programul național multianual de sprijinire a IMM în dezvoltarea exportului

b. Programul național multianual pentru susținerea accesului IMM la servicii de instruire și consultanță

c. Programul național multianual 2002 - 2005 de susținere a investițiilor realizate de către întreprinderi nou-înființate și microîntreprinderi, precum și a investițiilor de modernizare/retehnologizare a întreprinderilor mici și mijlocii

d. Programul național pentru susținerea meșteșugurilor și artizanatului

e. Programul pentru informarea și educarea comercianților

2. Agenția Națională pentru Sport

a. Direcțiile de Tineret și Sport ale județelor.

b. INFOTIN. Agenția Națională pentru Sprijinirea Inițiativelor Tinerilor oferă informații și consultanță pentru tineri, prin centre INFOTIN în țară

3. Fondul Român de Dezvoltare Socială - agenție de implementare a proiectului fondului de dezvoltare socială cu finanțare de la Banca Mondială.

4. Agențiile pentru Dezvoltare Regională

5. Agenția SAPARD

6. Agenția Națională pentru Dezvoltarea și Implementarea Programelor de Reconstrucție a Zonelor Miniere - ANDPIZRM

a. Programul de închidere a minelor și de atenuare a impactului social - Subcomponenta 2: Programul Stimulente financiare (GRANT)

7. Consiliul Național de Finanțare a Învățământului Superior - CNFIS

8. Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior - CNSIS

9. Agenția Națională pentru Locuințe ANL

a. Programul Locuințe prin credit ipotecar

b. Locuințe pentru tineri destinate închirierii

10. Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă – ANOFM

Informațiile au fost obținute prin consultarea următoarelor adrese de web:

www.infoeuropa.ro / Delegația Uniunii Europene în România

www.mfinante.ro / Ministerul Finanțelor Publice

www.mie.ro / Ministerul Integrării Europene

www.finantare.ro / Portal de informații privind resurse financiare

Capitolul III

Elaborarea și implementarea unei strategii de dezvoltare locală

Strategiile de dezvoltare locală urmăresc integrarea pe orizontală a planificării dezvoltării economice, sociale și spațiale la nivel zonal, județean, regional, național și european, dar și integrarea pe verticală a dezvoltării pe sectoare de activitate.

Politica de dezvoltare are la bază un ansamblu de măsuri guvernamentale ce au drept scop sprijinirea creșterii economice și îmbunătățirea condițiilor de viață, prin valorificarea eficientă a potențialului regional și local, având ca obiective principale:

1. diminuarea dezechilibrelor existente, cu accent pe stimularea dezvoltării echilibrate și pe revitalizarea zonelor defavorizate (cu dezvoltare întârziată) și prevenirea creării de noi dezechilibre;
2. pregătirea cadrului instituțional pentru a răspunde criteriilor de integrare a României în Uniunea Europeană și de acces la fondurile europene;

**Nicolae
Munteanu**

3. integrarea politicilor sectoriale la nivel regional și local, precum și stimularea cooperării interne și internaționale în vederea dezvoltării economice și sociale durabile.

*Aceste obiective sunt realizate în practică la nivel european prin adoptarea de măsuri și strategii, finanțarea de proiecte și prin diverse programe, toate acestea însă fiind dezvoltate pe baza unui set de **principii** ce stau la baza elaborării și aplicării lor, după cum urmează:*

1. *principiul descentralizării* procesului de luare a deciziei, prin trecerea de la nivelul central/guvernamental la cel regional și local;

2. *principiul parteneriatului*, prin crearea și promovarea de parteneriate între toți actorii implicați;

3. *principiul planificării*, în vederea atingerii obiectivelor stabilite;

4. *principiul co-finanțării*, adică obligativitatea contribuției financiare a diverșilor actori implicați în realizarea programelor și proiectelor de dezvoltare.

Documentele de programare ale politicii naționale în perspectiva aderării României la Uniunea Europeană au ca document principal Planul Național de Dezvoltare (PND), ce conține prioritățile strategice de dezvoltare, regionale și sectoriale, pentru o perioadă dată. Planurile Naționale de Dezvoltare sunt elaborate pe baza Planurilor Regionale de Dezvoltare (PDR) și reflectă Strategia Națională de Dezvoltare și Programele Operaționale (PO) regionale și sectoriale. Planurile Regionale de Dezvoltare integrează la rândul lor planurile cu caracter strategic, elaborate atât la nivel de regiune pe domenii specifice, dar și la nivel județean și local.

Planurile strategice sunt documente elaborate pe termen lung, care se revizuiesc periodic și care pun în relație eforturile de planificare a acțiunilor.

Principalele caracteristici ale unei planificări strategice de dezvoltare locală sunt:

✓ Vizează dezvoltarea, sprijinindu-se atât pe practicile existente, cât și pe introducerea de noi oportunități pentru acțiune

✓ Operează într-un teritoriu bine definit spațial și administrativ

✓ Abordează problemele la nivel macro și nu se concentrează pe problemele izolate

- ✓ Sprijinul politic este o componentă esențială
- ✓ Aduce elemente noi în domeniul tehnic, managerial și financiar, adaptând experiențe care s-au dovedit a fi de succes
- ✓ Generează resurse, stabilind o legătură directă între planificare și implementare

Planificarea strategică este dedicată formulării viziunii, spre deosebire de eforturile și acțiunile dedicate rezolvării imediate a problemelor ce caracterizează planificarea de acțiune. Formularea viziunii se face utilizând cuvinte cheie integrate într-o frază cu mesaj clar, care să exprime unde dorim să ajungem pe termen mediu și lung.

Principiile care vor fundamenta procesul de planificare strategică sunt: diversitatea, echitatea, deschiderea, răspunderea și transparența, toate fiind componente ale încrederii civice.

Inițierea Procesului de planificare

Este indicat ca fiecare localitate să elaboreze o strategie proprie de dezvoltare economică și socială, pentru a avea o imagine clară privind situația inițială și punctul în care se dorește să se ajungă într-un anumit orizont de timp. Strategiile de dezvoltare se elaborează pe perioade bine determinate de timp, de la un an la patru, șapte sau chiar mai mulți ani. În Uniunea Europeană se elaborează strategii pentru un ciclu de șapte ani, dar având în vedere faptul că aleșii locali își desfășoară activitatea în cicluri electorale de patru ani, pot fi alese și orizonturi de timp mai scurte. Strategiile de dezvoltare ale localităților trebuie să fie integrate în strategiile județene și regionale, iar în același timp să țină cont de liniile directe din cadrul Planului Național de Dezvoltare al României pentru perioada 2007-2013.

Procesul de planificare poate fi declanșat de o problemă importantă pentru un număr mare de locuitori, un dezastru pe care să se producă la scară mare în comunitate, o oportunitate de exploatare a unui avantaj economic. Problemele sunt de obicei descoperite prin conștientizare, în timp ce oportunitățile sunt generate de o viziune asupra situației posibile, împărtășite de mai mulți indivizi sau o singură persoană.

Inițierea procesului se concretizează în formarea echipei de lucru, care va avea în componență reprezentanți ai grupurilor de interes la nivelul zonei respective, ai administrației publice locale și consultanți de specialitate.

Construirea Parteneriatelor

Astfel, vor fi construite parteneriate cu grupurile de interes locale, acestea fiind persoane, grupuri sau organizații care dețin informații necesare, pot susține acțiunile, resursele sau rezultatele acțiunilor de planificare propuse și care sunt interesate și vor fi afectate de rezultatele planului strategic realizat.

Se vor identifica partenerii existenți și potențiali și se vor examina problemele majore în clarificarea și funcționarea unei structuri parteneriale între echipa de planificare și principalii actori implicați. Identificarea partenerilor se face având la bază cele trei motivații generale ale unei relații de parteneriat:

- o colaborare deja existentă și obiective comune
- o colaborare potențială și obiective comune
- o condiționare pentru realizarea unui obiectiv sau a mai multora.

În această fază se organizează echipa responsabilă în construirea strategiei, folosind criteriile legate de preferințe, diversitatea formației profesionale și distribuirea persoanelor resursă în mod echilibrat. Se stabilesc de asemenea elemente importante legate de modul de lucru al echipei cum sunt : programarea ședințelor, întocmirea ordinii de zi a fiecărei ședințe, comunicarea între membrii echipei, comunicarea cu persoane care nu fac parte din echipă (de exemplu presa), oficialii aleși, soluționarea dezacordurilor, luarea deciziilor, selectarea noilor membri.

În vederea întăririi parteneriatului la nivelul unei microregiuni, la nivelul Uniunii Europene se au în vedere următoarele principii:

- Dezvoltarea serviciilor sociale și de transport în orașele mici și zonele rurale
- Promovarea cooperării între orașe și mediul rural
- Integrarea zonelor rurale ce înconjoară orașele mari în strategii de dezvoltare spațială

În elaborarea și punerea în practică a strategiilor de dezvoltare locală se implică mai multe nivele de acțiune:

Nivelul experților

- Experți interni, din interiorul instituțiilor beneficiare ale strategiei (promotori locali, Consiliul Local, Primărie, Consiliul Județean, aleși locali). Avantajul experților interni este dat de cunoașterea foarte bună a specificului local.

- Experți externi: firme de consultanță românești sau străine, agenții de dezvoltare. Trebuie remarcat faptul că experții externi instituției sunt mai obiectivi în analize și propuneri, dar sunt și mai scumpi.

Nivelul politic

O strategie de dezvoltare, indiferent de modul ei de realizare, nu va avea efecte practice decât dacă este adoptată și asumată de autoritățile locale. În cazul strategiilor de dezvoltare locale, ele trebuie adoptate fie de către Consiliile Locale, Consiliile Județene - pentru strategiile județene, respectiv Consiliul de Dezvoltare Regională - în cazul Strategiei de Dezvoltare Regională. Legea 215/2001 privind administrația publică locală prevede ca hotărârile privind adoptarea strategiilor și programelor de dezvoltare să fie validate prin vot de peste două treimi din numărul total al consilierilor.

Societatea civilă

Orice strategie de dezvoltare trebuie să fie diseminată și supusă dezbaterii publice. În acest sens, cetățenii și societatea civilă trebuie să fie informați și consultați în toate etapele elaborării strategiilor și programelor, să contribuie activ prin propuneri de îmbunătățire a documentelor cu caracter programatic și să susțină și să pună în practică măsurile adoptate.

Alegerea tipului de planificare

În acest punct al procesului se vor discuta opțiunile privind angajarea fie într-un proces de planificare strategică (pe termen lung), în

care se vor identifica și preciza problemele cărora li se adresează, fie eforturile vor fi îndreptate spre acțiuni dedicate rezolvării imediate a problemelor (având de a face cu planificarea de acțiune, planuri operaționale).

În funcție de tipul de planificare ales, se va proceda în cazul planificării strategice la formularea unei viziuni, iar în cazul planificării de acțiune la identificarea problemelor în funcție de obiectivele care urmează să fie atinse. Dincolo de această fază, în care se determină dacă procesul va fi unul pe termen lung și strategic, sau unul pe termen scurt și orientat pe probleme, procesul de planificare va presupune aceeași succesiune de activități, deși contextul este diferit.

Descrierea problemelor trebuie să fie clară, concisă și completă, să descrie cauze și nu efecte, teritoriile afectate, persoanele interesate și responsabile pentru rezolvarea problemei și implicațiile pe care le determină nerezolvarea problemei.

Pentru a fi eficace, procesul de planificare strategică trebuie să fie:

- ✓ **Cuprinzător** – să angajeze în proces toată gama grupurilor de interese;
- ✓ **Interactiv** – să confrunte situația prezentă cu situația potențială;
- ✓ **Integrator** – să lege în concepție și acțiune toate nivelele;
- ✓ **Repetabil** – să recunoască faptul că sistemele și mediul în care acestea se manifestă sunt în continuă schimbare.

Culegerea informațiilor și analiza

În acest punct se stabilește ce fel de date sunt necesare pentru a ajuta echipa să formuleze decizii care să susțină recomandările făcute și să-i convingă pe cei care vor fi responsabili de punerea în practică a acestora. Se stabilesc tipurile de date necesare, dar și metodele de colectare ce vor fi utilizate.

Această etapă este dedicată formulării diagnosticului ca rezultat al analizei stadiului situației existente. Se utilizează diferite tipuri de analize, precum sunt analizele de potențial, ale disfuncționalităților, ale priorităților, retrospective, prospective. În continuare se definesc,

enunță și clarifică problemele cheie ale dezvoltării și se formulează diagnosticul.

Pentru realizarea unei analize de potențial a situației existente la nivelul unei comunități locale trebuie avuți în vedere mai mulți indicatori prezentați sintetic în tabelul de mai jos.

Listă indicatori de urmărit pentru realizarea unei Strategii Locale de Dezvoltare:

Nr. ctr.	Domenii de acțiune	Elemente componente
1.	Poziția orașului	<ul style="list-style-type: none"> • Scurt istoric (anul atestării localității, personalitățile care s-au remarcat de-a lungul timpului precum și principalele evenimente care au influențat comunitatea locală) • Delimitarea clară a teritoriului (distanța față de cel mai apropiat oraș, municipiul reședință de județ, vamă) • Unități administrative componente
2.	Așezarea geografică și cadrul natural	<ul style="list-style-type: none"> • Rangul localității - Trepte majore de relief (% câmpie, deal, munte) - Tipuri de soluri - Suprafața totală: <ul style="list-style-type: none"> • Agricol • Ape • Păduri • Drumuri • Curți • Construcții • Teren Agricol: teren arabil, pășune, fâneață, pomi fructiferi, viță de vie) • climă, hidrografia, vegetația, fauna, resursele naturale

3.	Populația și nevoile sociale	<ul style="list-style-type: none"> • Numărul de locuitori • Date despre populație în funcție de sex, componență etnică, religie • Populația pe grupe de vârstă • Evoluție în ultimii 10 ani (comparație cu anul 1992) • Date referitoare la forța de muncă: populația activă, structura ocupării, numărul de șomeri și rata șomajului pe sexe și grupe de vârstă • Emigrări, imigrări • Meserii tradiționale
4.	Infrastructura de transport	<ul style="list-style-type: none"> • Km de drumuri europene, naționale, județene și comunale • Km de cale ferată – marfă și persoane • Accesul în localitate și împrejurimi (număr gări și curse autobuz)
5.	Aspecte tehnico-edilitare	<ul style="list-style-type: none"> • Alimentare cu apă: cantitatea, calitatea și numărul de locuitori deserviți • Alimentare cu energie electrică (inclusiv rețea de iluminat stradal)
		<ul style="list-style-type: none"> • Alimentare cu gaz: lungimea rețelei, numărul de locuitori deserviți, case racordate • Alimentare cu energie termică • Încălzire cu lemne • Rețea de telefonie: număr de abonați • Acces Internet: număr de utilizatori
6.	Economia	<ul style="list-style-type: none"> • Agenții economici pe domenii de activitate (industrie, agricultură, servicii, comerț) • Populația ocupată pe domenii de activitate (industrie, agricultură, servicii, comerț) • Cifra de afaceri • Agricultura: ramuri agricole preponderente, structura producției vegetale, efective de animale (bovine, porcine, ovine, caprine, cabaline, păsări); fragmentarea terenului (parcele

		<p>mai mici de 1 ha, între 1 și 7 ha, peste 7 ha), exploatații agricole (gospodării individuale, familiale, societăți agricole), centre de asistență sanitar-veterinară (medici veterinari, puncte de însămânțări artificiale)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Industrie: numărul și structura firmelor (micro, mici, mijlocii și mari), baza materială și nivelul tehnologic • Servicii: numărul și structura firmelor (micro, mici, mijlocii și mari), baza materială și nivelul tehnologic • Comerț: numărul și structura firmelor (micro, mici, mijlocii și mari) • Târguri și piețe existente • Zone de agrement (râuri, lacuri, bălți, terenuri și săli de sport) • Tipuri de activități care ar putea fi dezvoltate (în funcție de potențialul localității)
7.	Mediul înconjurător	<ul style="list-style-type: none"> • Calitatea aerului, solului, apei potabile • Grad de poluare • Deșeuri
8.	Aspecte care asigură mediul adecvat pentru dezvoltare durabilă	<ul style="list-style-type: none"> • Cooperare intra-județeană, intra-regională, națională și internațională (orașe înfrățite, colaborări și schimb de experiență, parteneriate locale) • Administrația locală (autonomie locală, decizii majore, timpul de rezolvare a problemelor, programe finanțate prin UE, pregătire profesională a funcționarilor) • Politica de taxe (situația impozitelor și a taxelor - colectare; bugetul local: categorii de venituri și cheltuieli bugetare) • Investiții locale (române și străine) situația pe piața imobiliară (prețul caselor și apartamentelor), prețul terenului • Sedii de bănci • Unități de jandarmi, de poliție și de pompieri

9.	Sănătate	<ul style="list-style-type: none"> • Număr dispensare, policlinici, spitale • Număr cadre medicale: studii superioare și studii medii (inclusiv medici de familie) • Număr farmacii • Număr cabinete stomatologice
10.	Învățământ	<ul style="list-style-type: none"> • Număr grădinițe • Număr școli (clasele I-IV, V-VIII) • Număr licee • Număr clase pe profile • Număr cadre didactice • Nivelul de educație și formarea profesională • Analfabetismul și abandonul școlar
11.	Cultură	<ul style="list-style-type: none"> • Număr biblioteci • Număr case de cultură • Cămine culturale și muzee • Monumente istorice • Număr ONG-uri • Publicații și reviste • Formații de dans (popular, modern) • Sărbători și tradiții cu specific local

Aceste date pot fi folosite și în scopul elaborării unei monografii a comunității locale. Este extrem de util ca fiecare comunitate locală să își elaboreze o monografie, respectivele date putând fi transpuse în diferite forme și însoțite de fotografii sau imagini filmate și folosite pe diferite suporturi cum ar fi: pagina web pe internet, compact discuri, albume, broșuri și pliante de prezentare.

Principalele domenii de analiză care pot fi diagnosticate distinct prin intermediul unei strategii de dezvoltare locală sunt:

- Populația, resursele umane și piața forței de muncă
- Infrastructura și echiparea teritoriului
- Protecția mediului
- Turism
- Agricultură și dezvoltarea mediului rural

- Cercetare, Inovare și transfer tehnologic
- Dezvoltarea sectorului IMM și restructurarea industrială
- Cultură și sport

Principalii pași parcurși sunt:

- Colectarea mai multor date, informații și idei prin consultarea populației, interviuri, chestionare, combinarea interviurilor și chestionarelor, analizarea documentelor, observația directă, experiența și intuiția echipei;

- Compilarea și analizarea datelor, organizarea și analizarea surselor acestora pentru o mai bună înțelegere a problemei sau oportunității;

- Determinarea scopurilor și obiectivelor care trebuie realizate/atinse, astfel încât obiectivele să fie specifice, fezabile, măsurabile, posibile, controlabile și cu o dată limită de realizare;

- Estimarea fezabilității în ceea ce privește atingerea scopurilor și obiectivelor;

- Dezvoltarea Analizei SWOT (strenghts = puncte tari, weaknesses = puncte slabe, opportunities = oportunitati, threats = amenințări).

Analiza SWOT ca fundament al strategiilor de dezvoltare locală

Analiza SWOT (analiză a punctelor tari, a punctelor slabe, a oportunităților și a amenințărilor) a fost creată inițial ca instrument de formulare a strategiilor întreprinderilor. Acest instrument face posibilă analizarea rapidă a punctelor strategice cheie, cât și identificarea alternativelor strategice. SWOT este aplicată în momentul de față în cadrul analizei teritoriului și este utilizată ca instrument pentru facilitarea planificării participative în cadrul administrațiilor publice.

Analiza SWOT se bazează pe un cadru codificat, cadru care obligă persoanele implicate în procesul de planificare să urmărească etape precise, începând de la analiză până la strategii, trecând printr-o evaluare completă a implicațiilor/consecințelor fiecărei alegeri efectuate.

Pe scurt, analiza SWOT reprezintă un cadru complet și consistent pe care persoanele implicate în planificare îl pot utiliza

pentru a efectua alegeri mai realiste. Această metodă de lucru oferă ajutor pentru a face distincția între probleme, soluții și strategii.

Tehnica SWOT de discuție/analiză și cercetare se bazează pe tehnica “brainstorming”, care s-ar traduce printr-o discuție între persoanele implicate în activitatea de planificare. Este evident faptul că, înainte de “brainstorming” este necesară prezentarea unei descrieri a cadrului general a situației existente pentru a exista o “bază comună” de lucru în cadrul discuțiilor pentru toți participanții. Această etapă preliminară reprezintă un element fundamental din moment ce, de cele mai multe ori, persoanele active de la nivel local dispun de o informare asimetrică și au viziuni diferite asupra temelor de dezvoltare.

Din punct de vedere teoretic, analiza SWOT este orientată spre o omogenizare a preferințelor persoanelor implicate.

Prima condiție necesară pentru construirea unei analize SWOT fezabile este aceea de a implica toate persoanele din contextul teritorial care ar putea contribui la dezvoltarea unei rețele SWOT analitice. La nivel regional, analiza SWOT poate fi realizată doar de persoanele implicate în planificare, dar în acest caz rezultatele ar fi mai puțin semnificative decât cele obținute prin consultarea persoanelor implicate la nivelul comunității în dezvoltarea economică.

După cum se vede din însuși numele său, analiza SWOT aplicată în planificare are ca scop identificarea punctelor tari și a punctelor slabe, cât și a oportunităților și amenințărilor induse de mediul extern comunității locale, așa cum este prezentat mai jos.

Factori locali pozitivi și negativi

Factori Mediu	POZITIVI	NEGATIVI
INTERN (în interiorul comunității locale)	Puncte tari: resurse locale sau capacități care ar putea fi activate efectiv pentru a atinge obiectivele.	Puncte slabe: insuficiențe locale care limitează posibilitățile de atingere a obiectivelor

<p>EXTERN (în afara comunității locale)</p>	<p>Oportunități: orice situație favorabilă care poate fi transformată într-o valoare ce poate concura la atingerea obiectivelor de dezvoltare</p>	<p>Amenințări: orice situație defavorabilă din mediul extern care ar putea constitui o amenințare în atingerea obiectivelor de dezvoltare</p>
--	--	--

Punctele tari

- Ce înseamnă un punct tare pentru o zonă analizată: odată ce o strategie dintr-un domeniu de activitate trebuie analizată, întrebarea ar fi: care este punctul de forță al zonei analizate în cadrul strategiei pe care suntem pe cale să o adoptăm?

- Dintr-o analiză poate rezulta o întregă gamă de puncte tari. Acestea pot fi “puncte tari-grele (hard)” și “puncte tari-ușoare(soft)”. Dacă, în mod normal, primele se identifică destul de repede, celelalte se conturează prin discuții ulterioare sau din activități de cercetare.

Punctele slabe

- Aflate la polul opus față de punctele tari, acestea reprezintă slăbiciunile cadrului regional sau ale strategiei.

- Nu sunt dificile de identificat, dacă analiza rămâne la un nivel relativ general.

- Acestea pot fi la rândul lor “puncte slabe-grele (hard)” și “puncte slabe-ușoare(soft)”.

Oportunități

- Au în vedere viitorul și se referă la alegerile pe care le au de făcut persoanele implicate în procesul de planificare.

- Ar putea exista probleme în cadrul analizei, dacă punctele tari și oportunitățile se suprapun. Există o diferență clară între acești doi parametri. O regulă simplă, dar folositoare pentru o analiză SWOT corectă, este aceea de a verifica dacă există o distincție clară între punctele tari și oportunități

Amenințări

- Includ implicațiile negative ale strategiei adoptate
- Au în vedere viitorul

● Nu există o corespondență exclusivă între punctele slabe și amenințări

Cel mai puternic mesaj transmis de analiza SWOT este acela că, indiferent de acțiunile stabilite, procesul decizional ar trebui să includă următoarele elemente: *construiește* pe Punctele Tari, *elimină* Punctele Slabe, *exploatează* Oportunitățile, *îndepărtează* Amenințările.

Exemplu de Analiză SWOT Turismul în Regiunea Vest

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Zone alpine cu vârfuri de peste 2500 m, ideale pentru turismul sportiv de vară și de iarnă • Zone cu complexitate mare de resurse naturale • Populație deosebit de ospitalieră și prietenoasă • Regiunea deține o pondere ridicată din piața turismului de afaceri și de tranzit • Centre turistice cu tradiție • Piață tradițională de turism local și transfrontalier • Regiunea e străbatută de drumuri europene • Natură în mare parte neatinsă și nepoluată 	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa unui sistem unitar de administrare a zonelor protejate care să permită practicarea turismului în aceste zone • Lipsa noțiunilor de management, legislație și necunoașterea limbilor străine de către cei implicați în rețelele de turism rural • Poluare punctuală • Zone alpine cu utilizare minimă • Lipsa informației și a hărților turistice • Lipsa infrastructurii de acces către obiectivele turistice • Lipsesc resursele umane specializate în domeniu 	<ul style="list-style-type: none"> • Imediata vecinătate cu UE • Introducerea porțiunii de Dunăre a regiunii în sistemul turistic • Potențial de turism cultural • Posibilități de silvo-turism • Dezvoltarea în zonele alpine izolate a turismului montan • Meșteșuguri artisanale • Recăștigarea atractivității centrelor turistice tradiționale pentru turiștii autohtoni și din Serbia, Ungaria, Cehia, Slovacia • Implementarea relativ simplă și cu investiții minime a pensiunilor rurale 	<ul style="list-style-type: none"> • Sacrificarea turismului activ pe "altarul" greșit interpretat al protecției mediului • Întârzieri în privatizarea unităților din turism • Administrația publică nu este receptivă în legătură cu importanța dezvoltării turismului în regiune • Calitatea mediului în unele zone influențează negativ dezvoltarea turismului • Ofertele de produse turistice ale regiunii nu sunt competitive internațional • Concurență puternică din partea țărilor vecine

<ul style="list-style-type: none"> • Folclorul și tradițiile culinare ale regiunii • Numeroase biserici și mănăstiri • Vestigii industriale: tren clasic, locomotive antice, hale, instalații industriale și miniere, lucrări hidrotehnice • Lacuri de acumulare parțial sau deloc amenajate, Defileul Dunării, Cheile Nerei, Culoarul Cerna-Jiu, Lunca Mureșului, Variate fenomene carstice • Stațiuni balneo-climaterice de tradiție • Podgorii – degustări de vinuri • Zone protejate cu suprafețe întinse (rezervații naturale, parcuri, etc.) • Sursă de venituri principală (lemn și vânat), sursă suplimentară de venituri (fructe de pădure, melci, ciuperci) 	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa organizațiilor de promovare a turismului • Privatizarea haotică • Nu există reglementări pentru posibilitatea folosirii bazelor din silvicultură în cadrul circuitului turistic • Lipsa colaborării cu operatorii de turism • În zona de munte există multe localități care nu beneficiază de rețele de utilități (apă, canal) • Depozitarea și reciclarea deșeurilor • Lipsa sistemului de colectare a gunoierului menajer și folosirea bazinelor râurilor ca și groapă de gunoi a satului • Oferta de servicii turistice este de slabă calitate • Degradarea progresivă a patrimoniului cultural-turistic • Diferențe mari între potențialul turistic al județelor regiunii 	<ul style="list-style-type: none"> • Implementarea relativ simplă a unor trasee de drumeție • Implementarea conceptului Nord-American “Off-Highway-Motor Vehicle Recreation” și stabilirea primului parc de acest gen în Europa • Posibilitatea de ameliorare a traseelor turistice cu sterilul de mină și deșeurile siderurgice (zgură) • Reducerea eroziunii drumurilor agricole și forestiere create și folosite de manieră spontană prin repararea și întreținerea acestora ca urmare a practicării turismului • Apariția unor fonduri pentru dezvoltarea gospodăriilor mici FIDA • Apariția fondurilor pentru spațiul rural SAPARD • Existența școlilor în domeniu la toate nivelele • Reintroducerea regiunii în circuitul turistic internațional 	<ul style="list-style-type: none"> • Nu s-a reușit atragerea în circuitul turistic al regiunii a segmentului de populație cu venituri mici • Dezvoltarea industrială, agricolă, silvică și proprietatea privată pot limita libertatea de practicare a turismului activ. • Frica de a primi străini în casă • Confuzie între noțiunile de musafir și turist • Insuficiența folosire a oportunităților acordate turismului rural • Investiții scăzute în domeniul turismului
---	--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> • Excedent de spații de locuit în gospodăriile din zonă 		<ul style="list-style-type: none"> • Regimul silvic, reglementat legal, poate avea efecte favorabile asupra mediului și turismului • Perspectiva găzduirii turiștilor conduce la îmbunătățirea dotărilor • Convergența de interese pentru dezvoltarea turismului • Existența unor meșteri populari capabili să transmită cunoștințele lor tinerilor 	
---	--	---	--

Pe baza Analizei Socio-Economice și Analizei SWOT realizate, se stabilesc misiunea strategiei, dar și direcțiile de dezvoltare de către echipa ce elaborează Strategia de Dezvoltare Locală.

Planificarea strategică este dedicată formulării viziunii, spre deosebire de eforturile și acțiunile dedicate rezolvării imediate a problemelor ce caracterizează planificarea de acțiune.

Formularea misiunii strategiei se face utilizând cuvinte cheie integrate într-o frază cu mesaj clar, care să exprime unde dorim să ajungem pe termen mediu și lung.

- În stabilirea direcțiilor de dezvoltare, trebuie avute în vedere domeniile diagnosticate în Analiza socio-economică locală
- Pentru fiecare direcție de dezvoltare se stabilesc obiective (numite și priorități)
- Pentru fiecare obiectiv, echipa ce elaborează Strategia de Dezvoltare Locală stabilește măsurile de intervenție.

Planificarea desfășurării acțiunilor

În acest punct al procesului vor fi selectate:

- Obiectivele propuse pentru realizare, astfel încât numărul lor să fie realist

- Se vor determina cele mai potrivite măsuri pentru atingerea lor
- Grupurile de interes necesare pentru implementare
- Se vor stabili atribuțiile, responsabilitățile și perioada de realizare a viziunii formulate.

Un obiectiv este un enunț al rezultatului care se dorește a fi obținut și îndeplinește următoarele criterii:

- ✓ enunță ce urmează să fie realizat cât mai succint posibil;
- ✓ enunță un rezultat final și nu o activitate;
- ✓ are sprijinul grupurilor de interes;
- ✓ este măsurabil;
- ✓ are o dată limită de realizare;
- ✓ este realizabil în timpul disponibil;
- ✓ este controlabil.

După stabilirea obiectivelor este necesar a se detalia modul în care acestea vor fi duse la îndeplinire, respectiv măsurile care se vor lua pentru a atinge obiectivul. Măsurile trebuie să fie formulate schematic și concis.

Exemplu de Strategie de Dezvoltare

STRATEGIA DE DEZVOLTARE REGIONALĂ A REGIUNII DE VEST

Strategia de dezvoltare regională a Regiunii Vest reprezintă documentul fundamental al Planului Regional de Dezvoltare 2007-2013. Rolul obiectivelor strategice conținute de acest document este acela de a orienta măsurile pe procesul de dezvoltare dorit, constituind în același timp și un instrument optim de control atât al măsurilor, cât și al rezultatelor aplicării acestora.

Totodată, având în vedere rolul Planului Regional de Dezvoltare 2007-2013 de a fundamenta accesul la Fondurile Structurale și de Coeziune ale Uniunii Europene, prioritățile cuprinse în Strategie trebuie să fie compatibile cu domeniile de intervenție ale acestor instrumente.

Punctul de plecare al elaborării Strategiei Planului Regional de Dezvoltare 2007-2013 îl reprezintă Planul Regional de Dezvoltare 2004-2006, aprobat de către Consiliul pentru Dezvoltare Regională și trimis Ministerului Integrării Europene în luna iulie 2003.

Având în vedere dimensiunile spațială și teritorială, în stabilirea direcțiilor prioritare de acțiune s-au avut în vedere următoarele documente cu caracter strategic: Strategia de Inovare Regională, Documentele Comune de Programare România-Serbia-Muntenegru și România-Ungaria, Planurile de Amenajare a Teritoriului din fiecare județ, Planul Regional de Acțiune pentru Învățământul Profesional și Tehnic, Planul Regional de Acțiune pentru Mediu.

Strategia de Dezvoltare Regională a Regiunii Vest reprezintă un document complex, elaborat în parteneriat, având la bază Analiza socio-economică a Regiunii și Analiza SWOT.

În acest sens, situația generală a Regiunii Vest redată de diagnosticul și analiza SWOT, este foarte contrastantă:

- este considerată a fi o regiune în creștere, cu rezultate economice superioare mediei naționale, adesea pe locul doi, după capitala – București;

- a beneficiat, de-a lungul timpului, de posibilitatea existenței și dezvoltării unei diversități culturale, ceea ce a generat apariția unui puternic sentiment de identitate;

- a beneficiat de „efectul frontierei”, susținut de o cooperare transfrontalieră foarte dinamică;

- cu toate acestea, o asemenea percepție și abordare nu trebuie să mascheze problemele reale de coeziune economică și socială, legate de disparitățile care există între cele patru județe și care riscă să se accentueze întrucât, pe de o parte, centrele urbane Arad și Timiș - cu o mai pronunțată dezvoltare economică - „privesc spre Vest” și doresc accentuarea descentralizării, în timp ce, pe de altă parte, județele Caraș-Severin și Hunedoara înregistrează încă, rate ridicate ale șomajului și au nevoie de o puternică intervenție și susținere din partea statului;

- în altă ordine de idei, depășirea obstacolelor în calea dezvoltării regionale și a realizării unei competitivități sporite depind încă, în mare măsură – la nivel național – de calitatea și de stabilitatea mediului juridic și de crearea unui cadru instituțional adecvat, iar, pe plan local, de capacitatea de mobilizare a tuturor actorilor regionali în susținerea și implementarea unor proiecte de dezvoltare.

Ca urmare a analizei parteneriale realizate la nivel de regiune, pentru perioada actuală au fost identificate următoarele domenii de intervenție, respectiv direcții de acțiune viitoare:

- rezolvarea unor probleme grave cauzate de către infrastructura regională necorespunzătoare;
- necesitatea apropierii standardelor privind calitatea factorilor de mediu de cele europene;
- necesitatea îmbunătățirii de fond a structurii de cercetare, dezvoltare și inovare;
- continuarea creșterii gradului de competitivitate a întreprinderilor;
- exploatarea superioară a potențialului turistic existent;
- utilizarea superioară, orientarea și sprijinirea resurselor umane;
- rezolvarea unor probleme grave de restructurare industrială;
- relansarea agriculturii și revigorarea spațiului rural.

În aceste condiții, strategia de coeziune economică și socială propusă în Regiunea Vest de grupurile parteneriale de lucru are la bază următoarea misiune:

- ✓ Dezvoltarea economiei și a competitivității regiunii prin investiții în: infrastructură, mediu, cercetare/dezvoltare și transfer tehnologic, competitivitatea întreprinderilor și a IMM-urilor, turism
- ✓ Investiții prioritare în domeniul resurselor umane, calificarea oamenilor și susținerea categoriilor în dificultate
- ✓ Tratarea disparităților teritoriale, rezolvând problema restructurărilor industriale și susținând dezvoltarea rurală

Misiunea acestei strategii se va realiza prin proiecte având un orizont de timp de aproximativ 10-12 ani și constituie o continuare a ciclului de programare 2004-2006. În același timp, considerăm oportun să prevedem, în cadrul fiecărei priorități și măsuri, asistența tehnică necesară implementării măsurilor, astfel încât proiectele să ia viață cât mai repede.

Pentru atingerea acestor deziderate, considerăm esențiale susținerea colectivă a strategiei, coeziunea partenerilor și efortul concertat de a urmări scopurile comune, demersuri care trebuie să constituie expresia unei adevărate conștiințe regionale.

Direcția Strategică 1: Infrastructura regională și locală

DOMENII	OBIECTIVE	MĂSURI
<p>A. Infrastructura de transport</p>	<p><i>A.1. Reabilitarea și îmbunătățirea infrastructurii de transport rutier regional</i></p>	<p>A.1.1. Construirea/ reabilitarea inelelor de centură ale orașelor din regiune în vederea devierii traficului greu din centrele orașelor A.1.2. Construcția autostrăzii regionale și conectarea optimă a drumurilor din regiune cu aceasta A.1.3. Conectarea municipiilor reședințe de județ din cele patru județe ale Regiunii Vest, prin drumuri modernizate A.1.4. Conexiune transfrontalieră între România și Serbia-Munteșnegru în județul Caraș-Severin A.1.5. Refacerea infrastructurii rutiere de acces spre zonele turistice importante din Regiunea Vest, stațiuni balneoclimaterice și montane A.1.6. Construirea infrastructurii rutiere de acces spre zonele reprezentând obiective industriale – parcuri sau zone industriale A.1.7. Investiții pentru crearea de parcări supra-etajate în Timișoara și Arad</p>

	<p>A.2. Modernizarea infrastructurii aeroportuare</p>	<p>A.2.1. Investiții în dezvoltarea infrastructurii aeroportului din Arad (prelungirea pistei de aterizare cu 500 metri)</p> <p>A. 2.2. Integrarea în circuitul intern a bazelor aeriene din Caransebeș și Deva</p> <p>A.2.3. Modernizarea sistemelor de balizaj</p> <p>A.2.4. Extinderea terminalelor de pasageri și construcția platformelor de îmbarcare/debarcare</p> <p>A.2.5. Investiții în echipamente de transport al pasagerilor la / de la avion</p> <p>A.2.6. Construcția și reabilitarea hangarelor, precum și a platformelor de operare a aeronavelor de transport mărfuri</p>
	<p>A.3. Reabilitarea și îmbunătățirea infrastructurii de transport feroviar</p>	<p>A.3.1. Construirea infrastructurii feroviare de acces spre zonele reprezentând obiective industriale – parcuri sau zone industriale.</p> <p>A.3.2. Modernizarea și renovarea gărilor din zonele turistice de interes regional</p>

<p>B. Infrastructura de mediu</p>	<p><i>B.1. Alinierea la normele UE în domeniul calității mediului prin investiții în infrastructură</i></p>	<p>B.1.1. Managementul deșeurilor urbane și industriale în orașe mici și mijlocii (construire/extindere/reabilitare rampe ecologice pentru deșeuri) B.1.2. Construirea și/sau extinderea, re tehnologizarea, reabilitarea și modernizarea stațiilor de epurare B.1.3. Implementarea de sisteme de monitorizare a factorilor de poluare (apă, aer, sol) B.1.4. Reconstrucția ecologică a zonelor degradate și protejarea patrimoniului natural B.1.5. Construirea/extinderea sistemului de drenare a apei freatică B.1.6. Realizarea infrastructurii de generare și distribuire a energiei eoliene pe muntele Semenic</p>
<p>C. Infrastructura socială</p>	<p><i>C.1. Susținerea și dezvoltarea infrastructurii sociale</i></p>	<p>C.1.1. Investiții în infrastructura socială a unităților școlare în vederea formării inițiale și continue (minim 70 unități școlare în regiune, 130 000 euro per unitate școlară)</p>

		<p>C.1.2. Crearea / Reabilitarea spitalelor, centrelor de sănătate pentru bătrâni și copii</p> <p>C.1.3. Construire / Reabilitare construcții unități școlare (grădinițe, școli, gimnazii, licee, universități)</p> <p>C.1.4. Reabilitare cămine culturale și biblioteci în spațiul rural</p> <p>C.1.5. Dotarea școlilor (inclusiv IT) și înființarea de cabinete de orientare școlară</p> <p>C.1.6. Extinderea rețelei de informare a cetățeanului</p> <p>C.1.7. Centre de zi pentru persoanele cu dizabilități și dotarea tuturor instituțiilor de utilitate publică cu rampe de acces</p>
<p>D. Utilități publice</p>	<p><i>D.1. Modernizarea și completarea dotărilor publice de bază din rețeaua de localități ale Regiunii</i></p>	<p>D.1.1. Reabilitare și extindere rețele de apă și canal (atât în mediul urban cât și în mediul rural) privind transportul, tratarea și evacuarea apelor uzate</p> <p>D.1.2. Retehnologizarea, reabilitarea și modernizarea rețelelor de gaze naturale</p> <p>D.1.3. Retehnologizarea, reabilitarea și modernizarea rețelelor de energie electrică</p>

		D.1.3. Retehnologizarea, reabilitarea și modernizarea rețelelor de energie electrică D.1.4. Reabilitarea și modernizarea sistemului de termoficare
E. Reabilitare urbană	<i>E.1. Investiții în reabilitarea urbană a noilor cartiere și a clădirilor din centrele civice</i>	E.1.1. Construirea și/sau reabilitarea rețelei stradale și a spațiilor pietonale E.1.2. Reabilitarea monumentelor și site-urilor istorice, conservarea patrimoniului cultural E.1.3. Reabilitarea sistemului de iluminat public stradal în toate centrele urbane

După identificarea obiectivelor și măsurilor stabilite pentru dezvoltarea localității, trebuie să înceapă munca de identificare a unei surse de finanțare, în scopul punerii în aplicare a strategiei sau programului de dezvoltare a localității, trebuie concepute proiectele punctuale adresate unor finanțatori.

Validarea Strategiei de Dezvoltare Locală la nivelul Comunității

În această etapă, materialele elaborate trebuie supuse dezbaterei publice prin organizarea de întâlniri de lucru, conferințe, publicarea pe pagina de internet, fiind consultați reprezentanți ai administrației publice locale, formațiunilor politice, societății civile, instituțiilor, mass-media.

Această etapă este deosebit de importantă în conștientizarea aleșilor locali privind necesitatea creării și menținerii parteneriatelor locale în scopul elaborării și implementării cu succes a strategiilor de dezvoltare locală. Prin realizarea unor parteneriate eficiente, cetățenii

se simt cu adevărat reprezentați, iar propunerile lor se pot materializa în acțiuni concrete. Toate observațiile vor fi centralizate și prelucrate, regăsindu-se în documentul final. Strategia de Dezvoltare Locală va fi aprobată și asumată de către Consiliul Local.

Implementarea acțiunilor, măsurarea impactului și punerea în aplicare a strategiei de dezvoltare locală

Această fază a procesului este în general în afara mandatului direct al echipei de planificare ca responsabilitate și intră în atribuțiile beneficiarului strategiei de dezvoltare locală.

Pentru evaluarea rezultatelor și efectelor se folosesc o serie de criterii și de indicatori ce măsoară impactul strategiei. Setul de indicatori și de criterii de măsurare a impactului vor fi stabiliți în funcție de particularitățile zonei studiate încă de la inițierea procesului de elaborare a strategiei. Criteriile de măsurare a impactului sunt: adecvarea, eficiența și consecințele aplicării planului strategic.

Beneficiarul strategiei de dezvoltare locală poate apela la crearea unei Unități de Implementare Locală, care gestionează acest proces. Misiunea Unității de Implementare Locală constă în conceperea planurilor efective de acțiune, de a identifica proiectele prioritare și sursele de finanțare. Periodic, de obicei anual, se va realiza actualizarea strategiei de dezvoltare locală.

Anexă

Glosar de termeni

Studiu de caz = Studiu detaliat pe baza informațiilor referitoare la un caz specific

Complementaritate = Mai multe intervenții publice care contribuie la realizarea unui obiectiv comun

Coeziune economică și socială = O cerință care derivă din diferențele de neacceptat între regiuni, categorii teritoriale sau grupuri sociale din punctul de vedere al dezvoltării lor economice și al integrării sociale.

Eligibilitate = Caracteristicile necesare pentru o regiune, proiect, grup de persoane pentru a beneficia de o intervenție sau, mai precis, de a primi asistență publică.

Oportunități egale = Acces egal pentru femei și bărbați pe piața muncii la același nivel de salarizare și avantaje sociale într-un context socio-economic dat.

Evaluare = Judecarea valorii unei intervenții publice făcându-se referință la criterii și standarde explicite.

Indicator = Măsurarea unui obiectiv de atins, a unei resurse mobilizate, a unui rezultat îndeplinit, a unui efect obținut sau a unui context variabil (economic, social sau de mediu)

Măsură = Unitatea de bază a managementului programului în cadrul politicii de coeziune economică și socială la nivel european, care constă într-un ansamblu de proiecte similare și depune de un buget definit precis.

Obiectiv = O declarație clară, explicită și inițială asupra efectelor care vor fi obținute prin intervenție publică.

Politica = Un set de activități diferite (programe, proceduri, legi și reguli) îndreptate spre un singur țel sau spre un obiectiv general.

Program = Un set organizat de resurse financiare, organizaționale și umane, mobilizate pentru atingerea unui obiectiv sau a unui set de obiective într-o perioadă dată de timp.

Strategie = Selecția acțiunilor prioritare în funcție de urgența necesităților cărora trebuie să se răspundă, în funcție de gravitatea problemelor care trebuie rezolvate și a șanselor acțiunilor care se prevăd a avea succes.

Analiza SWOT (puncte tari, puncte slabe, amenințări și oportunități) = Analiza factorilor interni, care pot fi interpretați ca puncte forte, sau care trebuie compensați ca puncte slabe, precum și a factorilor externi care sunt favorabili (oportunități) sau nefavorabili (amenințări)

Dezvoltare sustenabilă = Creșterea activității economice, care respectă mediul înconjurător și utilizează resursele naturale în mod armonios, astfel încât capacitatea generațiilor viitoare de a răspunde propriilor necesități să nu fie compromisă.

Agenție de Dezvoltare Regională = (1) orice organizație îndeplinind o misiune în interesul comun sau general al unui teritoriu (EURADA); (2) în România organizație non-guvernamentală, non-profit, de utilitate publică, cu statut juridic, acționând în sfera specifică dezvoltării regionale.

CSC (Cadru de Sprijin Comunitar) = Document orientativ major, pentru suportul financiar și tehnic comunitar, care este acordat în vederea implementării strategiilor de dezvoltare pentru unități teritoriale mari. CSC este emis pentru zonele cuprinse în Obiectivul 1 și este negociat între statele membre și Comisie pe baza Planului Național de Dezvoltare. CSC este urmat de PO (programele operaționale). CSC poate fi elaborat și pentru zone Obiectiv 2 sau 3.

Fondurile Structurale (FS) = Instrumente financiare ale politicilor structurale ale UE (cele mai importante FS sunt FEDR, FSE, FEOGA, ISOP).

ISPA (Instrumentul Structural de Pre-Aderare) = Instrument financiar utilizat în vederea pregătirii administrațiilor publice din țările aflate în cadrul procesului de pre-aderare (beneficiare) în domeniul coeziunii economice și sociale cu privire la politicile de transport și mediu.

NUTS (Nomenclatorul Unităților Teritoriale Statistice) = Sistem standardizat pentru statistica regională, organizat pe șase nivele teritoriale; NUTS II este nivelul statistic acceptat pentru dezvoltarea regională.

PHARE (Asistență pentru restructurare economică pentru Polonia și Ungaria) = instrument al UE pentru procesul de pre-aderare, stabilit în 1989 pentru susținerea procesului de tranziție în Polonia și Ungaria, iar ulterior extins pentru alte state CEE, în vederea pregătirii lor pentru aderare. Sprijinul financiar nerambursabil concentrat inițial

pe AT (asistența tehnică) a fost ulterior extins și pentru siguranța nucleară și pentru dezvoltarea infrastructurii.

Regiunile de dezvoltare = (1) Orice teritoriu reprezentând o unitate geografică sau un grup similar de zone omogene unde populația are caracteristici comune și dorește conservarea specificității sale, dezvoltată pentru a stimula procesul cultural, social și economic (Carta Comunitara a regionalizării); (2) în România, unități non-administrative, fără statut juridic, create pe baza de libera asociere a județelor, cu acordul consiliilor locale, reprezentând cadrul de implementare și evaluare pentru politica de dezvoltare regională din România.

SAPARD (Programul special de acțiune pentru ajutor în procesul de pre-aderare în domeniul agriculturii și al dezvoltării rurale)= instrument financiar de pre-aderare urmărind pregătirea structurilor administrative ale țărilor candidate, în vederea administrării FEOGA pentru agricultură și dezvoltare rurală.

Fondurile Structurale de care va beneficia România, după aderarea la UE în 2007:

- a) Fondul European pentru Dezvoltare Regională este fondul structural care sprijină regiunile mai puțin dezvoltate, prin finanțarea de investiții în sectorul productiv, infrastructură, educație, sănătate, dezvoltare locală și IMM;
  - b) Fondul Social European este fondul structural destinat Politicii sociale a Uniunii Europene care sprijină măsuri de ocupare a forței de muncă și dezvoltare a resurselor umane;
  - c) Fondul European pentru Orientare și Garantare în Agricultură - secțiunea «Orientare» este fondul structural destinat politicii agricole comune a Uniunii Europene care sprijină măsuri pentru modernizarea agriculturii și dezvoltarea rurală;
  - d) Instrumentul Financiar de Orientare Piscicolă este fondul structural destinat politicii comune din domeniul pescuitului, care sprijină măsuri pentru creșterea competitivității sectorului piscicol, în condițiile asigurării unui echilibru durabil între resurse și capacitatea de exploatare;
- (2) Fondul de Coeziune este instrumentul financiar care sprijină investiții în domeniul infrastructurii de transport și mediu

**Capitolul
IV****Planificarea investițiilor.
Organizarea serviciilor publice de
gospodărie comunală (regie proprie
versus parteneriat public-privat)****A. Planificarea investițiilor**

- aspecte legislative
- prioritizarea nevoilor de investiții
- estimarea fondurilor necesare
- identificarea surselor de finanțare

**B. Organizarea serviciilor publice de
gospodărie comunală (regie proprie versus
parteneriat public-privat)**

- conceptul de parteneriat public-privat
- paralelă: regie proprie – parteneriat public-privat (avantajele și dezavantajele celor două sisteme)
- etape în realizarea unui parteneriat public-privat

C. Anexă. Promovare economică locală**A. Planificarea investițiilor**

Cadrul general al procesului de planificare

Planificarea în avans inițiază primul pas al planificării strategice prin identificarea persoanelor,

**Sergiu
Bălașa**

instituțiilor, agenților economici și a altor grupuri cu interese legitime în dezvoltarea economiei locale.

Administrația publică locală preia conducerea procesului planificării de perspectivă al localității.

Planificarea în avans este urmată de primul pas al procesului de planificare strategică, care constă în realizarea analizei comunității și determinarea profilului economico-social al acesteia.

Principala metodă de realizare a profilului constă în evaluarea economiei locale, adică elaborarea analizei diagnostic.

Comunitățile fac evaluări ale economiei locale pentru a crea și implementa politici și programe economice bazate pe oportunități locale, adresându-se necesităților locale. Comunitățile trebuie să înțeleagă că forțele determinante ale economiei locale sunt: baza economică, capacitatea de dezvoltare, tendințele externe și evenimentele care pot avea impact asupra dezvoltării.

Evaluarea economiei locale ajută la determinarea următoarelor:

- problemele cu care se confruntă economia sau care o pot afecta;
- avantajele competitive existente sau potențiale ale comunității, în comparație cu cele ale altor comunități;
- obstacolele în calea îndeplinirii scopurilor și obiectivelor dezvoltării economice;
- mediile județene, regionale, naționale și internaționale în care operează economia locală, impactul acestora și factorii care se modifică în timp;
- resursele locale disponibile, care pot fi utilizate la implementarea planului de dezvoltare;
- opiniile și percepțiile comunității, care pot sprijini sau frâna obținerea rezultatelor.

Planificarea strategică a comunității oferă cadrul de punere în aplicare a unor programe de dezvoltare, care combat slăbiciunile (PUNCTE SLABE) locale și dezvoltă comunitatea pe seama potențialelor locale (PUNCTE TARI), folosind oportunitățile, în dorința de a realiza o localitate atractivă.

Scop

- ◇ Crearea și asigurarea locurilor de muncă;
- ◇ Influențarea pozitivă a structurii economice locale;
- ◇ Poziționarea localității pe piața internă, internațională;
- ◇ Creșterea veniturilor locale– profitabilitatea IMM locale și taxe.

Obiectiv general

Asigurarea unei baze sigure și viabile a activității economice și a muncii pentru viitorul localității, care va asigura în schimb o bună calitate a vieții locuitorilor și va contribui la regenerarea unei zone mai largi.

Aspecte legislative

Un rol important în planificarea investițiilor și implementarea programelor investiționale îl are cadrul legislativ de referință, care are atât rol de reglementare, cât și rol îndrumător. Din această perspectivă, este important ca acesta să fie bine cunoscut și însușit de către personalul implicat în planificarea și derularea investițiilor publice. Dintre legile de referință în domeniul investițiilor publice cele mai importante sunt:

- OG 45/2003 privind finanțele publice locale: stabilește principiile, cadrul general și procedurile privind formarea, administrarea, angajarea și utilizarea fondurilor publice locale precum și responsabilitățile autorităților administrației publice locale și ale instituțiilor publice implicate în domeniul finanțelor publice locale;
- Legea 215/2001 art. 38 lit. c) privind obligația administrației publice locale de realizare și actualizare a strategiilor locale de dezvoltare economică;
- Ordinul 1013/2001 modificat prin Ordinul MIE 762/2005 privind structura și conținutul Studiilor de Fezabilitate pentru investiții publice cu cofinanțare fonduri UE;
- Legea 219/1998, OUG 16/2002, OUG 60/2002 privind reglementarea constituirii și funcționării parteneriatelor public-private;
- OUG 60/2001 privind achizițiile publice;
- Norme metodologice specifice programelor de finanțare privind implementarea proiectelor de investiții cu finanțare UE.

O importanță deosebită trebuie acordată reglementărilor și procedurilor specifice programelor de finanțare ale UE, care, în funcție de acordurile semnate de Guvernul României, pot avea ascendent asupra legislației curente a României, sau, după caz, se subordonează acesteia. Pentru evitarea problemelor care pot apărea la implementarea proiectelor de investiții, trebuie clarificate toate aspectele legislative sub incidența cărora se află investițiile respective și categoria finanțărilor acestora, în mod particular atunci când un proiect se finanțează din surse multiple.

Este de asemenea importantă planificarea bugetară multianuală (vezi reglementările specifice din OG 45/2003), care este în prezent în implementare și care are rolul extrem de important de a consolida planificarea paralelă a investițiilor cu cea a resurselor interne și externe disponibile. În toate statele membre ale UE, această cerință a apărut de asemenea ca urmare a nevoii tot mai mari de corelare a programelor investiționale ale administrațiilor publice locale, regionale și naționale cu cele ale UE. Din această perspectivă, regula n+2 privind reglementarea perioadei maxime de implementare a proiectelor cu finanțări nerambursabile UE a fost cerința principală care a subliniat necesitatea trecerii de la planificarea bugetară anuală la cea multianuală. Apropiata integrare a României în UE face ca, și în cazul României, să fie implementat sistemul planificării bugetare multianuale, condiție esențială în demonstrarea capacității financiare a administrației publice locale în implementarea proiectelor care beneficiază de fonduri nerambursabile UE.

Față de legislația actuală, se prevede o continuare a procesului de îmbunătățire a cadrului legislativ aplicabil investițiilor publice pentru alinierea acesteia la legislația UE, astfel încât este necesară urmărirea constantă a modificărilor și completărilor pentru a putea asigura pregătirea adecvată a programelor investiționale.

Prioritizarea nevoilor de investiții

Proiectul este practic unul dintre mijloacele specifice principale, respectiv instrumentul de lucru final al actorilor locali și organizațiilor acestora, prin care se obțin rezultate și efecte de dezvoltare economică locală, suma proiectelor, respectiv a rezultatelor acestora

trebuind să fie convergente cu obiectivele strategice de dezvoltare ale comunității locale căreia se adresează.

Spre deosebire de alte activități și acțiuni de dezvoltare economică locală, proiectul are avantajul abordării soluționării problemelor de o manieră și viziune globală, care permite cuantificarea rezultatelor și efectelor intermediare și finale, inclusiv aplicarea corecțiilor necesare în timpul derulării acestuia, pentru a se asigura realizarea obiectivelor inițial stabilite.

Deși cerințele specifice rezolvării unor probleme ale comunității prin proiecte reclamă personal calificat și cu experiență, organizare, resurse și mijloace bine definite, în consecință, pretenții tehnico-economice care nu sunt întotdeauna la îndemâna comunității, respectiv administrației locale, proiectul merită, totuși, datorită eficienței și coerenței pe care o aduce în realizarea obiectivelor de dezvoltare economică locală, costurile de planificare, organizare, urmărire, control și evaluare pe care le presupune.

Pe de altă parte, folosirea proiectului ca activitate de bază pentru procesul de sprijinire a dezvoltării economice locale, fie direct de către administrația publică locală, fie de către organizații partenoriale sau, acolo unde există, de către agenții de dezvoltare economică locală, aduce avantaje de eficiență economică pentru că resursele disponibile vor fi cheltuite exclusiv pentru realizarea obiectivelor și rezultatelor urmărite, evitându-se susținerea unor eventuale structuri neperformante.

Referitor la noțiunea de proiect de dezvoltare economică locală pot fi luate două caracteristici definitorii ale acestora. Numim proiecte de dezvoltare economică locală, acele proiecte, care:

- Fac parte dintr-un *program de dezvoltare economică locală* și suma obiectivelor și rezultatele acestora concură la realizarea programului de dezvoltare în ansamblul său – cazul în care există planuri strategice de dezvoltare locală

- Sunt proiecte punctuale ale căror obiective și rezultate demonstrează individual îmbunătățirea calității socio-economice a comunității. Aceste proiecte pot fi deosebit de variate și, deși rezultatele acestora pot fi importante, există riscul risipei de resurse umane și materiale datorită lipsei controlului coerenței acestora.

De cele mai multe ori, comunitatea locală, respectiv administrația locală, are o listă nescrisă a nevoilor de investiții, respectiv a priorităților de dezvoltare economică a comunității locale. Este foarte important ca, până la realizarea unui program strategic întocmit “ca la carte” acea listă să fie scrisă, fundamentată cât se poate de bine și făcută publică. O dată realizat acest minim necesar, se poate vorbi de nevoi de investiții/idei de proiecte coerent înlănțuite și cu obiective care să se regăsească în lista oficială a obiectivelor prioritare. Indiferent de procesul adoptat, pentru stabilirea priorităților de investiții ale comunității locale, este necesar să se opereze cu un set de criterii de prioritizare/ierarhizare a proiectelor care soluționează cel mai bine nevoile comunității locale și, totodată, asigură implementarea coerentă a programului strategic de dezvoltare a localității.

În acest sens se recomandă considerarea următoarelor categorii de criterii pentru ierarhizarea priorităților de investiții/proiecte:

Criterii cadru:

- Relevanța zonală (impactul asupra zonei)
- Relevanța d.p.v. al acțiunii locale
- Conformitatea cu strategiile județene / regionale/ naționale de dezvoltare și cu cadrul legal.

Criterii cu referire la influențele și condițiile externe:

- Relevanța față de mediul competitiv (național, internațional, sectorial - cantitativ, calitativ)
- Dependența de influențele externe - folosirea potențialelor județene (financiare, umane etc.)
- Conformitatea cu tendințele de dezvoltare (globalizarea, protecția mediului, tehnologie + inovație etc.)
- Viitoarea aderare la Uniunea Europeană

Criterii cu referire la impact:

- Poziționarea geografică/teritorială (de ex. privitor la arii problemă)
- Numărul de locuitori afectați și acoperirea teritorială (densitate, populație beneficiară)
- Influența asupra dezvoltării economice (sociale), respectiv angajare, creștere economică
- Potențialul de creare de noi locuri de muncă (suplimentare și/sau alternative)

- Folosirea forței de muncă (înalt calificată) existente
- Folosirea resurselor existente
- Capacitatea de influențare a procesului de dezvoltare (timp, calitate, cantitate)
  - Impact favorabil asupra mediului
  - Impact asupra altor domenii/ sectoare/ potențiale (efecte de *sinergie sau complementaritate*)

Criterii cu privire la fezabilitate:

- Suport politic și/ sau social
- Oportunități de co-finanțare
- Fonduri disponibile / oportunități de disponibilizare de fonduri
- Potențial managerial și de organizare
- Raportul Beneficii/Costuri
- Implicarea sectorului privat

Față de sistemul de criterii propus, fiecare autoritate a administrației publice poate, în funcție de tipul investiției, să completeze/ particularizeze structura acestora, urmând să stabilească un sistem de cotație și ponderare în funcție de importanța considerată pentru fiecare tip de investiții. Aplicând acest sistem de cotație a importanței fiecărui proiect de investiție în parte, se va obține o prioritizare strict tehnică a investițiilor, care în general contează în proporție de cca. 70-75% în decizia stabilirii finale a priorității investiției. Diferența de 25-30% reprezintă procentul de nivelare a priorităților pe considerente politice.

Estimarea fondurilor necesare

Așa cum s-a văzut și la prioritizarea investițiilor, în mod particular la criteriile cu privire la fezabilitatea investițiilor, este necesar ca valoarea investițiilor să fie cunoscută înainte de stabilirea priorităților de investiții ale programului strategic, pentru a putea face în prealabil o analiză corectă asupra fezabilității fiecărui proiect în parte.

Noile reglementări în vigoare, precum și cele în proces de implementare pentru alinierea legislației românești la standardele UE obligă autoritățile publice locale la elaborarea studiilor de fezabilitate în structura reglementată de legislația specifică investițiilor publice. În noua structură reglementată prin Ordinul MIE 762/2005 componenta

tehnică a studiului de fezabilitate este puternic consolidată cu o componentă de analiză economică care, practic, asigură toate elementele de analiză, atât în fundamentarea fondurilor necesare realizării investiției, cât și în privința surselor de finanțare și a indicatorilor financiari și socio-economici care evidențiază fezabilitatea, riscurile și beneficiile acesteia.

În consecință, o planificare corectă și lucrativă a nevoilor de investiții pentru dezvoltarea economică și a serviciilor publice a localităților trebuie făcută pe baza unor studii de fezabilitate bine elaborate, care să poată fi recunoscute totodată ca eligibile pentru accesarea surselor de cofinanțare disponibile pentru administrația publică locală, atât în perioada preaderare, cât și în cea post aderare a României la UE.

Costurile relativ mari necesare pentru elaborarea studiilor de fezabilitate stau, de cele mai multe ori, în calea procesului corect descris anterior, proces însă necesar de parcurs, atât pentru că asigură cel mai bine valorificarea resurselor locale, cât și datorită faptului că permite accesarea surselor de finanțare externe (nerambursabile/ rambursabile).

Deoarece problema fondurilor necesare elaborării documentației de fundamentare și verificare a fezabilității investițiilor publice sunt foarte reduse, în special la nivelul localităților rurale fără venituri proprii, cu titlu provizoriu, până la stabilizarea bugetelor locale, se pot utiliza pentru evaluarea valorii investițiilor indicatorii de calcul estimativi curent folosiți în proiectare pentru elaborare studii de prefezabilitate. Trebuie însă precizat că aceste estimări care practic operează cu costuri statistice înregistrate în timp pe categorii de lucrări și raportate la unitate de măsură este recomandabil să fie efectuate de personal propriu tehnic sau sub asistență specializată din partea unui proiectant. Această cerință derivă din importanța estimării corecte a investițiilor planificate de către autoritățile publice locale pe termen scurt, mediu și lung, estimări care susțin demersurile necesare de întreprins în etapele următoare.

Întorcându-ne la necesitatea prioritizării investițiilor publice care sunt strâns legate de planificarea în timp și în resurse (locale și/sau externe) care pot fi angajate în realizarea acestora, devine evidentă importanța estimării corecte a nivelului investițiilor și a calității documentării lor, inclusiv a oportunității.

În concluzie, planificarea/prioritizarea investițiilor pe termen scurt și mediu este condiționată de estimarea corectă a nivelului fondurilor necesare pentru fiecare investiție în parte, pe surse de finanțare și ani de implementare, date care prin cumulare dau informații similare privind nevoile/stadiul implementării programului prioritar de investiții a localității. O gestiune corectă a acestor date și informații este deopotrivă utilă autorităților publice locale și necesară totodată pentru demonstrarea capacității de finanțare a administrației publice locale în procesul de accesare/solicitare/contractare de fonduri externe (credite nerambursabile/rambursabile).

O altă importanță deosebită a estimării corecte a valorii investițiilor necesare la nivelul administrației publice locale este dată de faptul că la nivelele superioare de planificare a acestora, respectiv județ, regiune, ministere/național, nivelul de fundamentare și acuratețea acestor date contează atât în politicile de contractare a creditelor externe dedicate acestor scopuri, cât și în dimensionarea adecvată a instrumentelor financiare menite să asiste administrația publică locală în implementarea programelor investiționale proprii.

În prezent, dar și în perioada 2007-2013, România beneficiază/ va beneficia de un program de asistență financiară din partea UE dimensionat pe baza fundamentării nevoilor relevate în procesul negocierii de către Guvernul României, pe baza datelor primite de la administrația publică locală, instituțiile publice și ministere, fără a avea întotdeauna documentații suficient detaliate și fundamentate la nivelul necesar.

Procesul planificării investițiilor, incluzând valoarea acestora, trebuie îmbunătățit continuu și adecvat la instrumentele/sursele de finanțare care stau la dispoziția atât a autorităților publice locale, cât și a altor actori locali implicați în dezvoltarea economică locală/regională, plecând de la premiza că implementarea unui program strategic de dezvoltare a localităților necesită implicarea tuturor actorilor locali interesați, fie individual, fie în formule partenoriale.

Identificarea surselor de finanțare

Identificarea surselor de finanțare trebuie înțeleasă ca un proces continuu, dinamic și care ne furnizează date necesare atât

în perioada planificării, cât și în cea a implementării programului investițional. Din această perspectivă, trebuie să luăm în considerare evoluția în timp a surselor, tendința acestora, oferta prezentă și prognoza asupra ofertei acestora pe un orizont de timp corelat cu cel al programului strategic de dezvoltare a localității.

Ce trebuie să știm despre sursele de finanțare ?

- sunt multiple/diverse: public sau private, locale sau externe, naționale sau internaționale
- au obiective clar definite și urmăresc rezultate conforme cu obiectivele specifice
- sunt predefinite/dimensionate pentru nevoi de interes general, chiar și atunci când sunt focusate pe domenii investiționale
- pot fi dimensionate în funcție de nevoile unui grup semnificativ de interese

Identificarea surselor de finanțare trebuie să se facă corect pentru fiecare categorie de investiție în parte, în particular pentru fiecare investiție separat, pentru că realizarea documentației de accesare a fondurilor necesare realizării investiției se face cu succes doar dacă sursa a fost predefinită în prealabil. În consecință, documentația de accesare a fondurilor trebuie să fie elaborată conform cu cerințele specifice, uneori speciale, ale finanțatorului.

Dintre sursele de finanțare care trebuie considerate de către administrația publică locală menționăm următoarele categorii:

- private
- publice
- public-private

În categoria surselor private trebuie considerată prioritar oferta băncilor și a investitorilor privați, fiecare sursă în parte având potențial deosebit pentru soluționarea nevoilor investițiilor publice și, evident, proceduri specifice de accesare /utilizare a finanțării.

În categoria surselor publice, cele mai importante pentru administrația publică locală sunt cele guvernamentale și programele UE, respectiv fondurile de preaderare (ISPA, SAMPTID, PHARE, SAPARD) și Fondurile Structurale 2007 - 2013 (FEDR - Fondul European pentru Dezvoltare Regională, FSE – Fondul Social

European, FC - Fondul de Coeziune, FEADR - Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală, FEP – Fondul European pentru Piscicultură). Fiecare dintre acestea sunt dimensionate așa cum s-a menționat în capitolul anterior, ținând cont de nevoile de dezvoltare/modernizare a unităților administrativ teritoriale ale României, considerând cele 8 regiuni economice de dezvoltare și disparitățile de dezvoltare economică a acestor regiuni. Principiile generale de accesare și utilizare a acestor fonduri respectă regulile competiției între proiecte și trebuie încadrate strict în obiectivele politicii de coeziune economică și socială ale UE, subprogramele și măsurile acestora, astfel:

Ob. 1 Convergența

Ob. 2 Competitivitatea regională și ocuparea forței de muncă

Ob. 3 Cooperarea teritorială europeană

Oferta financiară a programelor UE de asistență financiară dedicate României în perioada 2007-2013 este extrem de importantă pentru soluționarea nevoilor investiționale din domeniul infrastructurii și serviciilor publice (cca. 29 miliarde Euro/2007-2013), aceasta putând fi accesată direct de către autoritățile publice locale împreună cu fondurile guvernamentale locale și private dedicate să cofinanțeze investițiile, în principal prin intermediul a două programe:

- FEDR - Fondul European pentru Dezvoltare Regională
- FEADR - Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală

Trebuie considerate însă noile cerințe/reguli privind implementarea proiectelor aprobate la finanțare pe programele fondurilor structurale, cerințe care reclamă o planificare foarte bună a resurselor locale și externe dedicate proiectelor aflate în implementare pe perioada 2007-2013. În esență trebuie considerat faptul că se aplică principiul rambursării cheltuielilor pe proiect și că, în consecință, efortul investițional rămâne în sarcina beneficiarului, de asemenea faptul că se aplică regula $n+2/3$ care presupune respectarea duratei de implementare/finalizare a investiției și, nu în ultimul rând, un management financiar adecvat al proiectelor și programelor anuale/multianuale de investiții publice.

Datorită acestor noi cerințe, foarte stricte, este necesar să se dezvolte la nivelul administrației publice locale expertize și

instrumente adecvate de management financiar al investițiilor și programelor investiționale multianuale (Consiliul Județean Timiș are în implementare în acest scop un proiect privind managementul financiar al comunităților locale pe bază de programe și proiecte, proiect care va operaționaliza în cursul anului 2006, cu scop pregătitor, o aplicație software care să faciliteze managementul investițiilor publice).

Categoria surselor public-private se constituie la inițiativa sau cu acordul autorităților publice locale în situațiile care apar prin combinarea celorlalte două categorii prezentate anterior, astfel:

- Investiție publică locală/Guvernamentală/UE și credit Bancar
- Investiție publică locală/Guvernamentală/UE și investiție privată
- Investiție publică locală/Guvernamentală/UE și investiție privată și credit Bancar

Această categorie este în proces de creștere a importanței și frecvenței de utilizare, datorită efortului investițional necesar mare și totodată a potențialului de valorificare a investițiilor serviciilor publice cu participarea sectorului privat.

B. Organizarea serviciilor publice de gospodărie comunală (regie proprie versus parteneriat public-privat)

Una dintre principalele responsabilități ale administrației publice locale este cea de asigurare a serviciilor de gospodărie comunală la nivel de calitate și diversitate adecvate nevoilor și capacității de plată a comunităților locale.

Un rol deosebit de important în dimensionarea acestor servicii, în strânsă legătură cu dinamica celor doi indicatori menționați, calitate - diversitate și capacitate de plată a serviciilor de către comunitatea locală, îl are organizarea acestor servicii.

Organizarea adecvată nevoilor specifice ale unei comunități locale ține în bună măsură de înțelegerea corectă și profundă a modelelor disponibile, implementate în diferite domenii de servicii publice și regiuni/localități. Unele dintre modelele de succes considerate în occident sunt parteneriatele public-private, în urma cărora autoritățile publice locale beneficiază de reducerea efortului

investițional propriu prin transferarea unei cote semnificative către investitorul privat (în general viitorul operator sau acționar în societatea de operare - furnizare servicii publice), iar comunitatea locală beneficiază de calitate și diversitate superioară a serviciilor publice.

Trebuie însă înțeles că parteneriatul public privat apare ca urmare a unor oportunități atractive de afaceri pentru sectorul privat și, nu în ultimul rând, ca urmare a unor activități coerente de promovare a localității și oportunităților de investiții în sectoarele prioritare ale acesteia. În consecință, pentru a beneficia de un partener privat de afaceri este necesar ca la nivelul localității să se manifeste o strategie de marketing și un program de promovare a acesteia capabile să aducă la masa negocierilor investitori/operatori privați relevanți.

În domeniul gospodăririi serviciilor publice comunale sunt relevanți câțiva indicatori pentru a putea defini ca și afacere potențială o investiție pentru sectorul privat, astfel:

- Numărul de consumatori din localitate: cetățeni, agenți economici
  - Prognoza pe termen mediu și lung a evoluției consumatorilor
  - Puterea de cumpărare a serviciilor de către comunitatea locală
  - Proiecte de investiții complementare și perioada operaționalizării acestora
  - Perspectiva dezvoltării economice a localității

În anexă sunt prezentate detaliat câteva argumente și mijloace pentru promovarea economică a localității, premiză esențială, premergătoare realizării parteneriatelor public - private pentru realizarea investițiilor publice.

Parteneriat public - privat: concept

Cooperarea – Crearea Parteneriatelor

Așa cum s-a arătat anterior, planificarea dezvoltării economice locale este un proces participativ, care solicită și dă, în același timp, dreptul actorilor locali legitimi să participe la elaborarea conceptelor și planurilor strategice de dezvoltare economică locală sau regională.

Includerea tuturor grupărilor de interese în cadrul procesului de dezvoltare este importantă pentru a avea posibilitatea de a maximiza resursele. Implicarea tuturor membrilor societății în ridicarea comunității din punct de vedere economic este importantă pentru stimularea și susținerea dezvoltării economice locale. Prin implicarea tuturor sectoarelor comunității se asigură faptul că nici un grup nu va deveni independent de administrația publică locală sau nu va fi incapabil să contribuie la dezvoltarea economică a unei localități sau regiuni.

Pentru obținerea succesului în implicarea largă a comunității locale în procesul dezvoltării economice locale, nu este suficientă simpla identificare a persoanelor interesate de dezvoltarea economică locală, ci trebuie găsit modul prin care aceste persoane interesate să poată lucra împreună.

În continuare se vor analiza tipurile de relații pe care parteneriatele de sprijinire a dezvoltării economice locale le presupune.

Crearea parteneriatelor, atât între agenții economici, asociațiile agenților economici, organizațiile neguvernamentale, universități, alte unități de administrație publică locală sau alte agenții locale de resort (ADL - urile – Agențiile de Dezvoltare Locală), cât și în cadrul acestora este o modalitate eficientă de sprijinire a inițiativelor de dezvoltare economică. Această concentrare a diverselor resurse pune în mișcare procesul de dezvoltare și creează capacitățile firmelor în formare și a grupurilor comunității, ajutându-le să se dezvolte ca instituții locale eficiente, care pot sprijini comunitatea să prospere pe termen lung. *Deși parteneriatele pot fi înființate de către oricine din cadrul comunității, administrația publică locală va avea întotdeauna un rol important.*

Parteneriatele pot realiza multe obiective diferite și pot lua diverse forme. În unele cazuri acestea se axează pe un obiectiv specific, iar în alte cazuri pot aborda domenii de largă anvergură și cu obiective multiple. Gradul de instituționalizare a parteneriatelor poate varia de la o alianță privind numai schimbul de informație, la o agenție oficială administrată și finanțată în comun de partenerii din domeniul public și privat. În general, parteneriatele combină resurse și know-how pentru beneficiul comun al tuturor partenerilor.

Există, totuși, anumite probleme legate de parteneriate, care trebuie să fie recunoscute înainte ca acestea să fie dezvoltate. Aceste probleme se referă la: lipsa de încredere și experiență în administrare în cadrul relațiilor pe nivel orizontal, competiția pentru resurse limitate, lipsa aptitudinilor de creare a consensului și un sector privat care are o înțelegere redusă a beneficiilor unor astfel de parteneriate. Aceste obstacole provin dintr-o lungă perioadă de existență a structurilor pe verticală. În acest sistem de structuri verticale, toate resursele și puterea erau direcționate către centru și a fost împiedicată dezvoltarea unor norme civice obișnuite de participare. Totuși, în ciuda acestor obstacole, o varietate de parteneriate se dezvoltă în județ și regiune.

Tipurile largi de parteneriate luate în discuție sunt: parteneriatele în domeniul public și privat (PPP), parteneriatele cu sectorul comunității, parteneriatele între unitățile de administrație publică locală și aranjamentele contractuale. Aceste parteneriate nu sunt exclusiv mutuale. De fapt nu este neobișnuit, de exemplu, pentru un parteneriat regional/județean să includă mai multe unități de administrație publică, mai multe nivele guvernamentale și reprezentanți ai sectorului privat.

Resursele

Ultima chestiune de importanță majoră în cadrul dezvoltării parteneriatelor pentru dezvoltare economică locală este înțelegerea și aprecierea resurselor pe baza cărora o comunitate va construi un viitor parteneriat. Apreciind ceea ce pot oferi diversele grupuri sau cunoașterea resurselor la care există acces, se poate ajunge la dezvoltarea celui mai puternic parteneriat posibil pentru dezvoltarea și promovarea economică locală. Din această perspectivă trebuie clar înțeles că, fără a diminua importanța resurselor financiare, o importanță deosebită o au toate resursele locale disponibile sau care pot fi mobilizate pentru realizarea obiectivelor urmărite (resursele umane, materiale, bunuri și mijloace, etc)

Resursele financiare se pot împărți în două categorii, astfel:

- resurse interne
  - bugetul local

- resurse externe
  - programe de finanțare externe
  - programe bilaterale de cooperare economică
  - surse guvernamentale
  - surse private

Implicarea și cointeresarea sectorului privat este o condiție necesară pentru consolidarea și asigurarea atât a succesului urmărit, cât și a abordării sănătoase/realiste a demersurilor întreprinse (în tot ce se întreprinde nu trebuie să uităm consumatorul, clientul). Din păcate nu se poate oferi o listă exhaustivă a tehnicilor de succes care să garanteze rezultatul urmărit. Există, totuși, modele care pot fi consultate și care, cu o bună adaptare la mediul și condițiile specifice locale, pot da foarte bune rezultate.

Principiul parteneriatului

Implicarea și cointeresarea sectorului privat este o condiție necesară pentru consolidarea și asigurarea atât a succesului urmărit, cât și a abordării sănătoase/realiste a demersurilor întreprinse de sectorul public în domeniul dezvoltării economice (în tot ce se întreprinde nu trebuie să uităm consumatorul, clientul).

Conceptul de parteneriat.

Parteneriatul este definit de comunitatea de interese, resurse, mijloace puse de comun acord în comun pentru obținerea unuia sau mai multor rezultate care satisfac interesele comune sau individuale ale partenerilor.

Argumente în favoarea parteneriatelor:

- Resurse disponibile limitate pentru proiectele de anvergură
- Experiența și expertiza necesară este disponibilă și distribuită la nivelul mai multor actori locali
  - Rezultatele și efectele interesează mai mulți actori locali
  - Există proiecte care depășesc interesele unei unități administrativ teritoriale
  - Soluțiile adoptate și implementate în structură PPP sunt mai bune/fezabile

- Se asigură managementul performant /asistența managerială a sectorului privat

Tipuri de parteneriate:

- parteneriatul public-public
- parteneriatul public-privat

Forme pe care le pot îmbrăca parteneriatele:

- Convenții de parteneriat cadru - fără personalitate juridică, cu sau fără structură organizatorică proprie

Ex.:

- PPP pentru realizarea strategiei de dezvoltare economică locală sau a strategiilor sectoriale

- PPP pentru realizarea unor evenimente locale (festivalul berii, festivalul saltimbancilor, etc)

- Parteneriate cu personalitate juridică:

- Societăți comerciale pe acțiuni
- Societăți comerciale cu răspundere limitată
- Relații contractuale definite pe *obiective și durate determinate*

Ex: Parteneriatele de proiecte

- Parteneriate public - private definite conform HG

Paralelă: regie proprie – parteneriat public-privat (avantajele și dezavantajele celor două sisteme)

Administrația publică locală are la dispoziție două soluții de organizare a serviciilor de gospodărire comunală, respectiv regia proprie cu acționar unic consiliul local și cea a parteneriatului public - privat care constituie, în proporțiile convenite, structura acționariatului societății de administrare/operatorului privat.

Regia proprie este modelul de gestiune, management și administrare a serviciilor de gospodărire comunală dezvoltat preponderent în sistemul economic postdecembrist, model care în prezent, datorită nevoilor investiționale foarte mari pentru modernizarea și diversificarea serviciilor publice, nu mai face față cerințelor.

Avantaje:

- politica de tarife și prețuri a serviciilor se stabilește și aprobă de către consiliul local, putând implementa cu mare ușurință politici protecționiste față de categoriile sociale dezavantajate.

Dezavantaje:

- sistemul nu beneficiază de management performant, comparabil cu cel din sistemul privat;
- efortul investițional pentru modernizare-dezvoltare a serviciilor revine exclusiv consiliului local, respectiv din fonduri publice;
- menținerea în funcțiune a sistemului se face de cele mai multe ori cu subvenții de la bugetul local, împiedicând utilizarea resurselor disponibile ale comunității locale pentru alte categorii de investiții, de asemenea necesare.

Operator privat cu structură antreprenorială public - privată este modelul occidental dezvoltat conform principiilor economiei de piață, model care prezintă avantaje certe față de modelul paralel dezvoltat în sistemul comunist.

Avantaje:

- consiliul local este degrevat total sau parțial de efortul investițional necesar dezvoltării și modernizării serviciilor;
- managementul serviciilor și al investițiilor este adecvat economiei de piață;
- creșterea calității serviciilor și un mai bun răspuns la cererea/așteptările clienților de diversificare a serviciilor;
- politica protecționistă pentru anumite categorii sociale dezavantajate poate fi integrată corect în sistem prin politici de subvenționare de la bugetul local a unei cote a tarifului de serviciu.

Dezavantaje:

- politica de prețuri este orientată spre obținerea de profit, iar autoritățile publice nu mai pot decide unilateral tarifele serviciilor
- categoriile sociale defavorizate pot fi mai greu asistate prin exceptări de la plata serviciilor sau reduceri de tarife
- anumite programe de finanțare nerambursabilă a infrastructurii publice nu mai pot fi accesate sau necesită construcții speciale de accesare a fondurilor publice.

Etape în realizarea unui parteneriat public-privat

Pentru realizarea unui parteneriat public privat trebuie considerate 3 etape distincte, astfel:

- Definirea obiectivului de investiție și a ofertei de asociere a sectorului public cu cel privat

- Realizarea documentației pentru licitația publică în vederea selecției partenerului privat
- Selectarea partenerului privat, realizarea și exploatarea investiției în structură PPP

STUDIU DE CAZ

Soluționarea problemelor de gospodărie comunală prin reorganizarea acestora în structură PPP - Modelul operator unic regional, prin asocierea Consiliilor locale din județul Timiș, proiecția soluției PPP în structura viitoare a operatorului unic regional și modalități de abordare eficientă a accesării fondurilor structurale pentru cofinanțarea investițiilor din sectorul public.

Precondiții:

- Identificarea actorilor locali și externi interesați
- Definirea și convenirea obiectivelor și intereselor comune
- Obținerea acordului de principiu pentru asociere a părților interesate
  - Elaborarea conceptului de implementare a proiectului în abordare PPP, în strânsă corelare cu *cerințele surselor de finanțare* care trebuie implicate în etapa investițională și cea de operare (surse publice locale, guvernamentale, UE, private, etc)
  - Elaborarea studiului de fezabilitate
  - Realizarea structurii asociative (PPP) de implementare adecvate obiectivelor urmărite
  - Contractarea finanțării investiției conform cu sursele de finanțare vizate și structura PPP
  - Efectuarea lucrărilor de investiție planificate conform contractelor de finanțare
  - Operaționalizarea investițiilor – exploatarea în structura PPP convenită

Exemplul pentru cazul construcției proiectului județean cu operator unic regional:

- Primăriile orașelor județului Timiș, Consiliul Județean Timiș, SC AQUATIM, eventual banca de finanțare a investițiilor

- Îmbunătățirea și dezvoltarea serviciilor de distribuție apă potabilă și epurare a apei uzate în localitățile urbane și rurale din județul Timiș
- Existența Hotărârilor Consiliilor locale și a celor ale instituțiilor interesate
- Elaborare concept operator unic regional și aprobarea acestuia la nivel local
- Elaborare studiu de fezabilitate
- Asocierea în participațiune a Consiliilor locale interesate
- Concesionarea serviciilor de gospodărie comunală către operatorul unic regional
- Realizarea documentației de accesare a finanțărilor externe necesare realizării investițiilor (Fonduri structurale UE, credite bancare, garanții etc.)
- Efectuarea lucrărilor de investiție planificate conform contractelor de finanțare
- Operaționalizarea investițiilor – exploatarea în structura PPP convenită

ANEXĂ

Promovarea Economică Locală – PEL, instrument al administrației publice locale pentru favorizarea constituirii parteneriatelor public-private în vederea realizării investițiilor de interes public-privat.

Administrația publică locală este principalul agent al dezvoltării economice locale. Aceasta se adresează unei game largi de necesități ale dezvoltării locale, cum ar fi dezvoltarea agenților economici, atragerea și reținerea agenților economici, marketing-ul, finanțare pentru agenții economici și proprietăți imobiliare, stimulente legate de impozite pentru sprijinirea extinderii, educării și pregătirii agenților economici, dezvoltarea întreprinderilor mici, întreținerea și dezvoltarea infrastructurii. Mai mult, administrația publică locală poate identifica și asigura conducerea necesară pentru organizarea și crearea coalițiilor și parteneriatelor. Administrația publică locală include atât oficialitățile alese cât și personalul angajat. Ambele componente au un rol crucial, asigurând conducerea în cadrul procesului de dezvoltare economică locală și preocuparea ca procesul de dezvoltare economică locală să aibă prioritate atât în privința finanțării, cât și a alocărilor de personal.

Interese

Este unanim acceptat că principalele interese și motivații ale administrației publice locale pentru promovarea economică locală sunt:

- Crearea și asigurarea locurilor de muncă;
- Realizarea de investiții în localitate;
- Inițierea și derularea de activități economice profitabile
- Creșterea încasărilor la bugetul local
- Recunoașterea publică a performanțelor actului administrativ și creșterea prestigiului

Beneficiari și beneficii ale PEL

Principalul beneficiar al PEL este *sectorul de întreprinderi mici și mijlocii (ÎMM)*, având în vedere calitățile bine cunoscute din orice economie de piață.

Este, în primul rând, elementul cel mai dinamic al economicului local, având o adaptabilitate mare la circumstanțe schimbătoare.

Este o sursă de idei și inițiative pentru dezvoltare economică și este legat direct de piețele locale. În fapt, constituie baza economiei de piață locale, marcând semnificativ situația ocupațională.

Succesul local al sectorului IMM exercită o influență pozitivă asupra deciziilor de amplasare a marilor companii.

Beneficiile PEL pentru sectorul IMM local sunt, în egală măsură, și beneficii ale administrației publice, ale comunității, și, prin aceasta, ale fiecărui cetățean.

Principalele beneficii, de ordin cantitativ și calitativ, ale sectorului IMM sunt:

- Maximizarea profitului
- Activitate investițională intensă
- Dezvoltarea amplasamentului economic
- Intensificarea contactelor și a cooperării între întreprinderi
- Mulțumirea crescută față de amplasament și identificarea cu acesta

- Întărirea parteneriatului de cooperare cu administrația
- Accentuarea „Corporate Identity”

Principalele beneficii, de ordin cantitativ și calitativ, ale administrației publice locale și ale comunității sunt:

- Interes crescut pentru terenuri;
- Permanentizarea unor fluxuri utile de informații
- Creșterea disponibilității la dialog a partenerilor sociali
- Întărirea parteneriatului de cooperare cu sectorul IMM
- Întărirea concurenței
- Crește sentimentul de a te simți bine în localitate
- Crearea de noi locuri de muncă
- Creșterea veniturilor locale din taxe
- Valorificarea și reabilitarea construcțiilor
- Îmbunătățirea imaginii localității
- Frânarea migrării populației și a forței de muncă
- Creșterea puterii de cumpărare
- Creșterea nivelului de trai

Instrumentele și mijloacele aflate la dispoziția administrației publice locale pentru atragerea și gestionarea fondurilor extrabugetare

sunt în principal următoarele:

- Promovarea economică locală
- Unitățile de promovare economică
- Cooperarea economică– Crearea Parteneriatelor
- Resurse
- Actorii interesați în dezvoltarea localității

Cadrul general al promovării economice a localității (PEL)

În sens larg, noțiunea promovării economice permite mai multe definiții. *Promovarea economică a localității (PEL)* cuprinde un spectru larg de măsuri, care au ca scop îmbunătățirea dezvoltării economico-sociale.

În orice situație, **măsurile** privesc îmbunătățirea factorilor care influențează:

- alegerea amplasamentelor favorabile pentru noi întreprinderi;
- asigurarea condițiilor de dezvoltare a întreprinderilor existente;
- realizarea investițiilor și acțiunilor necesare pentru îmbunătățirea amplasamentelor locale (ex. extinderea rețelelor de trafic, măsuri de calificare a personalului, modernizarea fondului de locuințe).

Principalele sarcini ale promovării economice vizează:

- Atragerea de investiții străine;
- Stimularea, în general, a activităților economice existente (întreprinderi mici și mijlocii - IMM)
- Stimularea creării de noi activități economice (IMM).

Limitările PEL derivă din:

- Intervențiile statului;
- Sistemul legislativ, care poate descuraja deseori inițiativele locale;
- Bugete locale limitate;
- Contracararea deciziilor locale din partea forurilor de la nivele superioare (județean, regional, național).

O politică publică este o rețea de decizii, legate între ele, privind alegerea obiectivelor, a mijloacelor și a resurselor alocate pentru atingerea lor în situații specifice.

Instituții și grupuri interesate

Actorii locali implicați în dezvoltare și promovare economică locală:

Pentru a aborda dezvoltarea și promovarea economică locală cu succes, trebuie identificate mai întâi persoanele cele mai interesate care să fie implicate în proiecte și acțiuni de dezvoltare economică și apoi trebuie găsit cel mai bun mod prin care aceste persoane interesate să lucreze împreună în cadrul unui parteneriat. Ultimul lucru al creării colaborărilor pentru sprijinirea dezvoltării economice locale este acela de a identifica resursele și experiența pe care fiecare din persoanele interesate o poate aduce. În acest subcapitol ne vom axa pe identificarea acelor persoane care sunt interesate de dezvoltarea economică locală.

Persoanele interesate sunt grupuri care au preocupări legate de o anumită activitate. Cele trei sectoare care includ persoane sau grupuri interesate de dezvoltarea economică locală sunt administrația publică locală, firmele private și reprezentanții acestora și comunitatea, sau al treilea sector, adesea reprezentat de organizațiile neguvernamentale (ONG).

Prin includerea tuturor membrilor unei comunități, dezvoltarea economică locală poate aduce investiții și coeziune într-o comunitate. Dezvoltarea economică poate atât să crească cât și să clădească coeziunea socială, investițiile financiare și identitatea comunității.

Factorii implicați în politicile de promovare economică locală sunt:

- Statul, prin reprezentanții administrației în teritoriu, ca instrument politico-economic;
- Administrația publică locală;
- Organizații publice și private – de ex. Camere de comerț, Agenții de Dezvoltare ș.a.;
- Sindicate;
- Asociații și fundații - reprezentative pentru societatea civilă (profesionale, sociale, ș.a.);
- Instituții financiare de creditare, bănci;
- Unități științifice și de învățământ locale;
- Instituții/firme de consultanță (juridic, financiar, afaceri ș.a.);
- Întreprinderi locale.

În prezent, *parteneriatele locale* între instituții și grupurile interesate favorizează, în mod deosebit, succesul promovării economice locale. Ca element de bază al funcționării acestora este adoptarea *principiului consensului* între parteneri.

De asemenea, *voluntariatul* se constituie ca factor de succes al PEL.

Căi de intervenție

Administrația publică locală, ca principal actor și beneficiar al PEL, este interesată să influențeze pozitiv, direct sau indirect, performanțele sectorului IMM.

Aparent limitate, căile de intervenție în PEL, la îndemâna APL sunt:

Căi directe:

- ❖ Ofertarea de amplasamente favorabile;
- ❖ Asigurarea infrastructurii de comunicație, edilitare și de servicii publice, la standarde ridicate
- ❖ Achiziționarea de bunuri și servicii locale;
- ❖ Asigurarea de aprovizionări/alimentări locale.
- ❖ Taxe locale favorabile (niveluri);
- ❖ Organizarea unor activități specifice prin forțe proprii;
- ❖ Sprijinirea unor măsuri de perfecționare profesională-training;
- ❖ Facilitarea accesului la consultanța în afaceri;
- ❖ Participarea la activitățile altor instituții sau grupuri: agenții de dezvoltare, fundații, alte organizații.

Căi indirecte:

- Stimularea creării de rețele între companiile locale;
- Sprijin în etapa de pornire a afacerilor;
- Accesare la suporturi financiare - granturi și împrumuturi.
- Facilitarea indirectă a activității altor instituții sau grupuri - parteneri locali - Camere de comerț, organizații voluntare și private;
- Crearea unei imagini pozitive;
- Eficiență administrativă;
- Îmbunătățirea calității habitatului;
- Promovarea facilităților de recreere și culturalizare;
- Asigurarea calității ridicate a școlilor, colegiilor;
- Promovarea unei atitudini pozitive față de cetățeni.

O referire aparte trebuie făcută cu privire la necesitatea intervenției în stimularea transferului tehnologic.

Pârghiile APL de facilitare a accesului la produse și tehnologii noi și servicii moderne pot fi:

⇒ Înființarea de centre tehnologice, centre de inovare în afaceri, incubatoare de afaceri și parcuri tehnologice;

⇒ Accesarea de suporturi financiare – granturi și împrumuturi sau capitaluri de risc;

⇒ Participarea la activități de training – management, forme adaptate de training, facilitarea legăturilor cu centre de cercetare și dezvoltare.

Instrumente ale promovării economice locale

Reconstrucția infrastructurii fizice a comunității este probabil cel mai valoros lucru pe care administrația publică locală îl poate face pentru a îmbunătăți climatul local de afaceri. Infrastructura inadecvată, și ne referim aici la infrastructura de comunicații, edilitară, socială, culturală de agrement și divertisment, împiedică abilitatea unei economii de a se adapta la restructurare și integrare în piețele mai mari, naționale și internaționale. Din cauza costurilor mari, reconstrucția infrastructurii este probabil cea mai mare problemă a administrației publice locale. Din această cauză este necesară abordarea sistematică și coerentă a problemelor de infrastructură, pe baza unui plan cu priorități clar stabilite și larg acceptate de comunitate.

Alături de infrastructură este necesar să se dezvolte instrumente de intervenție proprii cu care să se poată acționa global și sectorial. Amintim aici servicii publice și public-private specializate care să soluționeze și să îmbunătățească climatul de afaceri local, condiția fundamentală pentru dezvoltarea economică fiind asigurarea condițiilor adecvate pentru dezvoltarea sectorului economic.

În această privință, întreprinderile mici și mijlocii (IMM – uri) sunt o sursă importantă de creare a locurilor de muncă și bunăstare în economia locală și națională. De fapt cercetările arată că sunt sursa principală a creării locurilor de muncă, stabilitate economică și socială, a creșterii nivelului veniturilor la bugetul local și implicit potențarea politicilor și măsurilor de dezvoltare economico-sociale

locale. Deși întreprinderile mici luate individual nu au roluri esențiale, acestea însă, în ansamblul lor, sunt fundamentale în economia locală oriunde în lume, de aici rezultând și marea grijă de care acestea se bucură în țările cu tradiție în performanță economică. Există astăzi modele de strategii de dezvoltare economică de mare succes, care se bazează pe susținerea și dezvoltarea sectorului IMM.

Comunicarea, accesul la informație și diseminarea informației

Comunicarea, accesul la informație și diseminarea acesteia sunt factori esențiali în susținerea procesului de dezvoltare economică, fiind totodată o condiție pentru obținerea performanțelor dorite. În această privință administrația publică are de jucat rolul principal, în prezent foarte bine conturat și de noile prevederi legislative, dar în același timp este esențial să se înțeleagă că în era comunicațiilor, a competiției internaționale, nu ne putem limita doar la îndeplinirea obligațiilor legale. Un rol important pentru creșterea performanțelor actului de dezvoltare economică, implicat de îmbunătățirea serviciilor publice din domeniul de interes, o are creativitatea, dezvoltarea unor instrumente și mijloace facile de informare, în acord cu înțelegerea intimă, de pe poziția celui care are nevoie de informație, a nevoilor acestuia aflate în continuă schimbare. Oferirea facilă a informațiilor privind oportunitățile de afaceri, cooperarea economică, precum și a celor care pot ajuta un potențial investitor să evalueze mediul local și regional de afaceri, reprezintă astăzi o cerință obligatorie, cu atât mai mult cu cât România în general, iar localitățile acesteia în particular, nu este suficient promovată și, în consecință, nici cunoscută din acest punct de vedere. Tehnicile moderne existente trebuiesc adoptate și dezvoltate cu mare viteză pentru a recupera handicapul absenței tradiționale a ofertelor noastre pe piața mondială.

Unități de promovare economică

Noțiune

Consortiu instituționalizat al actorilor economici și politici locali, într-o organizare corespunzătoare condițiilor și necesităților locale.

Sarcini

- Constituirea de baze de date;
- Formularea de proiecte și derularea acestora;
- Accesarea surselor de finanțare;
- Activități de relații publice (PR).

O sarcină importantă a actorilor locali ai PEL constă în luarea deciziei cu privire la activitățile unităților de promovare economică în localitate/zonă.

În acest scop, este necesară lămurirea unor chestiuni legate de această problemă, cum ar fi:

❖ Atribuim unităților de PEL un rol strategic sau rol de planificare?

❖ Care sunt activitățile specializate necesare localității?

- O singură activitate?
- Program de acțiune integrat?

❖ Se dorește:

- Concentrare pe o zonă ? Pe un domeniu? Pe ansamblu ?

În vederea adoptării deciziei, pot fi utilizate criteriile cum ar fi:

- Nevoi exprimate;
- Cereri probabile;
- Utilizarea resurselor disponibile ș.a.

Paleta de servicii

1. Disponibilizarea de informații: economice, legislative, financiare, taxe, dreptul muncii, modalități de dobândire terenuri, proceduri birocratice, aprobări.

2. Consultanță și asistență: pregătirea de contacte, termene, legături cu instituții etc., furnizarea de informații din domenii specifice: legislație, administrație, economic etc., rețea de cunoștințe - relații, comunicare, cooperare.

3. Planificare strategică: realizarea de parteneriate, analize locale periodice, definirea de obiective ale dezvoltării, definirea de direcții strategice de dezvoltare, implementarea măsurilor de dezvoltare (mobilizare resurse, management, responsabilizare)

Cunoașterea și valorificarea oportunităților

În condițiile în care unul din obstacolele care stau în calea dezvoltării economice locale și regionale este limitarea resurselor

disponibile pe plan local, devine extrem de important să se cunoască și evalueze realist factorii de dezvoltare externi favorabili, adică oportunitățile de dezvoltare ale localității. Pentru aceasta, accesul la informație, timpul de obținere a informației, care este perisabilă, viteza de reacție de la primirea informației la evaluarea și valorificarea acesteia, sunt factorii importanți care ne ajută să folosim în sprijinul dezvoltării economice locale oportunitățile existente.

Ca și în alte domenii, performanțele vin din organizare, seriozitatea și profesionalismul cu care se caută accesul la sursele de informație de la nivelele cele mai apropiate de sursă. Nu este nici un secret, deținerea “informației proaspete” a creat dintotdeauna avantaje, deseori averi considerabile, celor care au știut și să o valorifice în termenul de perisabilitate al acesteia.

Oportunitățile în domeniul dezvoltării economice locale, dacă ne referim la domeniul de interes, țin în primul rând de posibilitățile accesării unor surse de finanțare. Cum resursele financiare sunt limitate oriunde în lume, este important ca informația să fie obținută în timp util pentru a putea face o cerere de finanțare (proiect) și pentru a-l depune în termenul limită stabilit de finanțator. Acest lucru ar putea părea suficient pentru a avea șanse bune în obținerea finanțărilor. De cele mai multe ori, se dovedește însă insuficient și aceasta se datorează faptului că aproape întotdeauna finanțatorul acordă finanțarea pe bază de competiție-licitație pentru cele mai bune cereri de finanțare. În aceste condiții, de cele mai multe ori nu este suficient să concluzionezi “am făcut cea mai bună cerere de finanțare în timpul disponibil dat”. Avantajul “informației proaspete”, neperisate, se obține muncind, adică căutând-o prin efort susținut și continuu. Un avantaj de timp de câteva zile, poate săptămâni, care se poate obține printr-o astfel de atitudine, poate fi folosit pentru perfecționarea cererii de finanțare, lucru deseori decisiv pentru fazele finale de selecție a proiectelor. Acest avantaj de timp trebuie folosit și pentru aflarea unor informații suplimentare despre finanțator și obiectivele acestuia, în așa fel încât o parte din timpul câștigat să fie folosit pentru “finețuri”. Nu este suficient ca ideea de proiect să fie corectă din punct de vedere al criteriilor de eligibilitate ale programului de finanțare. Întotdeauna, față de aceste cerințe publice mai există

nevoia înțelegerii globale a obiectivelor și așteptărilor finanțatorilor. Sfatul cel mai bun care poate fi dat pentru garantarea succesului unei cereri de finanțare este: *Scrieți o cerere de finanțare despre care însuși finanțatorul să poată spune: "iată un proiect pe care nici noi nu-l puteam scrie mai bine"*.

Pentru aceasta căutați-vă cea mai performantă rețea de informare, asigurați-vă că informația introdusă în rețea nu este filtrată selectiv pentru o clientelă elitară sau în scopuri personale. Nu uitați, informația bună se plătește. Nu așteptați ca cineva să vă ofere pe gratis ceva care are valoare. Aceasta nu se poate întâmpla decât în familie și, și atunci...Conectarea la o rețea informatică (cum este cea "de familie" pe care ADETIM intenționează să o realizeze pentru promotorii locali, agențiile de dezvoltare locale și administrația publică locală) nu vă scutește de efortul căutărilor individuale, dintr-un motiv foarte simplu: toți membrii unei rețele pot avea, teoretic, acces la informație simultan, ori într-un sistem concurențial creat. Să zicem de această dată, la nivelul utilizatorilor rețelei este nevoie de asemenea de obținerea unui avans în procurarea informației.

Promovarea ofertei și oportunităților locale

Tehnicile de promovare economică țin atât de mijloace tradiționale, cât și de utilizarea celor mai noi instrumente, mijloace și metode în acest domeniu, caracteristica definitorie fiind creativitatea și nevoia de adaptare continuă la nevoile și pretențiile clientului, respectiv a grupului țintă cărui ne adresăm.

Din această perspectivă, cunoașterea nevoilor prezente ale grupului țintă (tehnica cea mai utilă este de a te pune în locul acestuia) cât și o bună prognoză a tendințelor de variație a cerințelor acestuia pe termen scurt și mediu (lucru care poate fi influențat de factori ca cel de modă, tradiții, rezistență sau acceptare la nou, etc) este de maximă importanță pentru obținerea eficienței maxime.

Dintre tehnicile și mijloacele uzuale utilizate în promovarea economică, se evidențiază următoarele:

- Realizarea unei strategii de marketing a localității
- Crearea și promovarea cu consecvență a imaginii simbol/ emblematice a localității

- Realizarea și utilizarea materialelor de promovare a localității și oportunităților de afaceri și cooperare economică a localității (pliante, broșuri, albume, CD-uri, pagini web, etc).

- Realizarea unor parteneriate pentru promovarea ofertei locale la nivelele superioare de reprezentare (județean, regional, național).

Principalele domenii și modalități de acțiune pentru promovare economică locală:

 Informarea agenților economici (ÎMM)

- Organizarea de evenimente specifice ca: manifestări informaționale, mese rotunde cu economicul, conferințe de profil (profesional), workshop-uri și training, burse de transfer tehnologic;

- Intermediere în domeniul informațiilor - colectare, pregătire și distribuire, despre noi dezvoltări economice, modificări pe plan local, linii directoare și legislative, circulare pe teme specifice, servicii info, portrete de firmă ș.a.

 Consultarea agenților economici (ÎMM)

Se prestează consultanță și asistență de specialitate privind: amplasamente, tehnologii, finanțări, probleme de mediu, surse de finanțare, extindere activitate, parteneri de afaceri, cultivarea de contacte: cunoaștere întreprinderi și a problemelor acestora, mese rotunde cu întreprinderi pe tema situațiilor economice, politică/administrație, participare la târguri (nivel județean/ regional/ național/ internațional)

 Implementarea de măsuri și derularea de proiecte

Se oferă:

- sprijin la procedurile de planificare/aprobări, prin service “*dintr-o singură mână*”

- sprijin la întocmirea cererilor de finanțare pentru proiecte de dezvoltare economică locală;

- sprijin la crearea și dezvoltarea parteneriatului local al planificării strategice;

- sprijin la pregătirea documentațiilor de infrastructură (circulație, comunicare, alimentare, tehnologie);

- sprijin la disponibilizare de terenuri pentru extinderea afacerilor (ex. reabilitarea/refacerea unor suprafețe, redarea în circuit ș.a.)

